

2020

JAAR VERSLAG

**Directie Economische Zaken,
Handel en Industrie**

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Visie DEZHI	7
Missie DEZHI	7
Strategische doelen	7
Kerntaken DEZHI	7
Bevoegdheden DEZHI.....	8
Organogram DEZHI	9
1 Economische ontwikkelingen 2020	10
1.1 De toeristische sector	11
1.2 Het consumentenprijs index.....	12
1.3 De Private Sector.....	13
Personeel en Algemene Ondersteuning	14
2.1 Algemeen	14
2.2 Personeel	14
2.2.1 Formatierapport.....	14
2.2.2 Personeelsbezetting.....	14
2.2.3 Ziekteverlof	14
2.2.4 Jubilea	15
2.2.5 Stagiaires.....	15
2.2.6 Bevorderingsverzoeken	15
2.2.7 Opleiding en cursus.....	15
2.2.8 Dienstreizen	16
2.3 Begroting en financiën	16
2.4 ICT	16
2.5 Documentatie en informatie	17
2.6 Facilitaire zaken en klantenservice	17
3 Implementatie Economisch Beleid	18
3.1 Doelstelling	18
3.2 Taken.....	18
3.3 Prijzen en Tarieven	19
3.3.1 Basispakket levensmiddelen	19

3.3.2	Introductie crisispakket.....	20
3.3.3	Verkoopprijzen kippeneieren.....	20
3.3.4	Verkoopprijzen wittebroden.....	21
3.3.5	Controle Prijzenverordening.....	21
3.3.6	Verkoopprijzen Aardolieproducten	24
3.3.7	Kookgas (LPG).....	27
3.4	overige werkzaamheden.....	27
3.4.1	verlenen invoervergunning.....	27
3.4.2	Marktbescherming.....	27
3.4.3	Winkelsluiting.....	29
3.4.4	Verzekering	30
3.4.5	Mededingingswetgeving en Consumentenbescherming.....	30
3.4.6	uitvoerverbod op koper en koperhoudende voorwerpen.....	30
3.4.7	App “Control di Prijs”	31
4	Economisch Beleid en Onderzoek	32
4.1.	Doelstelling	32
4.2	Taken.....	32
4.3	Economische prognoses en ramingen	32
4.4	MARUBA-model	33
4.5	Economische Impact Analyse.....	33
4.5	Onderzoeken en rapporten	34
4.5	Stagiaire werkzaamheden.....	34
4.6	Deelname diverse commissies.....	35
4.7	Deelname cursus en dienstreis	35
5	Buitenlandse Economische Betrekkingen en Business Development	36
5.1	Doelstelling en taken	36
5.2	Stand van zaken wat betreft het afdelingspersoneel	37
5.3	Sectie Buitenlandse Economische Betrekkingen	38
5.3.1.	Associatie met de Europese Unie	38
5.3.2	Het ‘Registered Exporters System’ van de Europese Unie (REX).....	39
5.3.3.	Deelname aan het ESER-traject	39
5.3.4.	Werkgroep Economische Samenwerking binnen het Koninkrijk.....	39
5.3.5.	CBTPA.....	40
5.3.6.	International Oil Pollution Compensation Fund	41
5.3.7	Government Procurement Act.....	41

5.3.8 Investeringsbevordering.....	42
5.3.9 Legalisering en export medicinale cannabis	43
5.3.10 Bestrijding witwassen en terrorismefinanciering	44
5.3.11 Masterplan ‘Repositioning Our Sails’	44
5.3.12 Diverse werkzaamheden.....	44
5.4 Sectie Business Development: Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano (Idea)	45
5.4.1 Inleiding Idea.....	45
5.4.2 Data Analyse van cliënten van Idea	46
5.4.3 Projecten Idea 2020	50
5.4.4 De coronapandemie, coronacrisis of COVID-19.....	57
5.5 Sectie Exprodesk (Export Promotion Desk)	59
5.5.1 Inleiding.....	59
5.5.2 Visie, missie, doelstellingen en waarden	59
5.5.3 Taken.....	60
5.5.4 Data-Analyse van cliënten van Exprodesk	62
5.5.5 Workshops en trainingen van Exprodesk	64
5.5.6 Terugkoppeling en evaluatie.....	77
5.5.7 We’re Open for Business Campaign	80
5.5.8 Handelsmissies.....	82
6 Afdeling Vestiging van Bedrijven (VVB)	84
6.1 Inleiding.....	84
6.1.1 Doelstelling van de afdeling VVB	87
6.1.2 Taken van de afdeling VVB.....	87
6.2 Aantal ingediende verzoekschriften in 2020	88
6.3 Getekende vestigingsvergunningen.....	88
6.4 Aansluiting web-portaal Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister	94
6.5 Bijzondere taken, projecten in behandeling en diversen.	94
6.6 Inrichtingsactiviteiten en introductie Join/Zaaktype digitaal formulieren	95
6.7 Intrekking van vestiging- en directievergunning i.v.m. niet meer actieve bedrijven	95
7 Sustainable Development Planning (SDP).....	96
7.1 Doelstelling	96
7.2 Taken.....	96
7.3 Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) 2020-2022, de EXACT-sessies en het Monitoring en Evaluatie (M&E) proces voor het NSP.....	96
7.3.1 NSP 2020-2022.....	96

7.3.2 EXACT-sessies.....	98
7.3.3 M&E-proces NSP.....	98
7.4 Het Europese Ontwikkelingsfonds (EOF).....	99
7.4.1 Het 11 ^{de} Territoriaal programma: de “SISstem” Faculteit (€ 13 miljoen voor Aruba).....	99
7.4.2 Regionale fondsen Europese Unie.....	99
7.4.3 Horizon 2020.....	99
7.5 Deelname aan diverse Commissies/werkgroepen.....	101
7.5.1 SDG-Commissie.....	101
7.5.2 SDG-IWG.....	102
7.5.3 SDG-AWG.....	103
7.5.4 Commissie “National Technical Team for Youth Employment”.....	104
7.5.5 NCD-werkgroep.....	104
7.5.6 Werkgroep Onderwijsfinanciën.....	104
7.6 Workshops/trainingen.....	104
.....	106

Inleiding

De Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI) ressorteert onder de Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur (MinFEC). DEZHI is belast met het adviseren van de minister betreffende het economische beleid, en het uitvoeren van dit beleid namens de minister. DEZHI bestaat naast de leiding en secretariaat uit vijf andere afdelingen namelijk (1) Human Resources en Interne Zaken, (2) Implementatie Economisch Beleid, (3) Vestiging van Bedrijven, (4) Buitenlandse Economische Betrekkingen en Business Development, (5) Economisch Beleid, Planning en Onderzoek. De directie ontwikkelt, monitort en evalueert het sociaaleconomisch beleid t.b.v. een duurzame economische ontwikkeling.

Visie DEZHI

De DEZHI profileert zich als een top overheidsorganisatie die de overheid, de Arubaanse burger, lokale en internationale bedrijven en instanties op een klantgerichte, effectieve en professionele wijze kwalitatief hoogwaardige dienstverlening biedt, door middel van gedegen beleidsontwikkeling, structureel monitoring en beheer op sociaaleconomisch gebied.

Missie DEZHI

De DEZHI draagt bij aan een gezonde en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling van Aruba; zij ondersteunt daartoe de overheid bij het realiseren van een gedegen economisch beleid en beheer. DEZHI is onafhankelijk bij het uitbrengen van adviezen¹ voor de overheid, waarmee zij de besluitvorming faciliteert over economische aangelegenheden en de verantwoording van het Land.

Strategische doelen

1. Het stimuleren van een duurzame sociaaleconomische ontwikkeling door middel van de diversificatie van de economie en consolidatie van de toeristische sector.
2. Verhogen van de kwaliteit van het leven van de inwoners van Aruba door het stimuleren van sociaaleconomische activiteiten op het eiland.
3. In stand houden van een gezonde marktwerking ten behoeve van een evenwichtige groei in de economie van het Land Aruba.
4. Het bevorderen van Aruba als handelscentrum voor diensten en goederen in de regio ten behoeve van een duurzame sociaaleconomische ontwikkeling op het eiland.
5. Het coördineren van het nationale strategische planningsproces en het stimuleren van de coördinatie en samenwerking tussen de betrokken instanties.

Kerntaken DEZHI

1. Het analyseren van sociaaleconomische vraagstukken, het monitoren en evalueren van het sociaaleconomisch beleid en het adviseren en ontwikkelen van voornoemd beleid.
2. Het coördineren van het nationaal strategische planningsproces en het stimuleren van de coördinatie tussen de betrokken instanties.
3. Het adviseren betreffende de voorbereiding en uitvoering van het beleid en de projecten die bijdragen tot de ontwikkeling van de economie.
4. Het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid ten behoeve van het stimuleren van de internationale handel (bevorderen van export van producten en diensten) en de integratie van de Arubaanse economie in de wereldeconomie.

¹ het betreft hierbij gevraagd en ongevraagd advies

5. Het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid ten behoeve van een aantrekkelijk investeringsklimaat ter bevordering van investeringen op Aruba ten behoeve van een duurzame economische ontwikkeling (lokale en externe investeerders).
6. Het adviseren en stimuleren van een micro-economisch beleid in het kader van het prijzenbeleid (prijzenverordening), marktbeschermingsbeleid (mededingingswetgeving en Landsverordening in- en uitvoer), consumentenbescherming (consumentenwet), energiebeleid en het winkelsluitingsbeleid.
7. Het reguleren van de lokale handel door middel van het afgeven van vestigingsvergunningen, het monitoren van ontwikkelingen t.a.v. bedrijfsvestiging en het uitvoeren van controle op de naleving van de vestigingsverordening op Aruba.

Bevoegdheden DEZHI

De directie heeft de volgende adviserende bevoegdheden:

- adviseert betreffende de prijzenverordening, verkoopprijzen aardolieproducten, verkoopprijzen overige goederen en diensten, uitvoering art. 4 van de Landsverordening In- en Uitvoer, naleven Landsbesluit invoerverbod kippeneieren en Landsverordening Winkelsluiting;
- adviseert de minister betreffende het vestigingsbeleid en geeft uitvoering hieraan;
- adviseert betreffende de internationale economische ontwikkelingen, in het bijzonder v.w.b. de handel en handelsverdragen in het kader van integratieprocessen en het adviseren betreffende investeringspromotie en bevordering van de export;
- het voorbereiden, formuleren en actualiseren van de sociaaleconomische ontwikkelingsplannen, het adviseren betreffende de financiële samenwerking tussen Nederland en Aruba, het voorbereiden en formuleren van het Meerjaren- en Jaarprogramma in het kader van de samenwerking tussen Nederland en Aruba (MJP's), het coördineren en begeleiden van de voorbereiding van de FDA-projecten in samenwerking met de directies, het adviseren betreffende de kapitaalinvesteringen van de begroting van het land Aruba, het adviseren en coördineren van de samenwerking met het UNDP, het adviseren en coördineren van de financiële samenwerking en de voorbereiding van projecten met de Europese Unie (EOF) en het onderhouden, aanpassen en uitbreiden van het economisch model ten behoeve van het adviseren met betrekking tot het sociaaleconomisch beleid.

De visie op economisch gebied is als volgt:

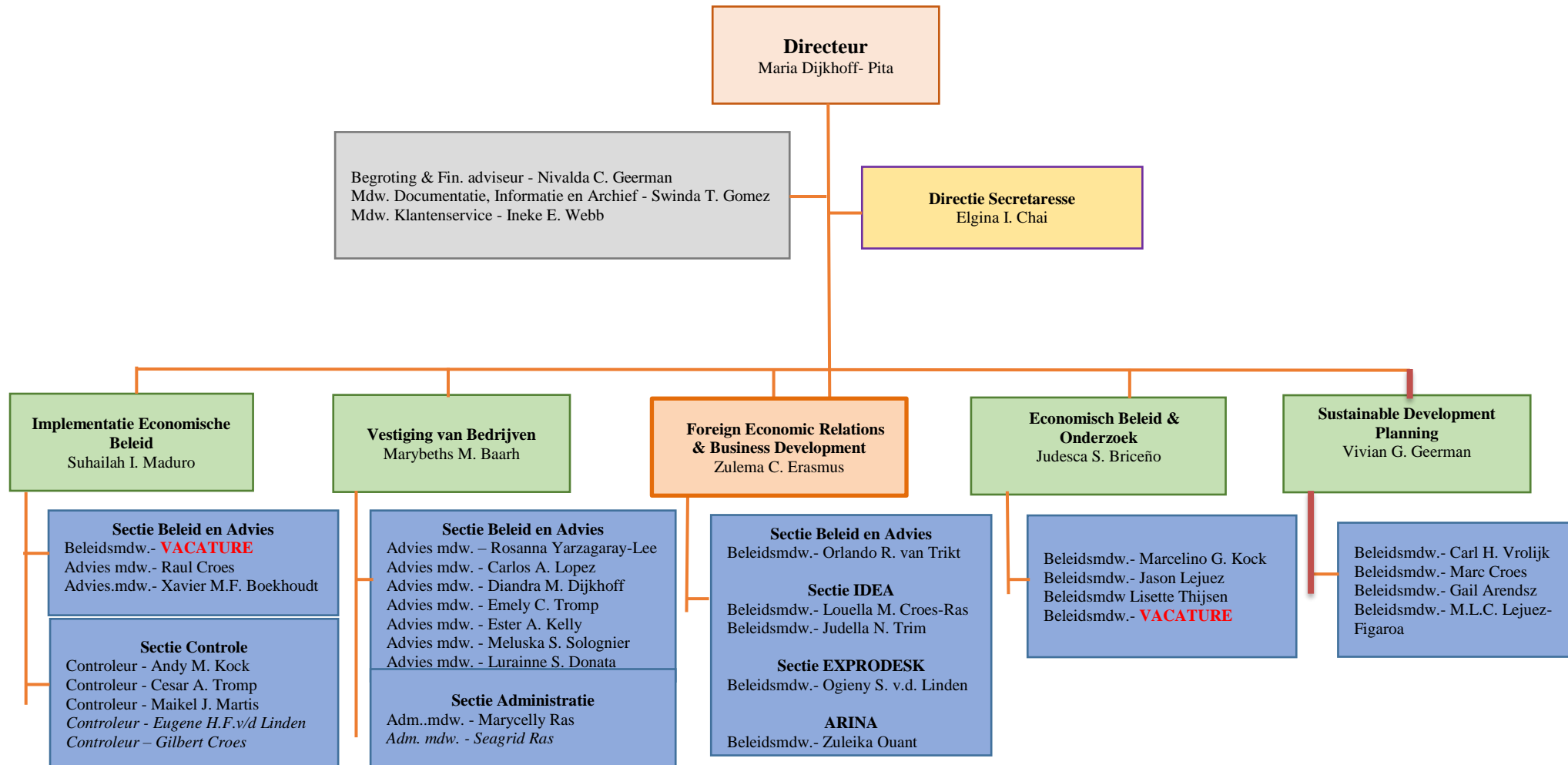
Het verbeteren van het investeringsklimaat op Aruba en het stimuleren van een innovatieve, competitieve en gediversifieerde economie dat wil bijdragen tot een hoger kwaliteit van het leven voor de hele bevolking.

De DEZHI draagt met haar werkzaamheden aan de implementatie van de Sustainable Development Goals, waaronder voornamelijk de volgende SDGs.

Organogram DEZHI

Organisatiestructuur per 1 januari 2021

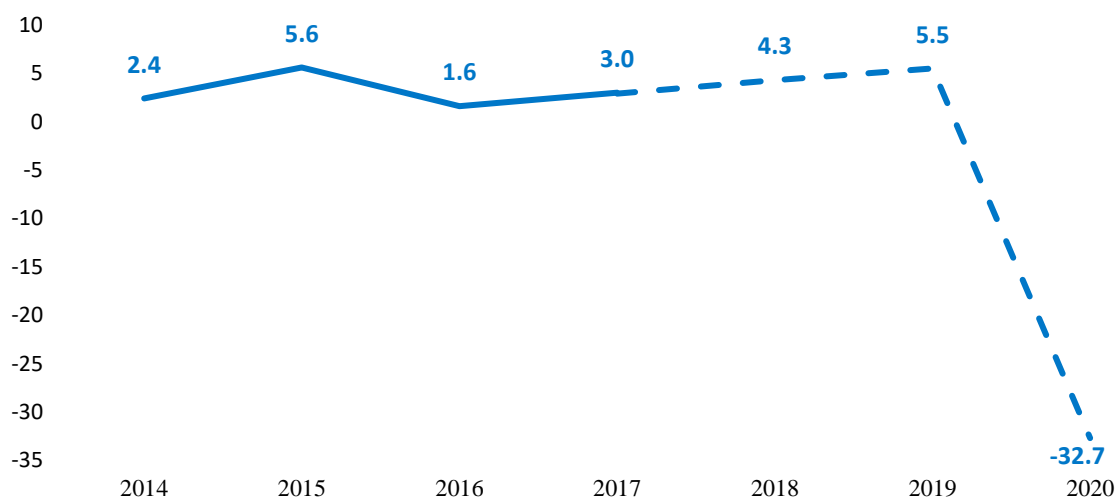
1 Economische ontwikkelingen 2020

De wereldeconomie stond in 2020 voor veel uitdagingen. De gevolgen van de wereldwijde COVID-19-pandemie hebben een ongekende impact gehad op de wereldeconomie en de economie van Aruba. Vooral omdat het een klein eiland is die sterk afhankelijk is van het toerisme.

Volgens het IMF dat al in januari 2021 de World Economic Outlook-update publiceerde, bleef het tempo van de wereldwijde economische activiteit zwak in de eerste helft van 2020 (WEO-update, IMF januari 2021). De wereldeconomie zal naar verwachting in reële termen afnemen met 3.5 procent, wat 0.9 procent hoger is dan de eerdere prognose in oktober 2020. Dit als gevolg van een sterker dan verwacht economisch momentum in de tweede helft van 2020.

Uit de gepubliceerde cijfers van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie in december 2020, wordt geschat dat de Arubaanse economie in 2020 een nominale GDP-daling zal kennen van 32.7 procent ten opzichte van 2019 (Economic Outlook 2020-2021, DEACI december 2020) (zie grafiek 1.1).

Grafiek.1.1: Nominaal GDP % groei 2014-2020

De belangrijkste driver achter deze inkrimping van de Arubaanse economie is de sterke daling van de inkomsten uit het toerisme, welke een grote impact heeft op de macro economische indicatoren: export van goederen en diensten, private investeringen, import van goederen en diensten, particuliere - en de publieke consumptie.

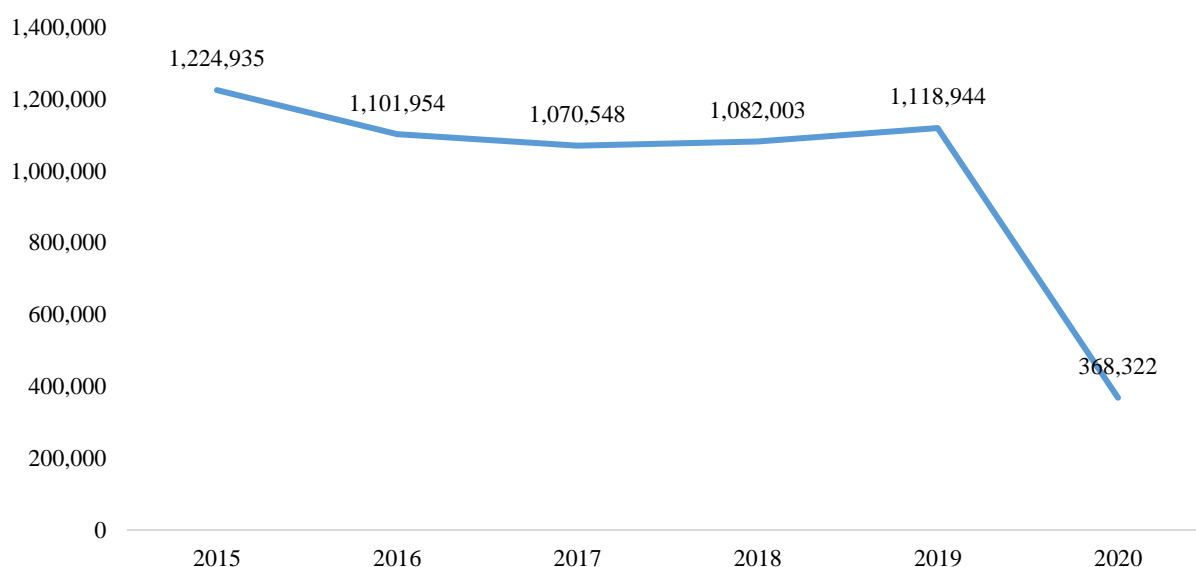
Met betrekking tot de naburige economieën en anderen die van invloed zijn op die van onze, zoals de Verenigde Staten, wordt verwacht dat het reële GDP in 2020 met 4.4 procent zal afnemen (WEO, oktober 2020). In Europa wordt een daling van 8.3 procent verwacht van het reële bbp in 2020 (WEO, oktober 2020). Voor Nederland wordt deze daling in het reële bbp verwacht van 5.4 procent in 2020, en voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied een daling in het reële bbp in 2020 van 8.1 procent (WEO, oktober 2020).

1.1 De toeristische sector

Cijfers over het jaar 2020 van de toeristische sector geven een duidelijk beeld van de grote impact die COVID-19 heeft gehad in 2020 (Monthly Report, ATA december 2020) (zie grafiek 1.1.2).

Ten opzichte van vorig jaar laten de cijfers zien dat het totaal aantal bezoekers op het eiland een ongekende daling van 67.1 procent heeft geregistreerd. Het aantal bezoekers wordt voornamelijk bepaald door de Amerikaanse verblijfstoeristen (85.5 procent bezoekers zijn afkomstig uit USA).

Grafiek 1.1.2: Verblijfsbezoekers 2015-2020

Bron: ATA, 2020

In 2020 werd een gemiddelde verblijfsduur van 7.8 procent geregistreerd, welke een groei is van 5.4 procent ten opzichte van 2019 (7.4 procent in 2019) (Monthly Report, ATA december 2020).

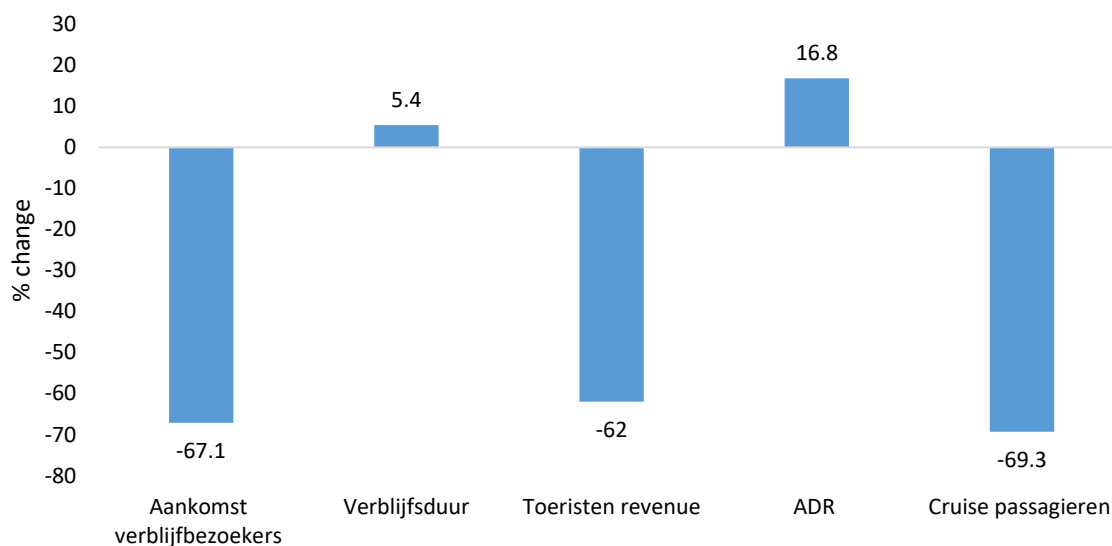
Met betrekking tot de inkomsten uit toerisme van de Economic Outlook 2020-2021 (DEZHI), december 2020, wordt een daling van 62.0 procent verwacht. Het door de Centrale Bank van Aruba berekende definitieve cijfer over het jaar 2020 is nog niet beschikbaar. Wel blijkt uit de ATA "Monthly Report January 2021" en uit cijfers afkomstig van de Centrale Bank van Aruba (CBA) dat in de eerste kwartaal tourism credits afgenomen is met 7 procent (Afl. 1017.9 m) in vergelijking met dezelfde periode in 2019. In het tweede kwartaal van 2020 is er een daling te zien van de tourism credits van 83 procent (Afl. 148.3m) in vergelijking met dezelfde periode. Samenvattend voor de eerste zes maanden van 2020 is er een totale daling van 40 procent (Afl. 1174 m) in tourism credits te zien (Monthly Report, ATA januari, 2021).

Verder voor het jaar 2020 is het gemiddelde dagelijkse kamerprijs gestegen met 16.8 procent ten opzichte van het jaar 2019 (AHATA, december 2020) (zie grafiek 3).

In 2020 ontving Aruba in totaal 255,384 cruise passagieren. Dit is een daling van 69.3 procent in vergelijking met het jaar 2019 (Monthly Report, ATA december 2020). Dit betekent dat Aruba in 2020, net als de rest van de wereld een grote daling van de inkomsten uit de

toeristische sector heeft gezien. Zie Staafdiagram 1.1.1 voor de belangrijkste toerisme indicatoren.

Staafdiagram 1.1.1: Toerisme indicatoren 2020

Bron: ATA, AHATA 2020

*Note: De cijfers van toeristen revenue zijn afkomstig van de Economic Outlook 2020-2021, d.d. 18 december 2020 (DEACI).

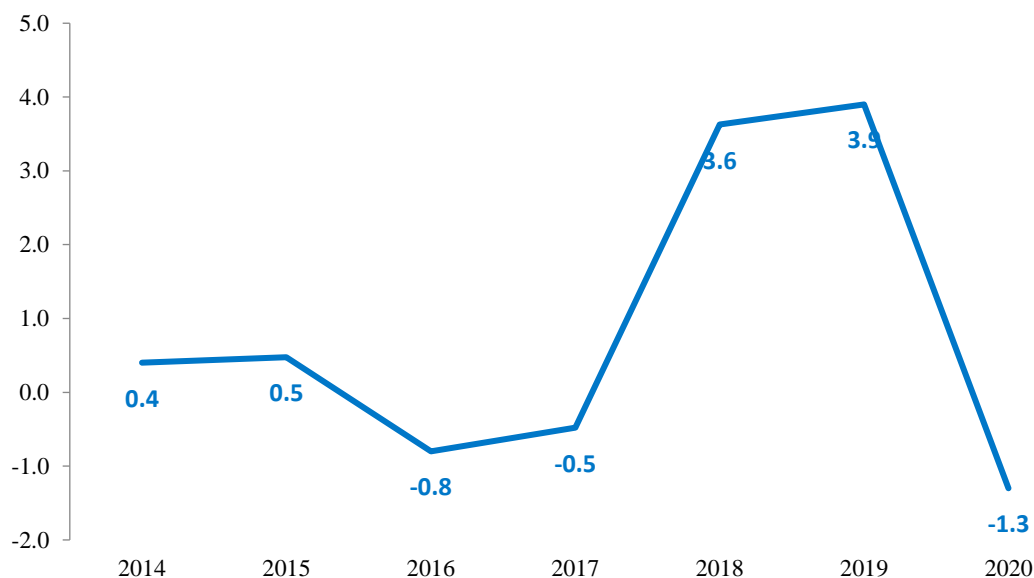
1.2 Het consumentenprijs index

Volgens de laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt voor 2020 een daling van 1,3 procent geschat (zie grafiek 1.2.1).

Volgens het CBS heeft de prijsdaling voor de sectoren 'recreatie en cultuur', 'wonen', en 'diverse goederen en diensten' de grootste impact gehad op de CPI die in oktober 2020 geregistreerd werd (Persbericht Consumentenprijsindex, CBS oktober 2020).

Tot slot lieten nutsbedrijven, benzine en diesel in oktober 2020 een prijsdaling zien van 0,2 procent ten opzichte van de maand ervoor (Persbericht Consumentenprijsindex oktober 2020, CBS).

Grafiek 1.2.1: Inflatie % (period average) voor 2014-2020

Bron: CBS, 2020

1.3 De Private Sector

De economie van Aruba is zwaar getroffen door het uitbreken van COVID-19 en de daaropvolgende lockdown in maart 2020. Als reactie op de COVID-19-crisis heeft de regering een reeks financiële steun verleend aan bedrijven en werknemers in de particuliere sector die het meest werden getroffen door de crisis. Deze ondersteuning werd in de vorm van loonsubsidie en MKB noodplan verschaft onder bepaalde voorwaarden. De heropening van de grenzen in juni, in combinatie met het langzaam terugkeren van toeristen naar het eiland, was nog niet voldoende voor een solide economisch herstel in 2020. Toerisme en investeringen werden zwaar getroffen, wat resulteerde in een ongekende terugval van de economie.

Uit de cijfers van het “Economic Outlook 2020-2021 (DEZHI)” december 2020, blijkt dat de totale investeringen in 2020 een nominale daling van 35,6 procent zullen laten zien. De overheidsinvesteringen zullen in 2020 nominaal een lichte stijging van 13,1 procent laten zien. De overheid heeft een totaalbedrag van Afl. 40 miljoen voor investeringen om de economie te stimuleren in 2020. Als gevolg van veronderstelde vertragingen in 2020 en 2021, laten de private investeringen een nominale daling zien van 36,9 procent in het jaar 2020. Verwacht wordt dat de private investeringen in 2020 en 2021 aanzienlijk zullen afnemen, voornamelijk als gevolg van bouwprojecten in de toeristische sector en infrastructuur die door de pandemie worden getroffen.

Personeel en Algemene Ondersteuning

2.1 Algemeen

Personeelsaangelegenheden worden door de directeur behandeld met de nodige ondersteuning van de medewerker management ondersteuning en de Departement di Recurso Humano (DRH). De financiële administratie wordt door de medewerker financiële administratie voorbereid met ondersteuning van de Directie Financiën.

2.2 Personeel

2.2.1 Formatierapport

Op 8 januari 2021, precies 35 jaar na het oprichten van de DEZHI, heeft de ministerraad de instellingsbesluit van de DEZHI goedgekeurd alsook het nieuwe en geactualiseerde formatierapport. In 2015 is de DEZHI achter gekomen dat in 1986 geen instellingsbesluit was gemaakt voor de DEZHI. Bij de BID en de DWJZ is toen nagevraagd over het instellingsbesluit maar zonder succes. Sindsdien heeft de DEZHI in samenwerking met de Directie Recursos Humanos (DRH) gewerkt aan een concept nieuw instellingsbesluit welke eindelijk in 2020 gereed was.

De laatste 10 jaren heeft de DEZHI zich aangepast aan de veranderende omstandigheden en dynamiek van de economie op Aruba en de wereld. De wereld is niet statisch en de economie evenmin. Hierdoor is het noodzakelijk om regelmatig de werkzaamheden te evalueren en aan te passen aan de nieuwe situatie en eisen. DEZHI is ook een organisatie die continue naar verbeteringen zoekt en groeit in verantwoordelijkheden. Door de jaren zijn dus werkzaamheden aangepast en is de organisatie anders gaan functioneren. In 2018 is een nieuwe organisatiestructuur met bijbehorende functiebeschrijving opgesteld en met de DRH besproken. De DRH werkt nu met generieke functies en heirdoor moesten de functiebeschrijvingen van de DEZHI in die vorm gegoten worden. Intern wordt wel de meer uitgebreide en specifieke taken van elk medewerker gebruikt om meer duidelijkheid te hebben over de taken van de medewerkers. De waardering van de functies is tevens door de DRH gemaakt en door de ministerraad goedgekeurd. Een woord van dank gaat naar de DRH voor de ondersteuning in 2020 om dit te realiseren.

2.2.2 Personeelsbezetting

In 2020 heeft de DEZHI één nieuwe medewerker gekregen. Een adviesmedewerker Promotie en Marketing bij de afdeling Buitenlandse Economische Betrekkingen en Bedrijfsontwikkeling (BEB&BO) Unit ARINA. Hiermee is de personeelsbezetting van de DEZHI per 31 december 2020, 38 fte's. De nieuwe organisatiestructuur bestaat uit 37 fte's waarvan er twee vacature zijn. Daartegenover zijn er 3 fte's momenteel bezet welke in de komende periode afgevoerd moeten worden aangezien deze niet meer noodzakelijk zullen zijn.

2.2.3 Ziekteverlof

In het jaar 2020 was een hoge frequentie ziek melding vanwege langdurig ziekteverlof van personeelsleden met ernstige ziekte en die specialistische medische behandeling nodig hadden.

2.2.4 Jubilea

In het jaar 2020 was de 25 jaar ambtsjubilea van een medewerker. In verband met deze ambtsjubileum kreeg de betreffende medewerker de gebruikelijke gratificatie ter grootte van één maand inkomen toegekend.

2.2.5 Stagiaires

Gedurende 2020 heeft de DEZHI drie stagiaires van Universiteit van Aruba begeleid.

- Alexandra Geerman: Afstudeerscriptie => E-Commerce op Aruba en de toegankelijkheid voor visueel beperkten
- Jaython Odor: Afstudeerscriptie => Fundamental changes in a post-covid world and how DEACI can adapt its services for the entrepreneur.
- Favienne Thode: UA – FEF 3de jaars => Process Manual voor de Economic Outlook and de Ad Hoc Investment en het design voor de Economic Outlook 2020-2021

2.2.6 Bevorderingsverzoeken

In het jaar 2020 waren er geen verzoeken voor bevordering voor medewerkers aangeboden aan de minister en de DRH. In 2020 zijn er 6 beslissingen voor bevorderingen uit 2019 en een beslissing voor bevordering uit 2017 ontvangen

2.2.7 Opleiding en cursus

In 2020 hebben de medewerkers de volgende onlinecursussen/webinars gevolgd:

- ‘Strengthening Stakeholder Engagement for the Implementation and Review of the 2030 Agenda’ (SDP);
- CARTAC Webinar - Pandemics and Tourism: Follow the Big Data - December 2, 2020 (EBO);
- Webinar Presentacion di Masterplan ‘Reposicionando e Rumbo di Nos Pais’ - September 2, 2020 (EBO);
- Innovation bureau: Cumbre Virtual cu Hobenan Profesional Innovation <innovation@gobierno.aw> August 19, 2020 (EBO);
- PANCAP PAHO Webinar: The Effects of COVID 19 on Gender Based Violence May /29/ 2020(EBO);
- UNDP Socio Economic Impact Assessment (SEIA) Tool 7 mei 2020 (EBO);
- European Social Economy Summit, monthly webinars during 2020- Social Entrepreneurship (BEB&BO);
- RVO-Surinaams-Nederlands Business Forum, 10 november 2020-Trade Promotion (BEB&BO);
- RVO-Digitalized Briefing Conference, 22-26 juni 2020-Trade Promotion (BEB&BO);
- US SBA Online Courses, September 2020-Young Entrepreneurship (BEB&BO);
- CAIPA- IPA Webinar Series, December 2020-Capacity-building Investment Promotion Agencies (BEB&BO);
- Applicatiebeheer Gevorderd Join Zaak & Document (VB);
- Applicatiebeheer Join Zaak & Document (VB);
- Join Zaaktypen & E-Formulieren (VB);
- Applicatiebeheer Join Zaaktypen (VB).

2.2.8 Dienstreizen

In 2020 zijn er geen dienstreizen geweest. Medewerkers hebben wel aan verschillende online conferenties deelgenomen zoals van CARTAC, CAIPA, CARIFORUM, OCTA, Conferentie op Social Entrepreneurschap etc.

2.3 Begroting en financiën

De volgende tabel geeft een overzicht aan van de begroting vs. realisatie van het jaar 2020. Helaas is tot eind januari de administratie van de DEZHI niet afgestemd met de Directie Financiën. Bij Directie Financiën zijn bepaalde posten te veel gedebiteerd en anderen juist niet. Directie Financiën dient haar administratie dus in dit kader aan te passen.

Tabel 2.3.1 Overzicht realisatie vs. begroting 2020

Realisatie 2020		December			2020		
Naam	Nummer	Begroting	Overh.	Beschikbaar	Facturen	Restant	
1 Geneeskundige kosten	169980014301	500.00		500.00	-	500.00	
2 Opleiding & Cursusgeld	169980014303	10,000.00		10,000.00	7,575.00	2,425.00	
3 Dienstkleding & -toelage	169980014305	4,000.00	1,500.00	5,500.00	5,199.30	300.70	
4 Reis- en verblijfkosten	169980014306	25,000.00	20,000.00	5,000.00	-	5,000.00	
5 Overige vergoeding	169980014309	-		-	-	-	
6 Schrijf-/bureaubehoefden	169980014310	15,000.00		15,000.00	5,815.87	9,184.13	
7 Kantoorinventaris	169980014311	15,000.00	22,000.00	37,000.00	36,706.84	293.16	
8 Huur kantoorinventaris	169980014312	120,000.00	15,100.00	104,900.00	15,744.68	89,155.32	
9 Portikosten	169980014313	1,000.00		1,000.00	-	1,000.00	
10 Telefoon, fax & Internet	169980014314	75,000.00	8,000.00	83,000.00	82,685.13	314.87	
11 Overige bureaunkosten	169980014319	5,000.00		5,000.00	2,345.00	2,655.00	
12 Huur Gebouwen	169980014320	320,000.00	7,000.00	313,000.00	310,800.00	2,200.00	
13 Huisverstigingsartikelen	169980014323	1,000.00	1,000.00	2,000.00	1,567.89	432.11	
14 Onderhoud gebouwen	169980014324	1,000.00		1,000.00	674.00	326.00	
15 Overig huisvestig	169980014329	5,000.00	3,500.00	8,500.00	7,484.26	1,015.74	
16 Voorlichting en promotie	169980014330	35,700.00		35,700.00	15,797.00	19,903.00	
17 Huur bedrijfsmiddelen	169980014332	3,500.00		3,500.00	2,798.40	701.60	
18 Huur/lease voertuigen	169980014334	44,000.00	100.00	44,100.00	44,016.00	84.00	
19 Brandstof	169980014335	13,300.00		13,300.00	5,000.00	8,300.00	
20 Motorrijtuigenbelasting	169980014336	1,300.00		1,300.00	1,248.00	52.00	
21 Overige kosten vervoer	169980014339	2,700.00		2,700.00	352.60	2,347.40	
22 Deskundig advies	169980014361	25,000.00	14,000.00	39,000.00	38,506.80	493.20	
23 Overige uitbestedingen	169980014362	44,000.00	2,000.00	46,000.00	43,524.00	2,476.00	
24 Verzekeringen	169980014370	3,000.00		3,000.00	2,012.00	988.00	
25 Contributies	169980014390	40,000.00	6,000.00	46,000.00	45,473.40	526.60	
26 Overige kosten	169980014393	282,300.00	16,000.00	266,300.00	46,588.66	219,711.34	
27 Kosten voorgaande jaren	169980014399	-		-	-	-	
TOTAAL/TRANSP		1,092,300.00		1,092,300.00	721,914.83	370,385.17	

Bron: DEZHI(zonder afstemming met Directie Financiën)

2.4 ICT

In het jaar 2020 heeft de DEZHI 5 tablets en 8 laptops aangeschaft voor het personeel. Als gevolg van de COVID-19 pandemie en de schelther in place van eind maart tot en met eind april moeten medewerkers thuisblijven. In veel gevallen kon het werk niet altijd doorgaan omdat de medewerkers vanuit huis de server van de DEZHI niet kunnen bereiken maar ook omdat wij

niet genoeg laptops voor het personeel hadden. Aangezien niet duidelijk was hoe lang de situatie zo zou blijven zij een paar laptops en tablets aangeschaft. Het thuis werken wordt steeds meer als een optie gezien waardoor de DEZHI heeft besloten om meer laptops in de komende jaren aan te schaffen en zodoende de mogelijkheid van thuiswerken te kunnen geven.

In 2020 is het ICT-beheer door de ITP Caribbean uitgevoerd. De diensten van de ITB-Caribbean zijn snel en zeer efficiënt.

2.5 Documentatie en informatie

Het dynamisch archief van de DEZHI is nu helemaal gedigitaliseerd. Alle ingekomen en uitgaande post/documenten worden in het JOIN ingevoerd, gescand en digitaal bewaard. Oude documenten zijn altijd nog bereikbaar bij de Archivo Nacional Aruba (ANA) op verzoek.

2.6 Facilitaire zaken en klantenservice

In december 2019 was het huurcontract tussen het Land en Eagle Town N.V., eigenaar van het Sun Plaza gebouw, voor de kantoorruimten bestemd voor de huisvesting van DEZHI ondertekend tot en met december 2021.

3 Implementatie Economisch Beleid

3.1 Doelstelling

Een adequate uitvoering van het prijzenbeleid, het in- en uitvoerbeleid en het winkelsluitingsbeleid t.b.v. het bevorderen van de lokale handel.

3.2 Taken

De afdeling “Implementatie Economisch Beleid” is verantwoordelijk voor de implementatie en het naleven van de Prijzenverordening, m.n. de calculatie en vaststelling van de prijzen en de tarieven van goederen en diensten, van de Landsverordening In- en Uitvoer en van de Landsverordening Winkelsluiting.

Ingevolge de Prijzenverordening (AB 1991 no. GT 17) worden van overheidswege de maximale verkoopprijzen vastgesteld van enige producten behorende tot de eerste levensbehoeften, het zgn. basispakket. Het samengestelde pakket van de gereguleerde basisproducten werd in maart 2020 het laatst uitgebreid. Sindsdien bestaat het huidige pakket van de producten behorende tot de eerste levensbehoeften uit de volgende producten:

Pakket gereguleerde basisproducten	
Rijst	Maismeel
Babyvoeding	Melkpoeder
Thee	Broccoli frozen
Koffiemelk	Mixed vegetables frozen
Eetbare oliën	Spinazie frozen
Gedroogde kidney bonen	Ingeblikte tonijn
Gedroogde zwarte bonen	Ingeblikte sardine
Gedroogde limabonen	Ingeblikte zalm
Koffie	Spaghetti
Havermout	Bloem
Vloeibare melk	

Als gevolg van het COVID-19 en conform de Prijzenverordening werd in maart 2020 besloten om een crisispakket tijdelijk te introduceren bestaande uit tiental producten waarvan de maximumprijzen van overheidswege vastgesteld worden.

De verkoopprijzen van aardolieproducten t.w. benzine, gasolie en kerosine worden aan het begin van elke maand aangepast aan de ontwikkelingen van de internationale genoteerde prijzen, zoals gepubliceerd in de S&P Global Platts US Marketscan. Bij elke prijsverandering wordt de minister van Economische Zaken geadviseerd en wordt de ministeriële regeling ter ondertekening opgestuurd.

Naast het pakket van basisproducten en de aardolieproducten, worden de prijzen en tarieven van andere goederen en diensten (o.a. de verzekeringsmaatschappijen) eveneens op basis van de Prijzenverordening gereguleerd. Ter zake worden de benodigde gegevens en documenten opgevraagd en worden gesprekken met de belanghebbenden gevoerd. Tevens wordt geadviseerd t.a.v. prijzen en tarieven van goederen en diensten die niet middels de

Prijzenverordening worden gereguleerd (o.a. de taxi- en autobustarieven, fiscale aangelegenheden etc.).

Dagelijks wordt controle uitgeoefend op de van overheidswege vastgestelde maximum verkoopprijzen van de gereguleerde levensmiddelen en de prijsaanduiding. De ontwikkeling van een geselecteerd pakket van niet officieel vastgestelde (vrije) verkoopprijzen van de levensmiddelen wordt gevolgd en geregistreerd.

Goederen opgesomd in het Landsbesluit invoervergunning goederen, ter uitvoering van artikel 4 van de landsverordening In- en Uitvoer (AB 1989 no. GT 102), kunnen alleen met een invoervergunning worden ingevoerd.

Ingevolge het Landsbesluit invoerverbod kippeneieren (AB 1989 no. GT 13) is het verboden om kippeneieren in te voeren. Ontheffing van dit verbod wordt verleend bij een tekort van de lokale productie.

Sinds het stopzetten aan de voorwaarde om ontheffing te verzoeken voor aangepaste openingstijden conform het “Landsverordening winkelsluiting” in 2018, hoeven winkels geen verzoeken om ontheffing van winkelsluiting meer in te dienen. De DEZHI zal ontheffingen blijven verlenen aan een tal van convenience stores die ontheffing krijgen van 24 uur.

Ingevolge het Landsbesluit uitvoerverbod koper en koperhoudende voorwerpen (AB 2014 no. 77) is het verboden om koper en koperhoudende voorwerpen te exporteren. Ontheffing van dit verbod kan worden verleend aan bedrijven die zich in het kader van hun bedrijfsactiviteiten toeleggen of mede toeleggen op de bewerking of recycling van koper en koperhoudend voorwerpen.

3.3 Prijzen en Tarieven

3.3.1 Basispakket levensmiddelen

Ingevolge de Prijzenverordening (AB 1991 no. GT 17) worden voor een aantal producten behorende tot de eerste levensbehoeften, de maximale verkoopprijzen van overheidswege vastgesteld.

In 2019 had de minister van Economische Zaken besloten om het pakket gereguleerde basisproducten aan te passen. Aangezien enkele van deze producten in het lijst producten van het Landsbesluit invoervergunning ontbrak, werd de uitbreiding/aanpassing in twee fases verdeeld. De eerste fase trad in 2019 in werking waarbij de volgende producten werden toegevoegd: diepvries broccoli, spinazie, en mixed vegetables, gedroogde bruine-, zwarte- en limabonen, ingeblikte tonijn, sardine en zalm.

In maart 2020 ging de tweede fase van de uitbreiding van het pakket gereguleerde basisproducten in werking. In de tweede fase van de uitbreiding werden spaghetti, havermout, bloem en vloeibare melk aan het pakket gereguleerde basisproducten toegevoegd. Reden voor het toevoegen van producten in de twee fase was dat de nodige aanpassingen aangebracht moesten worden aan het Landsbesluit invoervergunning goederen, teneinde aan de hand van de bij de DEZHI binnengekomen facturen en douanedocumenten van deze producten de maximumprijzen te kunnen calculeren. De introductie van de tweede fase, ter verder uitbreiden van het pakket, werd versneld als gevolg van de druk van overheidswege met de uitbraak van COVID-19 in maart 2020, ondanks dat DWJZ de nodige wijzigingen aan het Landsbesluit aan het eind van 2020 nog niet heeft afgerond.

De maximale verkoopprijzen voor de gereguleerde basisproducten worden aan de hand van de inkoopfacturen en van de vastgestelde marges op de “landed cost” (cif-prijs verhoogd met invoerrecht) berekend. De lokale kosten worden niet in beschouwing genomen. De wijzigingen van de vastgestelde maximumprijzen zijn het gevolg van externe factoren, zoals wijziging van de inkooprijzen, transportkosten, koers e.d.

Indien een berekende verkoopprijs van een nieuwe/recente invoer lager is dan de reeds hiervoor vastgestelde verkoopprijs, wordt deze automatisch verlaagd. Indien de berekende verkoopprijs hoger is, dient de importeur een schriftelijk verzoek in te dienen om verhoging van de vastgestelde prijs. In principe worden om de twee weken de aangepaste prijzen gepubliceerd en in de lokale dagbladen bekend gemaakt. Ook wordt de laatste bekendmaking op onze website www.deaci.aw gepubliceerd en op de APP “Control di prijs”.

Het huidige pakket gereguleerde basisproducten bestaat uit 1.100 producten van diverse merk en verpakking. In 2020 hebben er 22 publicaties van de vastgestelde maximumprijzen plaatsgevonden.

3.3.2 Introductie crisispakket

Als gevolg van het COVID-19 waren in een aantal gevallen onevenredige prijsverhogingen geconstateerd bij bepaalde hygiënische-, verzorgings- en consumptieproducten. Hierdoor werd in maart 2020 besloten om een crisispakket tijdelijk te introduceren bestaande uit tiental producten waarvan middels de Prijzenverordening de maximumprijzen van overheidswege vastgesteld zouden worden. Het middels een Ministeriële Regeling tot stand gekomen crisispakket stelt voor de volgende categorie producten de hoogst toelaatbare groothandels- en kleinhandelsprijzen vast:

Product	Groothandels marge	Kleinhandels marge
Desinfecterende middelen voor persoonlijk gebruik	14%	14%
Desinfecterende middelen voor huishoudelijk gebruik	14%	14%
Elektrolyten en mineralen drank	14%	14%
Wc papier	14%	14%
Beschermende uitrusting	14%	14%
Baby luiers	14%	14%
Gedroogde fruit	14%	14%
Vochtige baby doekjes	14%	14%
Cornflakes	14%	14%
Bevroren fruit	15%	15%
Bevroren kippenpoten en -vleugels	15%	15%

Het huidige crisispakket bestaat uit 162 producten (waaronder verschillende merken en verpakking) waarvan de verkoopprijzen tijdelijk van overheidswege worden gereguleerd. Sinds de introductie van het crisispakket in maart 2020 hebben er 5 publicaties plaats gevonden.

3.3.3 Verkoopprijzen kippeneieren

De vastgestelde maximale verkoopprijzen voor de lokaal geproduceerde kippeneieren bedragen Afl. 5,63 voor een dozijn van 720 gram of meer, en Afl. 5,32 voor een dozijn van minder dan 720 gram. Deze werden voor het laatst in 2019 aangepast.

Eind januari 2020 heeft de DEZHI alle groothandelaren van geïmporteerde kippeneieren op de hoogte gesteld van de beslissing van de minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur om de import van bruine kippeneieren per 1 maart 2020 te verbieden.

Reden hiervoor was de mispraktijk op de lokale markt, waarbij de verpakking van bruine geïmporteerde kippeneieren verwisseld werden voor een kartonnen doos waarbij de consument onder de indruk werden gesteld dat het lokaal geproduceerde kippeneieren zijn. Uitsluitend bruine kippeneieren worden lokaal geproduceerd.

Als gevolg van een stijging in de vraag en een gering aanbod naar kippeneieren op de Amerikaanse markt en door de wereldwijde ontwikkelingen als gevolg van de COVID-19, waren de inkooprijzen van geïmporteerde kippeneieren op de lokale markt flink gestegen, met als gevolg dat het toen gehanteerde calculatiesysteem niet meer toegepast kon worden.

De toen gehanteerde verkoopprijzen werden berekend op basis van een gemiddelde verkoopprijs verkregen aan de hand van ingekomen inkoopfacturen voor geïmporteerde eieren van de afgelopen 3 maanden. Door de stijgende inkooprijzen voor geïmporteerde kippeneieren konden groothandelaren de toen vigerende verkoopprijzen niet meer hanteren, daar ze te laag waren. Hierdoor heeft DEZHI het calculatiesysteem in april gewijzigd naar marges. De groothandelsmarge bedraagt 13% van de landed cost en de kleinhandelsmarge bedraagt 15% van de groothandelsprijs.

Bij deze calculatiemethode zijn er geen vastgestelde verkoopprijzen en de verkoopprijzen kunnen fluctueren per ingekomen lading. De prijzencontroles op geïmporteerde kippeneieren worden door de controleurs van DEZHI verricht aan de hand van ingekochte facturen, transportkosten en de vastgestelde marges.

3.3.4 Verkoopprijzen wittebroden

De vastgestelde maximale verkoopprijzen van de lokaal geproduceerde wittebroden waren in 2020 ongewijzigd gebleven. De kipashi van 650 gram bedraagt Afl. 3,45.

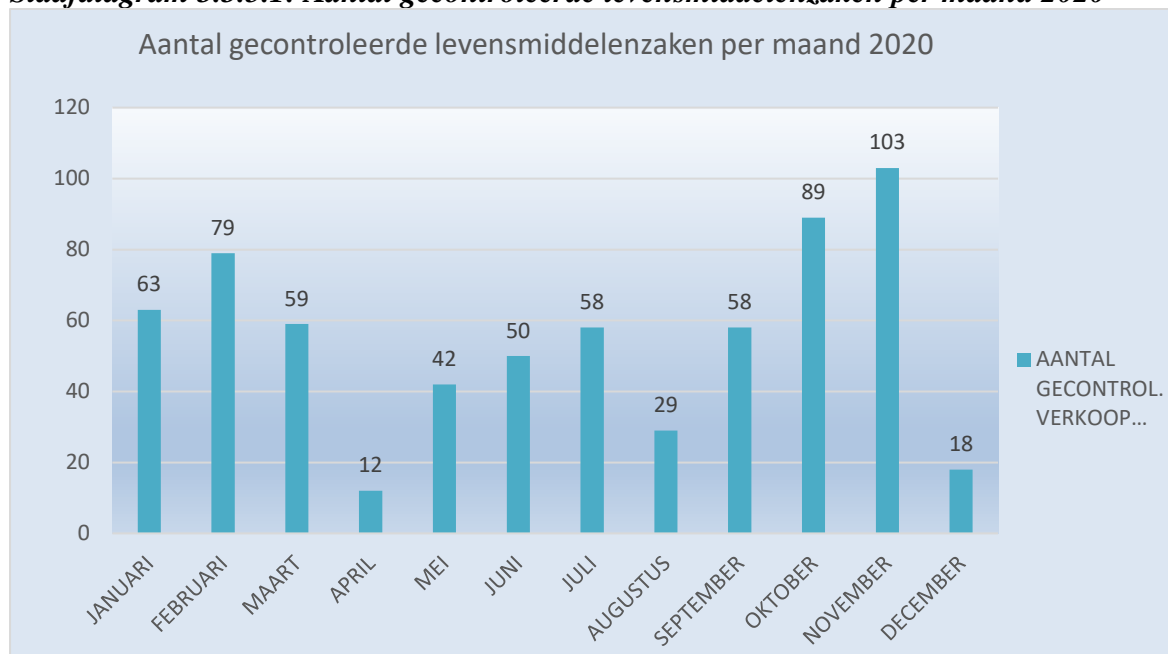
De grote bakkerijen produceren de zgn. “pan plus” om zodoende de prijsregulering te omzeilen en hiervoor een hogere verkoopprijs te vragen dan de vastgestelde verkoopprijs van het wittebrood. De gereguleerde wittebroden worden toch door enige (kleinere) bakkerijen geproduceerd en beschikbaar gesteld voor de bevolking, ofschoon op een kleinere schaal. De hiervoor vastgestelde verkoopprijzen worden gehanteerd.

3.3.5 Controle Prijzenverordening

Voor de controle op de naleving van de vastgestelde maximale verkoopprijzen van de gereguleerde basisproducten wordt het eiland onderverdeeld in drie regio's nl. I: Oranjestad, II: Noord, Paradera en Santa Cruz en III: Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas. De controleurs worden maandelijks per regio gerouleerd op een zodanige manier dat ieder controleur maandelijks een nieuw regio te controleren heeft en dat alle regio's maandelijks gecontroleerd worden. De controleurs verrichten de controlewerkzaamheden van de afdeling voor de helft van de dag, aangezien de andere helft van de dag besteed wordt aan de controlewerkzaamheden van de afdeling VVB. De controle op de naleving van de maximumrijzen geschiedde aan de hand van een opgestelde lijst. De geconstateerde verkoopprijzen van de gereguleerde basisproducten en de tijdelijke crisispakket

in de levensmiddelenzaken werden vergeleken met de geldende vastgestelde verkoopprijzen in de lijst. Getracht werd om de grote en middelgrote levensmiddelenzaken tenminste één keer per maand te controleren. De kleinere zaken, die meestal een gering assortiment hebben, werden op een regelmatige basis gecontroleerd.

Staafdiagram 3.3.5.1: Aantal gecontroleerde levensmiddelenzaken per maand 2020

Bron: DEZHI

Uit de controlerapporten op de naleving van de vastgestelde verkoopprijzen van de producten behorende tot de eerste levensbehoeften en het crisispakket in 2020 bleek dat de gemiddelde overtreding, 4,8 per verkooppunt bedroeg en 5,0 % uitmaakte van het gemiddelde aantal waarnemingen. Verder lag 1,3 % van het gemiddelde aantal waarnemingen beneden en was 93,8 % gelijk aan de vastgestelde prijzen. Het gemiddelde aantal geconstateerde overtredingen per zaak was hoger dan in 2019, waar de gemiddelde overtreding 4,4 per verkooppunt was. In tabel 3.3.5.1 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde overtreding per zaak over de afgelopen 5 jaren.

Tabel 3.3.5.1: Gemiddelde overtreding van de vastgestelde prijzen per zaak

Jaar	Gemiddelde overtreding per zaak	%-overtreding t.o.v. aantal waarnemingen
2016	2,8	2,6
2017	2,5	2,3
2018	3,0	3,5
2019	4,4	5,4
2020	4,8	5,0

Bron: DEZHI

Alle door de controleurs geconstateerde verkoopprijzen, die boven de vastgestelde prijzen lagen, werden ter plaatse door hen gecorrigeerd. De levensmiddelenzaken die voor de tweede keer betraapt werden, kregen een schriftelijke waarschuwing. In 2020 werden er 21 schriftelijk waarschuwingen uitgegeven. De gereguleerde producten, voor welke nog geen verkoopprijzen

vastgesteld waren, werden van de rekken verwijderd tot dat de prijzen officieel werden vastgesteld.

Gedurende de controles op de naleving van de vastgestelde maximale verkoopprijzen behorende tot het pakket gereguleerde basisproducten en het crisispakket, werd tevens toezicht gehouden op de prijsaanduiding van de producten in deze zaken. Indien geconstateerd werd dat hieraan niet werd voldaan, werd de situatie terstond gecorrigeerd en om de producten van een duidelijke zichtbare en leesbare prijsaanduiding te voorzien en in het Arubaanse Courant.

In april waren de controleurs begonnen met de controlewerkzaamheden van de Taskforce Bedrijven, opgericht ter naleving van de Calamiteitenverordening. De Taskforce Bedrijven is een gecoördineerde inzet van diensten en organisaties op verschillende vakgebieden met als taak controle uit te oefenen op de implementatie van maatregelen ter voorkomen van de COVID-19 besmetting teneinde de algemene veiligheid van de bevolking te garanderen. Wekelijks werden in verband met de Taskforce Bedrijven, twee controleurs van DEZHI gerouleerd om zodanig continuïteit van de controlewerkzaamheden van DEZHI zelf te garanderen.

Aan het begin van de uitbraak van de COVID-19, al vòòr de aanvang van de werkzaamheden Taskforce Bedrijven, waren de controleurs, vergezeld door KPA-agenten, begonnen met het observeren van de ontwikkeling van de prijzen van enige niet-gereguleerde primaire levensbehoeften in de levensmiddelenzaken, daar er onrust was vanuit de consumenten dat de verkoopprijzen van enige essentiële producten omhoog zouden gaan daar er schaarste op de lokale markt zou kunnen ontstaan.

Gezien de juridische complicaties omtrent het volgen van de BOA-opleiding door de controlerende ambtenaren van de DEZHI en de nodige aanpassingen die aangebracht moeten worden om strafrechtelijk op te kunnen treden, heeft de DWJZ geadviseerd om in plaats van de BOA-opleiding, meer bestuursrechtelijke instrumenten ter beschikking te stellen aan de toezichthoudende ambtenaren van de DEZHI door de verschillende regelgevingen vallende onder de naleving van de DEZHI, aan te passen met de bestuursrechtelijke sancties.

Voor wat betreft de wijziging van de Prijzenverordening, ter invoering van de bestuurlijke handhaving, is in 2020 een nader rapport, na de goedkeuring van het Raad van Advies en de minister van Justitie en de minister van Economische Zaken, doorgestuurd naar de Staten ter afhandeling. Na de afronding van de wijziging van de Prijzenverordening zal een aanvang gemaakt worden naar het vaststellen van sancties behorende tot de controlerende werkzaamheden middels en Lb-h.a.m .

In 2019 werd een multidisciplinair controleteam (MCT) in leven geroepen. Het MCT bestaat uit controleurs van de DEZHI, Directie Volksgezondheid en politieagenten van de Korps Politie Aruba ten aanzien van economische controles.

Begin 2020 hebben de controleurs van de DEZHI en DVG, samen met de KPA gezamenlijke controles verricht in de levensmiddelenzaken. Totaal werden 4 gezamenlijke controles verricht, waarbij een totaal van 13 levensmiddelenzaken werden bezocht.

Met de uitbraak van COVID-19 en de drukte hiermede voor alle instanties individueel, was het niet meer gelukt gezamenlijke controles te verrichten. Daar de gezamenlijke controles vastgelegd zijn middels een Ministeriele Regeling door de Minister-President, werd zij in augustus schriftelijk op de hoogte gesteld van de tijdelijke stop van de gezamenlijke controles, waarbij zij de beslissing heeft genomen om pas in maart 2021 een herstart te maken van de gezamenlijke controles.

De “Macuto di Compras” prijsopnames worden gemaakt van de verkoopprijzen van ongeveer 25 producten van verschillende categorieën in 10 verschillende levensmiddelenzaken. De verkoopprijzen van deze producten zijn “vrij” en worden met elkaar vergeleken en bekend gemaakt in de lokale dagbladen en op de website www.deaci.aw. De bekendmaking dient aan de bevolking de nodige informatie en een beeld te geven van de geldende verkoopprijzen en waar de producten goedkoper worden aangeboden. In 2020 werd de “Macuto di Compras” 40 keer gepubliceerd. De hoeveelheid publicaties zijn minder dan in 2019, waarin de “Macuto di Compras” 48 keer werd gepubliceerd. Reden voor deze daling is dat er geen prijsobservaties plaatsvonden tijdens de lockdown als gevolg van de uitbraak van de COVID-19. Voor 8 achtereenvolgende weken in maart, april en mei waren geen publicaties van de ‘Macuto di Compras’.

In 2020 hebben de controleurs van de afdeling IEB een inventarisatie gehouden van de levensmiddelenzaken. Aan de hand van de inventarisatie, werd er een lijst van de levensmiddelenzaken opgesteld. In totaal werden 180 levensmiddelenzaken waargenomen. In 2019 waren er 182. Sinds de intrede van het moratorium op levensmiddelenzaken in mei 2017 daalt het aantal levensmiddelenzaken jaarlijks geleidelijk. Het oorspronkelijke moratorium op levensmiddelenzaken werd in januari 2019 verlengd tot mei 2021.

3.3.6 Verkoopprijzen Aardolieproducten

In 2019 werden benzine, gasolie en kerosine geïmporteerd door Refineria di Aruba (RDA). Voor de berekening van de maximale verkoopprijzen van benzine, gasolie en kerosine, wordt rekening gehouden met de volgende componenten: inkooprijzen (posting), vracht, verzekering, dampverlies (alleen voor benzine), groothandels- en kleinhandelsprijs, accijns, BBO en BAZV. V.w.b. de benzine is in de prijsstructuur een subsidiecomponent van 1,5 cent per liter opgenomen, ter subsidiering van de verkoopprijs van het LPG-kookgas voor huishoudelijk gebruik. Deze subsidie gaat naar de importeur van het LPG die het huishoudelijk kookgas tegen een verlaagde prijs aflevert.

De variabele componenten in de prijsstructuur zijn de posting en de BBO/AZV/BAVP, die gerelateerd zijn aan de verkoopprijzen. Alle andere componenten zijn vast/absoluut. Voor de posting (inkooprijzen) van de aardolieproducten wordt de US gulf Coast Waterbourne (USGC) als basis gehanteerd. Deze internationale genoteerde prijzen worden dagelijks in de Platts US Marketscan gepubliceerd.

De vastgestelde maximale verkoopprijzen van de aardolieproducten worden maandelijks aangepast aan de ontwikkeling van de genoteerde prijzen (postings) en vindt telkens op de tweede woensdag van de maand plaats. Voor de berekening en vaststelling van de verkoopprijzen voor een bepaalde maand, worden de gemiddelde postings van de producten over de vorige maand als basis gehanteerd.

In de onderstaande tabel 3.3.6.1 wordt een overzicht van de ontwikkeling van de vastgestelde verkoopprijzen van de aardolieproducten over het jaar 2020 weergegeven.

Tabel 3.3.6.1: Ontwikkeling vastgestelde verkoopprijzen aardolieproducten 2020

ONTWIKKELING VASTGESTELDE VERKOOPPRIJZEN AARDOLIEPRODUCTEN (Afl-cent/liter)						
INGANGS-DATUM	BENZINE		GASOLIE ULS		KEROSINE	
	grooth.-prijs	kleinh.-prijs	grooth.-prijs	kleinh.-prijs	grooth.-prijs	kleinh.-prijs
8 jan. 2020	178.2	204.6	155.9	179.2	148.7	167.4
12 feb. 2020	175.7	201.9	149.6	172.4	142.8	161.2
11 mar. 2020	171.3	197.2	138.5	160.6	130.2	148.6
8 apr. 2020	136.8	160.6	116.0	136.7	99.4	115.0
13 mei 2020	121.9	144.7	99.4	119.0	82.2	96.7
10 juni 2020	136.4	160.5	101.4	121.6	89.0	103.9
8 juli 2020	149.9	174.9	114.0	135.0	102.1	117.8
12 aug. 2020	152.9	178.1	119.3	140.7	106.8	122.9
9 sept. 2020	154.8	180.2	119.2	140.5	108.1	124.2
14 okt. 2020	153.7	178.9	114.0	135.0	103.3	119.1
11 nov. 2020	151.6	176.8	115.1	136.1	105.0	121.0
9 dec. 2020	151.6	176.7	120.9	142.3	109.5	125.8

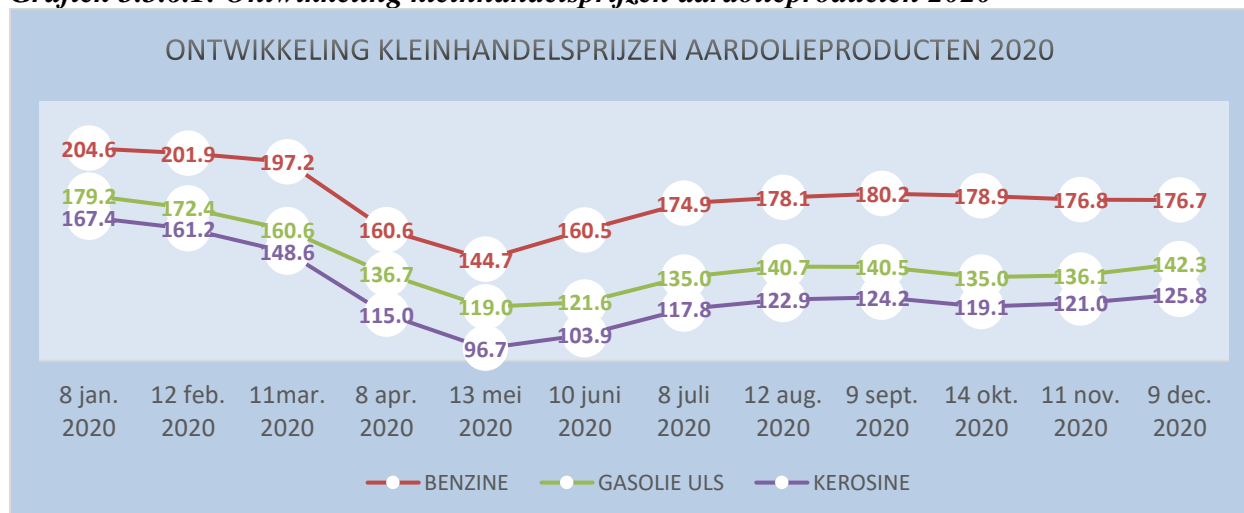
Bron: DEZHI

De kleinhandelsprijs van benzine lag in december 2020, met 13,6 % lager t.o.v. januari 2020 t.w. van 204,6 cent naar 176,7 cent zijnde een daling van 27,9 cent per liter.

De kleinhandelsprijs van gasolie LS was 20,6 % lager, van 179,2 cent in januari naar 142,3 cent in december, zijnde een daling van 36,9 cent per liter.

In onderstaande grafiek 3.3.6.1 wordt de ontwikkeling van de kleinhandelsprijzen over het jaar 2020 grafisch weergegeven.

Grafiek 3.3.6.1: Ontwikkeling kleinhandelsprijzen aardolieproducten 2020

Bron: DEZHI

Het verschil tussen de hoogste en de laagste prijs in 2020 was voor de benzine 59,9 cent per liter en het verschil voor de gasolie LS en de kerosine waren respectievelijk 60,2 en 70,7 cent per liter. In 2019 waren de verschillen tussen de hoogste en de laagste verkoopprijzen van deze producten respectievelijk 26,6 cent, 19,9 cent en 15,4 cent per liter.

In januari 2020 heeft de vastgestelde maximale verkoopprijs voor benzine zijn hoogste punt bereikt. Onderstaande tabel 3.3.6.2 geeft een overzicht van de gemiddelde vastgestelde kleinhandelsprijzen van de aardolieproducten over de afgelopen 5 jaren.

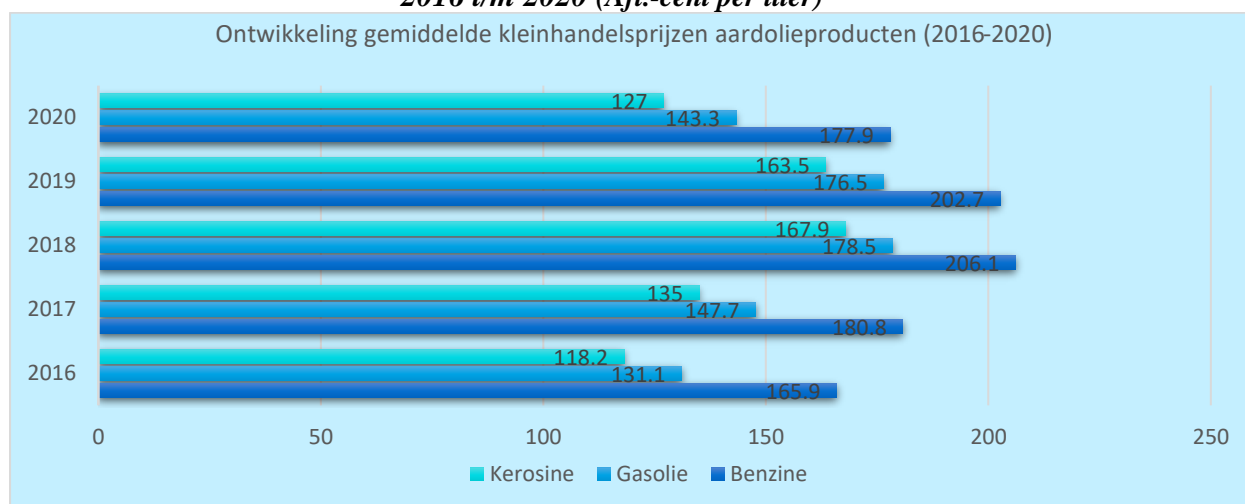
Tabel 3.3.6.2: Gemiddelde kleinhandelsprijzen aardolieproducten 2016 tot en met 2020 (Afl.-cent/liter)

Jaar	Benzine	Gasolie	Kerosine
2016	165,9	131,1	118,2
2017	180,8	147,7	135,0
2018	206,1	178,5	167,9
2019	202,7	176,5	163,5
2020	177,9	143,3	127,0

Bron: DEZHI

Uit deze tabel blijkt dat de gemiddelde kleinhandelsprijzen van de benzine, gasolie en kerosine in 2020 behoorlijk zijn gedaald t.o.v. de gemiddelde kleinhandelsprijzen in 2019.

Staafdiagram 3.3.6.1: Ontwikkeling gemiddelde kleinhandelsprijzen aardolieproducten 2016 t/m 2020 (Afl.-cent per liter)

Bron: DEZHI

Boven aangegeven staafdiagram geeft aan de ontwikkeling van de gemiddelde kleinhandelsprijzen van de voornoemde aardolieproducten over de periode 2016 tot en met 2020.

Oorzaken voor de dalende olieprijs was oorspronkelijk een conflict tussen oliekartel OPEC en Rusland en vervolgens als gevolg van de wereldwijde effecten van de COVID-19. De internationale postings in de maanden maart en april waren flink gedaald met als gevolg dat de lokale verkoopprijzen aardolieproducten ook flink naar beneden gingen. In juni tot en met september stegen de verkoopprijzen aardolieproducten om in oktober tot en met december maandelijks geleidelijk te dalen.

In april 2020 heeft Aruba Gasoline Dealers Association (AGDA) de DEZHI benaderd ter verhoging van de kleinhandelsmarges van de gereguleerde aardolieproducten gebaseerd uitsluitend op de gestegen personeelskosten. Daar de stijging van de personeelskosten

onbeduidend was, werd AGDA verzocht hun jaarrekeningen over te leggen ter overweging van een marge aanpassing. Tot aan het einde van 2020 heeft DEZHI de verzochte gegevens van AGDA niet ontvangen.

In mei 2020 heeft RDA de DEZHI benaderd ter aanpassing van de groothandelsmarge die thans gehanteerd wordt in de prijsstructuur ter calculeren van de verkoopprijzen aardolieproducten. RDA werd vervolgens verzocht hun financiële overzichten over te leggen ter rechtvaardigen van verzochte aanpassing. Tot aan het einde van 2020 heeft DEZHI de verzochte gegevens van RDA niet ontvangen.

3.3.7 Kookgas (LPG)

De maximale verkoopprijs van het LPG-kookgas in cilinder van 100 lb. voor huishoudelijk gebruik wordt ingevolge de Prijzenverordening van overheidswege vastgesteld. Daarentegen wordt de verkoopprijs van het LPG-kookgas voor commercieel gebruik vooralsnog niet door de overheid gereguleerd. De vastgestelde verkoopprijs bedraagt Afl. 46,38 per cilinder van 100 lb. Deze verkoopprijs van het huishoudelijke LPG-kookgas wordt gesubsidieerd door zowel de verkoopprijs van de benzine als door het commerciële LPG-gas. Het maximale aantal cilinders 100 lb. LPG-kookgas voor huishoudelijk gebruik per jaar, dat tegen de vastgestelde verkoopprijzen worden afgeleverd, is volgens de Arugas 6 stuks.

Het LPG wordt sinds 2010 geïmporteerd door “Bonick Gas & Terminal Oil NV”, een filiaal van de Arugas Group.

3.4 overige werkzaamheden

3.4.1 verlenen invoervergunning

Gedurende de Shelter-in-Place tijdens de maanden maart tot en met mei 2020, waarbij het personeel van DEZHI vanuit huis zijn werkzaamheden moesten verrichten, werd invoervergunning digitaal verleend aan de klanten. Normaliter wordt middels het stempelen van o.a. douanedocumenten en inkoopfacturen de invoervergunning verleend voor een lijst van specifieke producten conform LB-invoervergunning goederen. Sindsdien wordt invoervergunning uitsluitend digitaal verleend per mail aan de klant.

3.4.2 Marktbescherming

Lokaal geproduceerde kippeneieren is het enige product dat nog marktbescherming geniet en dan in de vorm van een invoerverbod. Ingevolge het Landsbesluit invoerverbod kippeneieren, is het verboden om kippeneieren in te voeren. Ontheffing op dit verbod wordt verleend bij een tekort van de lokale productie van kippeneieren.

In 2020 waren de lokale, kleine pluimveebedrijven niet in staat om aan de lokale vraag naar verse kippeneieren te voldoen, waardoor ontheffing van het invoerverbod werd verleend.

In 2020 werden 154 ontheffingen van het importverbod van kippeneieren verleend. Ontheffing werd verleend voor 4.133.400 dozijnen kippeneieren. Hoewel de maandelijkse hoeveelheid verzochte ontheffing voor geïmporteerde kippeneieren amper veranderde door de COVID-19 situatie, hebben de groothandelaren aangegeven minder kippeneieren te hebben geïmporteerd voor de periode maart tot en met mei, daar er geen vraag hiervoor was vanuit de Horecasector. In 2020 werden 154 ontheffingen van het verbod verleend om kippeneieren te mogen importeren. In 2019 werden 157 ontheffingen verleend.

V.w.b. de import werd in 2020 ontheffing verleend voor 4.133.400 dozijnen eieren, hetgeen een daling was van 8,4 % t.o.v. 2019, waar ontheffing voor 4.514.100 dozijnen eieren werd verleend.

Uit een onderzoek naar de productie van de lokale pluimveebedrijven is gebleken dat deze gezamenlijk ongeveer 1160 dozijnen per dag was, hetgeen neerkwam op ongeveer 448.950 dozijnen per jaar. De lokale productie was t.o.v. 2019 fors gedaald met 44,0 %. In 2019 bedroeg de lokale productie ongeveer 2197 dozijn per dag, wat neerkwam op ongeveer 801.905 dozijn per jaar. In 2020 waren er 9 lokale pluimveebedrijven.

Uitgaande dat de lokale consumptie van verse kippeneieren gelijk is aan de lokale productie en de import, kan worden gesteld dat de totale consumptie in 2020 gelijk was aan 4.582.350 dozijnen per jaar, hetgeen een daling was van 13,8 % t.o.v. 2019, waarin het totaal 5.316.005 dozijnen was.

De lokale productie bedroeg ongeveer 9,8 % van de totale vraag naar verse kippeneieren. Dit aandeel is flink gedaald t.o.v. 2019, toen de lokale productie 15,1% uitmaakte van de totale vraag.

Reden voor de forse daling van lokaal geproduceerde kippeneieren, zoals aangegeven door de pluimveehouders, was de onzekerheid die op de markt heerste in verband met de COVID-19 situatie. Voorkeur van de consumenten gingen voor de goedkopere geïmporteerde kippeneieren, waardoor de vraag naar lokaal geproduceerde kippeneieren daalde met als gevolg dat de pluimveehouders ook minder zijn gaan produceren.

Onderstaande tabel 3.4.2.1 geeft een overzicht van de lokaal geproduceerde kippeneieren, het aantal geïmporteerde en de totale consumptie van kippeneieren over de laatste 5 jaren.

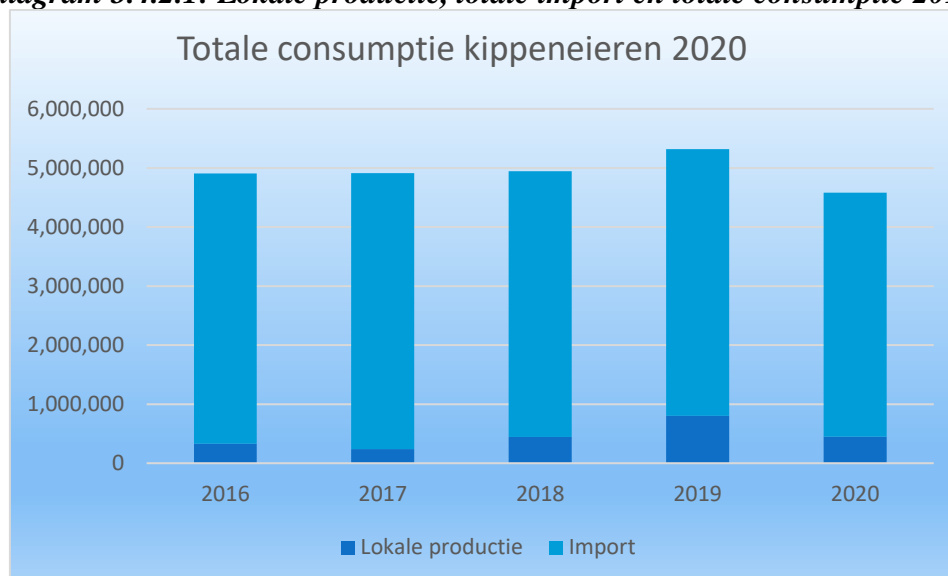
Tabel 3.4.2.1: Aantal lokaal geproduceerde en geïmporteerde kippeneieren, de totale consumptie en het percentage van de lokale producten t.o.v. de totale consumptie

	2016	2017	2018	2019	2020
Lokale productie	328,500	240,000	446,825	801,905	448,950
Import	4,575,750	4,671,300	4,495,800	4,514,100	4,133,400
Totale consumptie	4,904,250	4,911,300	4,942,625	5,316,005	4,582,350
% lokale productie	6.7%	4.9%	9.0%	15.1%	9.8%

Bron: DEZHI

Het vorenstaande wordt weergegeven in de volgende grafiek.

Staafdiagram 3.4.2.1: Lokale productie, totale import en totale consumptie 2016-2020

Bron: DEZHI

Van de verschillende groepen/personen, die in het verleden interesse hebben getoond om met een pluimveebedrijf te komen, hebben in 2020 niets laten weten over hun plannen.

3.4.3 Winkelsluiting

Het winkelsluitingsbeleid luidt als volgt:

- Van maandag tot en met zaterdag van 6.00 uur tot 24.00 uur;
- Op zondagen en zondag gelijkgestelde dagen van 9.00 uur tot 22.00 uur;
- Op de ‘Dag van Arbeid’ mogen winkels niet voor het publiek open zijn.

De openingstijden volgens het winkelsluitingsbeleid zijn onveranderd gebleven. Het enige verschil is dat thans de winkels geen verzoek ter ontheffing meer moeten indienen.

Sinds het stopzetten aan de voorwaarde om ontheffing te verzoeken voor aangepaste openingstijden conform het “Landsverordening winkelsluiting” in 2018, hoeven winkels geen verzoeken om ontheffing van winkelsluiting meer in te dienen. Tegelijkertijd werd de DWJZ opgedragen om de tijdvakken in artikel 2 van de Landsverordening winkelsluiting aan te passen/uit te breiden. Deze wetwijziging werd in 2020 niet afgerond. Aangezien het hier om een begunstigende maatregel gaat, is de toepassing hiervan mogelijk.

Het winkelsluitingsbeleid werd als gevolg van de COVID-19 aangepast voor enkele zon- en feestdagen in april, mei en december 2020. Reden hiervoor was om de toen geïmplementeerde shelter-in-place maatregel in de eerste helft van het jaar te versterken. Het winkelsluitingsbeleid werd zodanig aangepast voor de Paasweekend (10 t/m 13 april 2020), Koningsdag (27 april 2020), Dag van de Arbeid (1 mei 2020) en Hemelvaartsdag (21 mei 2020) dat winkels, m.u.v. pompstations, apotheken, take-away and food delivery’s, gesloten moesten zijn voor het publiek. Ook met kerstmis waren winkels verplicht dicht op 25 december 2020.

DEZHI zal ontheffingen blijven verlenen aan een tal van convenience stores die ontheffing van de openingstijden conform het “Landsverordening winkelsluiting” krijgen van 24 uur. Aan het begin van het jaar hebben 8 convenience stores ontheffing verkregen wegens een MB.

3.4.4 Verzekering

De maximale bruto premies van de WA-verzekering motorrijtuigen worden ingevolge de Prijzenverordening vastgesteld. In 2016 werd het Landsbesluit aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen voor het laatst aangepast. De premies van de overige soorten verzekeringen zijn vooralsnog vrij, waardoor de verzekeringsmaatschappijen de hoogte van hun eigen premies kunnen bepalen.

3.4.5 Mededingingswetgeving en Consumentenbescherming

Ter waarborging van een duurzame economische ontwikkeling in Aruba is het wenselijk regels vast te stellen over mededingingsafspraken en machtsposities, alsmede om regels te stellen omtrent toezicht op concentraties van ondernemingen. Hiervoor is voorgesteld om een zelfstandig lichaam met rechtspersoonlijkheid in te stellen nl., Autoriteit Markt Consumenten (AMC) oftewel Aruba Fair Trade Authority (AFTA).

In 2011 werd de heer. F.H Willemsen, van het Ministerie van Economische Zaken in Nederland benaderd om zorg te dragen voor het opstellen van de Mededingingswetgeving en de Memorie van Toelichting voor Aruba. Het concept van een Mededingingswet voor Aruba werd in 2012 ontvangen.

In 2012 werd de “SEO Economisch Onderzoek” (SEO) in Amsterdam door de minister van Economische Zaken ingehuurd voor de opvolgende fase nl. om zorg te dragen voor het voorbereiden van een beleidsplan samen met een implementatie- en communicatieplan. Het beleidsplan geeft het beleid van de regering met betrekking tot de Mededingingsverordening aan. Het betreft informatie, afwegingen en advies over de hoofdlijnen van het te voeren mededingingsbeleid. Het implementatie- en communicatieplan beschrijven de stappen die gezet moeten worden om te komen tot een goed functionerende markttoezichthouder op Aruba.

In 2013 werd de Mededingingsverordening, de Memorie van Toelichting en het nader rapport op de vragen van de RvA door de Directie Wetgeving en Juridische Zaken aan de minister van Justitie aangeboden ter accordering en doorgeleiding aan de Staten.

In 2014 heeft de minister de vragen van de Statenleden hierover ontvangen in de ‘nota naar aanleiding van het verslag omtrent het ontwerp-Landsverordening houdende regels inzake de mededinging in Aruba en de instelling in het kader van een Autoriteit Markt en Consument’. Deze vragen werden in samenwerking met de DWJZ beantwoordt en vervolgens aangeboden aan de minister ter verdere aanbieding hiervan aan de Staten.

In 2018 werd de nota naar aanleiding van het verslag aan de Staten aangeboden. In Oktober 2019 werd aan enkele Statenleden een presentatie gegeven over mededingingswetgeving.

Op 1 juli 2020 werd de Mededingingsverordening door de Staten van Aruba goedgekeurd en op 1 december 2020 trad deze in werking. Hiermee wordt een aanvang gedaan aan de oprichting van de Autoriteit Markt en Consument (AMC). Het implementatietraject kan beginnen eenmaal dat de medewerkers zijn aangewezen. Tot aan het einde van 2020 waren er geen personeel aangewezen om aan het implementatietraject te starten, terwijl de wetgeving reeds in werking is getreden.

3.4.6 uitvoerverbod op koper en koperhoudende voorwerpen

Het landsbesluit uitvoerverbod koper en koperhoudende voorwerpen (18 december 2014 No.77) verbiedt de uitvoer van koper en koperhoudende materialen. Door middel van een uitvoerverbod op koper en koperhoudende voorwerpen wordt er gestreefd om de verhandelbaarheid van dergelijke voorwerpen tegen te gaan.

Het proces ter verlening van ontheffing op het koperverbod begint met het inleveren van de nodige vereiste documenten bij de DEZHI. Deze zijn als volgt: een verzoekbrief, een uittreksel uit het handelsregister, kopie van een geldige vestigingsvergunning, een beschrijving van de feitelijke activiteiten van de aanvrager, in het bijzonder die welke betrekking hebben op de inkoop en de uitvoer van de zaken en een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Indien de verzoeker alle documenten in orde heeft, gaat het verzoek via de BID naar het bureau van de minister van Economische zaken ter goedkeuring en ondertekening van de Ministeriele Beschikking (MB) door de minister. Zodra de MB ondertekend is ontvangt de metaalopkoper via de BID zijn MB en kan vervolgens de goederen uitvoeren onder toezicht van de Douane.

In 2020 werden 5 ontheffingen van het uitvoerverbod van koper verleend. In 2019 waren er 9 ontheffingen. Sinds de importstop in 2018 vanuit Venezuela van o.a. koper en koperhoudende materialen, zijn de hoeveelheid ontheffingen gedaald. In totaal waren er 2 koperhandelaren die ontheffing ten uitvoer van koper hebben verzocht voor 2020.

3.4.7 App “Control di Prijs”

In 2018 ontwikkelde App “Control di Prijs”, die als doel had om o.a. de consumenteninformatie te verschaffen over de van overheidswege gecontroleerde maximumprijzen op hun mobiele telefoon, werd in 2019 gestopt.

In maart 2020 werd de app “Control di Prijs” officieel herstart. De oorspronkelijke app was een tijd deels buiten gebruik wegens technische mankementen. Een lokale app developer werd benaderd ter assisteren met de herstart van de app en om het o.a. meer gebruikersvriendelijk te maken. Op de app staan o.a. de maximumprijzen van het pakket gereguleerde basisproducten, verkoopprijzen aardolieproducten en LPG-kookgas en Macuto di Compras.

De App werd sinds de herstart in 2020 445 keer geïnstalleerd op Apple devices en 713 op Android devices.

4 Economisch Beleid en Onderzoek

4.1. Doelstelling

Het onderzoeken, formuleren, ontwikkelen, analyseren en advisering betreffende het nationale duurzame sociaaleconomische beleid.

4.2 Taken

De sectie Economisch Beleid en Onderzoek heeft de volgende taken:

- Het analyseren op verschillende manieren sociaaleconomische beleidsvoorstellen en het evalueren van de effecten van reeds ingevoerd beleid.
- Het evalueren van de mogelijke effecten van voorgestelde nieuwe beleidsvoornemens op verschillende terreinen op hun gevolgen, efficiëntie en effectiviteit en adviseert de minister ter zake.
- Het verrichten van onderzoek op een groot aantal andere terreinen zoals o.a. op de economische effecten van globalisering, onderwijs, vergrijzing, zorg, economische ontwikkeling en marktwerking.
- Het analyseren en adviseren over de gevolgen van activiteiten en investeringen in de particuliere sector en hun gevolgen op de Arubaanse economie.
- De verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en bijhouden van het macro-economische model MARUBA en het produceren van de economische prognoses van de Arubaanse economie.
- Het jaarlijks publiceren van prognoses in de “Economic Outlook”.
- In het kader van de SDG’s bijdragen aan de analyse en monitoring van de targets en indicatoren en verricht de nodige onderzoeken.

4.3 Economische prognoses en ramingen

De Aruba “Economic Outlook” wordt jaarlijks sinds 2007 opgesteld. Deze publicatie geeft de belangrijkste actuele internationale en Arubaanse economische ontwikkelingen weer en bevat ook een economische vooruitblik namelijk de economische projecties. Het macro-economisch model MARUBA wordt gebruikt voor het maken van deze economische projecties. Actuele internationale en Arubaanse economische ontwikkelingen dienen als input bij het maken van deze projecties. Ook vindt herziening van het betreffende jaar op basis van actuele beschikbare informatie.

De Nationale Rekeningen die door het CBS geproduceerd en gepubliceerd wordt, is het hart van het model. Begin maart is de Economic Outlook 2019-2020 naar de Minister gestuurd. Helaas duurde deze prognose niet lang, aangezien de COVID-19 pandemie Aruba trof. Sinds de COVID-19 pandemie in maart Aruba trof, is de afdeling zeer snel begonnen met het analyseren van de impact hiervan op onze economie. Eén van onze klanten was de Directie Financiën, die al snel cijfers nodig had voor het Caft over de verwachtingen met betrekking tot de impact van deze pandemie op onze economie. Dit gezien het feit dat we ook met “shelter in place” en “lock down” te maken hadden. De eerste prognoses voor het jaar 2020 werden eind maart gemaakt en vanaf dat moment werden de cijfers elke maand herzien en waar nodig aangepast samen met herziene verwachtingen.

Verder zijn er in deze periode maandelijks diverse prognose documenten naar de minister en de Directie Financiën gestuurd. Naast deze prognoses heeft de afdeling op basis van

ingediende scenario's ook een aantal prognoses voor ATA gemaakt. Uiteindelijk 18 december 2020 is de officiële publicatie "Economic Outlook 2020-2021" van de nieuwe vooruitzichten 2020-2021 afgerond "en voorgelegd aan de minister. Deze Outlook zal naar verwachting in april 2021 worden herzien.

4.4 MARUBA-model

Het MARUBA-model is gebaseerd op de nationale rekeningen en weerspiegelt het functioneren van de Arubaanse economie, die gebruikt wordt om de economische ontwikkelingen van het eiland te voorspellen. Tijdens het jaar 2020 was het macromodel MARUBA het meest belangrijke instrument geweest in de dagelijkse werkzaamheden van de afdeling. De herziene MARUBA-model heeft het mogelijk gemaakt om maandelijks data te reviseren en met herziene prognoses te komen ten aanzien van de impact van de pandemie op de lokale economie. De eerste projecties werden in maart gedaan en sindsdien werden deze gereviseerd en aangepast naar mate er meer data en cijfers beschikbaar werden.

Verder in de maanden maart en oktober is het MARUBA-model uitvoerig beoordeeld door twee technische bijstand missies, het Caribbean Regional Technical Assistance Centre (CARTAC/IMF). Tijdens deze missies zijn de aanbevelingen voor verbetering van het model geïmplementeerd, die vervolgens is goedgekeurd met een validatie brief voor elke missie. De brieven ondersteunen het gebruik van de MARUBA als instrument om macro-economische en fiscale projecties voor beleidsanalyses uit te voeren.

Begin 2021 staat een missie gepland voor technische bijstand missie om het model te beoordelen met als doel prognoses op de middellange termijn en de GDP met zijn componenten in reële termen te kunnen publiceren.

Ten slotte staat de eerste CMM- meeting gepland voor begin 2021, waar elk CMM- lid een overzicht geeft over de laatste ontwikkelingen in hun vakgebied (sector) en wat ze het (de) komend(e) jaar (en) zien. Het doel is om stakeholders vanaf het begin bij het proces te betrekken voordat de veronderstellingen/ aannames en scenario's worden gemaakt voor de herziene Economic Outlook die gepland staat in april 2021.

4.5 Economische Impact Analyse

In augustus heeft de "Refineria di Aruba (RDA)" DEACI benaderd met het verzoek om de economische impact op de Arubaanse economie van de geïnteresseerde partijen m.b.t. REOI-1 te analyseren. DEACI heeft twee analyses gemaakt. In de eerste fase heeft DEACI een algemene economische analyse gemaakt (d.d. 8 september 2020), om een algemeen beeld te geven van de impact van dergelijke investeringen op onze economie zou kunnen zijn in de komende jaren. Dit gebruik makend van enkele specifieke gegevens die door commissieleden zijn aangeleverd.

In november, volgde de tweede fase van dit project. Dit keer waren er duidelijke investeringsplannen met concrete cijfers beschikbaar van geïnteresseerde partijen. Het doel van dit rapport genaamd "Economic Assessment Report REOI-1 Phase 2, d.d. 26 november 2020, is om inzicht te geven in de potentiële economische impact van het REOI-1 project voor de komende drie jaar. De focus lag op de twee investeringsgebieden: a. hervatting van de olie verwerkingsactiviteit door verhuur en exploitatie van de bestaande installaties en/ of modernisering (Track-A) hiervan en b. aanvullende industriële ontwikkelingen op nog beschikbare locaties binnen het raffinaderijgebied, b.v. LNG-opslag, petrochemische installaties, alternatieve schone industrie, hernieuwbare energie etc. (Track-B). Hiervoor werd de economische impact berekend aan de hand van het bedrijfsmodel van elk bedrijf en

de informatie die door de bedrijven werden verstrekt op basis van hun bedrijfsplannen. Tot slot werden de bovengenoemde documenten, samen met andere aanvullende assessments op andere expertgebieden aan de Minister-President overhandigt.

Andere economische impact analyses die in het jaar 2020 zijn gedaan, waren voor de overheid van Aruba.

In juli werd een voorspelling gedaan van de economische impact van de medicinale cannabis genaamd “Cannabis Scenario’s MARUBA 2021 Version 22 juli 2020”.

In augustus heeft Directie Financiën, de afdeling benadert met het verzoek om het effect van de gebudgetteerde overheidsinvesteringen voor 2020 op de bbp-groei te analyseren. Het betreft een aantal projecten van in totaal Afl. 40 miljoen. De afdeling heeft bovenstaande berekening van de impact van de totale overheidsinvesteringen gemaakt, oplopend van Afl. 10 mln tot Afl. 40 mln op de macro-economische indicatoren voor het jaar 2020 in het MARUBA-model.

In oktober werden de resultaten, samen met een kwalitatief assessment van het type investeringen en inzicht in hun multiplicatoreffect op de lokale economie ingeleverd aan de Directie Financiën genaamd “Public Investment and its Macroeconomic effect”, d.d. 8 Oktober 2020.

4.5 Onderzoeken en rapporten

Gezien de hoeveelheid werkzaamheden in verband met de COVID-19 pandemie, waarbij veel tijd werd besteed aan prognoses en ramingen en het MARUBA-model, was er dit jaar weinig ruimte voor onderzoek. Een onderzoek die echter prioriteit had, was de studie van de “schaduw economie” (informele economie) op Aruba. De overheid heeft het DEACI gevraagd om de omvang hiervan te onderzoeken en de implicaties voor beleidsanalyses in te schatten. In december is het onderzoeksrapport van de eerste fase van dit onderzoek afgerond. Het onderzoeksrapport “The Aruban shadow economy- First preliminary results”, is toen aan de minister aangeboden. Het is de bedoeling dat het hele onderzoek eind maart 2021 is afgerond. Het streven is ook om volgend jaar de onderzoek werkzaamheden te hervatten.

4.5 Stagiaire werkzaamheden

Tijdens de maanden oktober t/m december heeft de afdeling ondersteuning gehad van een stagiaire van de Universiteit van Aruba (UA), “Faculty of Accounting” (FEF). Deze stagiaire heeft de afdeling geholpen met het oppakken van werkzaamheden dat gepland stonden, maar waar de afdeling niet aan toe kwam in de afgelopen jaar. Gepland stond dat deze stagiaire drie handleidingen (manuals) zou gaan schrijven. Eén voor het proces van de economic outlook, één voor de ad hoc investering calculatie en één voor het MARUBA-model zelf. Daarnaast werd ook de opdracht dat zij de afdeling zou ondersteunen in de lay-out van het economic outlook die in december is gepubliceerd. Deze stagiaire heeft de werkzaamheden naar tevredenheid van de afdeling opgepakt en in haar beschikbare tijd, het mogelijk gemaakt om het proces van de economic outlook en de afdeling te helpen met de lay-out en infographics voor de nieuwe Economic Outlook af te maken. In december werd een begin gemaakt aan de handeling van de ad hoc investering- calculatie. Dit staat gepland om eind januari 2021, bij afloop van haar stageperiode af te ronden.

4.6 Deelname diverse commissies

Gedurende 2020 vertegenwoordigden de medewerkers van deze afdeling de Directie in de volgende commissies:

- Commissie Macro Model, voorzitterschap;
- Advisory Branch Committee inzake REOI-1 en REOI-2 (RdA)
- De SDG Indicatoren Werkgroep (IWG);
- Coördinatiecommissie (CBA);
- Gender Steering Commissie Aruba

4.7 Deelname cursus en dienstreis

In 2020 werden geen dienstreizen georganiseerd in verband met COVID-19 pandemie maatregelen. Ook door de hoeveelheid werkzaamheden in 2020, is er weinig ruimte geweest om cursussen te volgen. Het doel is om volgend jaar een aantal cursussen weer op te pakken.

5 Buitenlandse Economische Betrekkingen en Business Development

5.1 Doelstelling en taken

De doelstelling van de afdeling is in de eerste plaats het uitbrengen van advies betreffende de internationale economische ontwikkelingen en de invloed hiervan op de Arubaanse economie, in het bijzonder wat betreft handelsverdragen, handelspolitiek en integratieprocessen. Verder is de afdeling verantwoordelijk voor het formuleren van beleid en ontwikkelt ze strategieën ter bevordering van ondernemerschap, export, investeringen, innovatie en diversificatie. Zo wordt gewerkt naar het scheppen van een level-playing field en de ondersteuning van een gunstig vestigingsklimaat voor het MKB en investeerders op Aruba, alsmede voor de Arubaanse export.

De afdeling BEB/BD wenst de DEZHI te ondersteunen om een onmisbare partner te zijn in het Arubaanse ondernemerschap; en in de internationale handel en investering. Zo werken we toe naar een sterke concurrentiepositie van de Arubaanse ondernemer in een level playing field, zowel lokaal als internationaal.

Om deze te kunnen bereiken, voert de afdeling de volgende taken uit:

- Het volgen van de ontwikkelingen bij regionale en internationale organisaties teneinde de economische belangen van Aruba te behartigen. Deze organisaties zijn onder meer de Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC), de Caribbean Development Cooperation Committee (CDCC), de Association of Caribbean States (ACS), de World Trade Organization (WTO) en de Government Procurement Act (GPA);
- Het volgen van de ontwikkelingen binnen de Europese Unie op het gebied van commerciële en andere samenwerkingsgebieden;
- Het bijwonen van conferenties, seminars, workshops en sub regionale activiteiten m.b.t. bovengenoemde instellingen;
- Het voorbereiden van en het participeren in handels- en investeringsbevordering missies;
- Het bijstaan van buitenlandse handelsmissies;
- Het deelnemen aan interdepartementale en private werkgroepen op het gebied van handel- en investeringsbevordering;
- Het belast zijn met aangelegenheden inzake het bevorderen van de export op Aruba door het opstellen van beleidsadviezen met betrekking tot het bevorderen van de export, het begeleiden van potentiële exporteurs en exportpromotie;
- Het doen van onderzoek op ontwikkelingen van de export op Aruba, het evalueren en aanpassen van het beleid;
- Het opstellen van materiaal ter ondersteuning van exporteurs;
- Het deelnemen aan interdepartementale werkgroepen en commissies op het gebied van investeringsstrategie;
- Het bijwonen van conferenties, seminars, workshops en sub-regionale activiteiten op het gebied van investeringsstrategie;
- Het doen van onderzoek op ontwikkeling van de Promising Sectors, het evalueren en aanpassen van het beleid;
- Het bijstaan in het proces om het ondernemersklimaat aantrekkelijker te maken ter bevordering van het ondernemerschap en diversificatie;

- Het coördineren van partnerschappen met als doel de bevordering van het MKB, de export en de buitenlandse investeringen;
- Het bijwonen van conferenties, seminars, workshops naar aanleiding van de partnerschappen;
- Het uitvoeren van alle werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor het behalen van de doelstelling van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie in het algemeen en van de afdeling Buitenlandse Economische Betrekkingen, Idea, Exprodesk en ARINA in het bijzonder.

5.2 Stand van zaken wat betreft het afdelingspersoneel

De afdeling heeft in 2020 een nieuwe medewerker bijgekregen om de werkzaamheden omtrent de investeringsbevordering uit te voeren, namelijk mw. Zuleika Quant. In 2019 heeft de Ministerraad besloten om ARINA onder te brengen bij de DEZHI. Hierdoor zijn de werkzaamheden van ARINA wederom onderdeel van de taken van de afdeling. Na besprekingen tussen de directeur, de minister en de DRH is het gelukt de afdeling uit te breiden met een formatieplaats voor de werkzaamheden van ARINA ten behoeve van de investeringsbevordering.

Alle medewerkers van de afdeling, behalve mw. Zuleika Quant die per 15 november is gestart, hebben het proces in het kader van het uitvoeren van de Operationele Plan doorlopen. In januari 2020 vonden de gesprekken plaats om de Individuele Doelen van elke medewerker voor het jaar 2020 aan te geven. Ondanks de Covid-19 pandemie vonden de tussentijdse gesprekken plaats om de voortgang van de Individuele Doelen te bespreken. In November 2020 vonden uiteindelijk de laatste functioneringsgesprekken plaats.

In 2020 hebben twee studenten van de FEF bij de Universiteit van Aruba gesolliciteerd voor een afstudeerstage. Dit houdt in dat ze voor de DEZHI een afstudeerscriptie zullen schrijven. Mw. Alexandra Geerman zal een onderzoek doen over de toegankelijkheid van de e-commerce op Aruba voor visueel beperkten. Dhr. Jaython Odor zal de dienstverlening van IDEA vergelijken met de (nieuwe) behoeften van de ondernemer en zo IDEA adviseren omtrent stappen om te innoveren. Beide studenten gaan verder met hun afstudeerscriptie in 2021.

5.3 Sectie Buitenlandse Economische Betrekkingen

5.3.1. Associatie met de Europese Unie

De bepalingen van het LGO-besluit zijn bedoeld om de duurzame ontwikkeling van de LGO te bevorderen. Deze samenwerking is tot dusver gefinancierd uit het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), het financieringsinstrument dat ook wordt gebruikt voor ontwikkelingssamenwerking met de ACS-staten. Dit dossier is zeer relevant voor de afdeling Buitenlandse Economische Betrekkingen en Business Development door de doelstellingen die worden genoemd in samenwerking tussen de Unie en de LGO inzake handel en handelsgerelateerde aangelegenheden.

De algemene doelstellingen van de samenwerking tussen de Unie en de LGO inzake handel en handelsgerelateerde aangelegenheden zijn:

- bevordering van de economische en sociale ontwikkeling van de LGO door nauwe economische betrekkingen met de gehele Unie tot stand te brengen;
- bevordering van de daadwerkelijke integratie van de LGO in de regionale en mondiale economie door de ontwikkeling van de handel in goederen en diensten;
- ondersteuning van de LGO bij het creëren van een gunstig investeringsklimaat om de sociale en economische ontwikkeling te stimuleren;
- stimulering van de stabiliteit, integriteit en transparantie van het mondiale financiële systeem, en van goed bestuur op fiscaal gebied;
- steun voor de diversifiëring van de economieën van de LGO;
- ondersteuning van het vermogen van de LGO om het beleid te formuleren en uit te voeren dat nodig is om de handel in goederen en diensten te ontwikkelen;
- ondersteuning van de export- en handelscapaciteit van de LGO;
- ondersteuning van de LGO bij de inspanningen om de lokale wetgeving waar nodig af te stemmen op de EU-wetgeving;
- het bieden aan de LGO van mogelijkheden voor doelgerichte samenwerking en dialoog met de Unie over handel en handelsgerelateerde aangelegenheden.

Op 14 juni 2018 werd door de Europese Commissie (Commissie) het “Voorstel voor een besluit van de Raad inzake de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Unie, met inbegrip van de betrekkingen tussen de Europese Unie enerzijds en Groenland en het Koninkrijk Denemarken anderzijds” (voorstel LGO-besluit) aangenomen. Het betreft een wetgevingsvoorstel van de Commissie, waarover de Raad van Ministers (Raad), na het Europees Parlement te hebben geraadpleegd, een besluit zal nemen. Deze door artikel 203 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) voorgeschreven bijzondere wetgevingsprocedure zal uiteindelijk moeten leiden tot een nieuw LGO-besluit. In 2020 was de raadplegingsprocedure nog niet afgerond. Pas nadat deze fase van het wetgevingstraject wordt afgesloten zal de Raad zich over het voorstel LGO-besluit buigen. Zolang de Raad geen uitsluitsel heeft gegeven of zij het voorstel aanneemt dan wel verworpt blijft het thans geldende LGO-besluit 2013 toepasselijk tussen de EU en de LGO.

In november 2020 de “Multi-annual Financial Framework (MFF)” was door de EU Parlement goedgekeurd. De territoriale begroting voor de LGO's voor de periode 2021-2026 was eind 2020 nog iet bepaald. Hiervoor zal in 2021 door elk LGO een “Multi-annual Indicative Program” opgesteld moeten worden.

5.3.2 Het 'Registered Exporters System' van de Europese Unie (REX)

Het REX-systeem is een systeem ter certificering van de origine van goederen in het stelsel van algemene tariefpreferenties van de Gemeenschap (GSP) waaronder de LGO-regeling valt. Het REX-systeem is een nieuw systeem waarin exporteurs zich moeten registreren als 'registered exporters' en vervolgens zelf hun certificering doen in plaats van de overheidsinstanties. Het REX-systeem is van toepassing sinds 1 januari 2017. Voor de LGO geldt dit systeem sinds 1 januari 2020.

In 2020 heeft de afdeling, middels de unit Exprodesk, er voor zorggedragen dat exporteurs die zich op de Europese markt wilden richten en die in dit kader op zoek waren naar informatie, o.m., bekend werden gemaakt met dit systeem, althans werd de ontbrekende kennis hierover aangevuld door de unit.

Om de bewustwording met betrekking tot het REX-systeem te bevorderen onder Arubaanse exporteurs heeft Exprodesk in samenwerking met de Douane een webinarsessie gegeven waarin o.m. zeer gedetailleerd werd ingegaan op het REX-systeem.

Op deze wijze ondersteunt de afdeling door middel van de unit de exporteur met relevante kennis over dit systeem, zodat hij/zij efficiënter en met tariefpreferenties zal kunnen exporteren vanuit Aruba naar de EU.

5.3.3. Deelname aan het ESER-traject

Het project onder de naam van de European Social Economy Regions (ESER) geeft steden en regio's in de Europese Unie de gelegenheid om het concept van sociale economie en sociaal ondernemerschap te introduceren en te ontwikkelen om zo meer economische groei en banen te creëren. Voor de Europese Commissie is dit belangrijk, omdat dit project het cohesiebeleid van de Europese Unie ondersteunt.

De ESER pilot is voor het eerst in 2018 gehouden. In 2019 heeft Aruba een samenwerking voorgesteld met Mayotte en Groenland om de LGO te profileren op het dossier van de Sociale Economie. Deze keuze is gemaakt om meerdere lidstaten bij te betrekken, namelijk Nederland, Frankrijk en Denemarken; en zo de kans te vergroten om successen te boeken. In 2020 was het consortium officieel van start gegaan en werd het geleid door Mayotte. Het consortium heeft zich succesvol kunnen profileren en is tweemaal uitgenodigd als spreker/thema tijdens conferenties omtrent sociale economie. Door de Covid-19 pandemie waren alle seminars en conferenties virtueel en was het voor Aruba makkelijker om actief deel te nemen.

Op 4 november 2020 heeft het consortium een succesvol webinar gehouden met de titel 'Covid-19: Social and Solidarity Economy, an opportunity to transform the Europe of the sea'. In totaal waren er 59 deelnemers waarvan 41 van Aruba, 14 van Mayotte, en 4 van Groenland. De interventie van Aruba werd geïntroduceerd door Minister Xiomara Ruiz-Maduro. De sprekers waren mw. Lucia White van Happyponics en dhr. Rendell de Kort van Cornerstone Economics.

5.3.4. Werkgroep Economische Samenwerking binnen het Koninkrijk

In het kader van de Koninkrijksconferentie te Curaçao op 16 juni 2015 zijn de conclusies van de Koninkrijksconferentie ondertekend door de Landen van het Koninkrijk. Op basis van bovenstaande conclusies is een Werkgroep Economische Samenwerking binnen het Koninkrijk (WESK) opgericht om te zoeken naar die invulling waarbij de samenwerking meer economisch voordeel genereert voor alle individuele landen dan zonder deze samenwerking mogelijk zou zijn (het geheel moet meer zijn dan de som der delen). De dragende gedachte hierbij is dat de

economische samenwerking impulsen moet bevatten om de efficiency en de effectiviteit van de afzonderlijke economieën van de landen te vergoten. Binnen dit kader heeft de WESK geprobeerd die samenwerking in zo concreet mogelijke voorstellen vorm te geven.

De WESK ziet mogelijkheden om aan bovenstaande uitgangspunten invulling te geven middels de volgende onderwerpen:

- a) Het aantrekken van buitenlandse investeringen;
- b) Het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling door middel van publiek-private samenwerking;
- c) Het opzetten en inrichten van mededingingsautoriteiten;
- d) Samenwerking tussen de ambtelijke beleidsonderdelen van de betrokken ministeries.
- e) De toepassing van de subsidie-programma's van de RVO in het Caribische deel van het Koninkrijk.

Alle landen van het Koninkrijk worden uitgenodigd om aan de WESK deel te nemen. Vanaf 2019 mogen de BES-eilanden ook meedoen. Bonaire heeft hierdoor een afgevaardigde in de WESK. Aruba wordt vertegenwoordigd door een afgevaardigde van de Directeur DEZHI (nl. Hoofd Afdeling BEB/BD). Een afgevaardigde van het Hoofd van BEUK en een afgevaardigde van de Vertegenwoordiger van Nederland in Oranjestad nemen ook deel aan de vergadering. Via videoconferentie komt de werkgroep bijeen.

De WESK is drie keer bijeengeroepen in 2020. Een jaarplan voor 2020 was besproken, maar niet geaccordeerd. Na de uitbraak van de Covid-19 pandemie en mogelijk ook door de moeilijkheden rondom de onderhandelingen tussen BZK en de Caribische Landen, was de WESK niet meer bijeengeroepen.

Het Samenwerkingsprotocol dat Curaçao in 2018 heeft voorgesteld is nog niet afgerond. Curaçao en Aruba hebben hun input gegeven, maar Nederland heeft hierop niet meer gereageerd. Hierdoor hebben de deelnemende landen de WESK nog niet kunnen formaliseren in een onderlinge regeling in de zin van artikel 38, eerste lid, van het Statuut.

Tot de laatste vergadering in maart 2020 is mw. Vanessa Toré van het Ministerie van Economische Zaken van Curaçao, de voorzitter van de WESK geweest. De secretaris is de afgevaardigde van de Vertegenwoordiger van Nederland in Willemstad.

Een positief meerwaarde van de WESK is het netwerk en contacten die op ambtelijk niveau zijn gelegd en die gebruikt worden door de leden van de WESK voor verschillende doeleinden van de betrokken departementen. Om deze reden is het van belang om de WESK in 2021 te hervatten.

5.3.5. CBTPA

De Caribbean Basin Trade Partnership Act (CBTPA) is een Amerikaans initiatief dat preferentiële behandeling geeft aan landen die op de Caribbean Basin initiative (CBI)-lijst staan en die aan de vereisten van de CBTPA voldoen. De CBTPA verschaft de gelegenheid om specifieke textielproducten invoerrechtsvrij te exporteren naar de Verenigde Staten. De regeling had een looptijd tot 1 oktober 2020, maar is door de president van Amerika, Donald Trump, verlengd. De prolongatie brengt met zich mee dat de regeling op 30 september 2030 zal verlopen. De CBTPA is van belang voor de exportpromotie, welke wordt bevorderd door de exportpromotie-unit van DEZHI, Exprodesk. Hierdoor is het van belang dat Aruba partij

wordt van de CBTPA, dit geldt al voor de CBERA. De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en er is contact met de Douane van Aruba om de aan de voorwaarden van de CBTPA te voldoen. Op het moment dat dit klaar is, kan Aruba partij worden van de CBTPA en gebruikmaken van deze regeling.

Ondanks dat vooralsnog de belangstelling voor de regeling beperkt is, hebben in 2020 een aantal Exprodesk-klanten belangstelling hiervoor getoond. In dit kader is aan deze klanten informatie over de CBTPA verschaft. Binnen de afdeling is er expertise op dit gebied en zijn workshops terzake bijgewoond.

5.3.6. International Oil Pollution Compensation Fund

De Directie Economische Zaken, Handel en Industrie dient jaarlijks volgens de International Oil Pollution Compensation Fund 1992, waarvan Aruba deel uitmaakt, het aantal geraffineerde olievaten door de lokale raffinaderij te rapporteren. Deze Compensatie Fonds is opgericht om lidstaten te compenseren bij een mogelijke “oil spill”. Begin 2020 zijn de gegevens van 2019 opgestuurd. De tonnage was weinig vergeleken met voorgaande jaren. Dit is de IOPC ook opgevallen. Verder is er in 2020 geen oproep gedaan door de IOPC om de gegevens op te sturen, omdat de CITGO niet meer operationeel is.

5.3.7 Government Procurement Act

De statistische informatie aangaande overheidsaanbestedingen over de jaren 2015, 2016, 2017, 2018 en 2019 dient te worden gerapporteerd aan het Comité voor overheidsopdrachten (het Comité). Omdat er geen centraal aanbestedingsregister bestaat op Aruba, zijn de data niet makkelijk te verzamelen. Er zijn in 2018 besprekingen gevoerd met de Directie Financiën om een deel van de aanbestedingen over voornoemde jaren te vergaren. Echter zijn onderhandse aanbestedingen en uit de hand gegunde aanbestedingen meestal niet te achterhalen. Kort samengevat kan de juistheid en volledigheid van de beschikbare informatie niet worden geverifieerd.

Als structurele oplossing voor de onmogelijkheid om conform de vereisten van het verdrag te rapporteren, alsook om het nationaal (elektronisch) overheidsaanbestedingsregister te verwezenlijken heeft Aruba technische bijstand verzocht bij de WTO.

In dit kader vonden op 10 en 11 februari 2020 de door DEZHI in samenwerking met de WTO en de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) georganiseerde GPA-seminars plaats.

Tijdens de seminars werd diepgaand op de problematiek ingegaan en werden structurele oplossingen aangedragen voor de volgende knelpunten bij de uitvoering van de GPA.

In conformiteit met de GPA:

- zorgdragen dat de drempelwaarden worden berekend en worden gerapporteerd;
- zorgdragen dat een nationaal (digitaal) overheidsaanbestedingsregister zal worden opgezet, alsmede dat de relevante data zullen worden vergaard en geadmistreerd;
- zorgdragen dat de overheidsaanbestedingen zullen worden gerapporteerd.

Met betrekking tot het naleven van bovengenoemde verplichtingen van het verdrag kan de afdeling BEB het volgende melden.

Aruba heeft aan haar verplichtingen met betrekking tot de correcte berekening van de GPA-drempelwaarden alsmede die ten aanzien van het rapporteren aan de Comité van genoemde drempelwaarden voldaan.

In dit verband heeft DEZHI, door middel van de afdeling BEB, in het kader van de bewustwording van het naleven van de GPA bij overheidsopdrachten, er voor zorggedragen dat alle overheidsinstanties die op de ANNEX 1 van de GPA worden vermeld bij brief d.d. 17 juni 2020 de voor Aruba geldende drempelwaarden in de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2021 hebben ontvangen.

In aansluiting hierop heeft DEZHI, door middel van de afdeling BEB, tevens onder de aandacht van bovengenoemde belanghebbenden gebracht dat, bij overschrijding van de drempelwaarden, de internationale aanbesteding, althans een samenvatting hiervan, in één van de officiële WTO-talen dient te worden gepubliceerd. Deze vereiste vloeit voort uit artikel VII lid 3 jo. 1a GPA.

Ten aanzien van het opzetten van een aanbestedingsregister kan worden medegedeeld dat thans de Directie Financiën, die belast is met het opzetten van eerdergenoemd register, de afloop van het wetgevingstraject van een nieuw landsbesluit, welk besluit het “landsbesluit openbare aanbestedingen” zal vervangen, afwacht alvorens stappen te ondernemen teneinde een nationaal aanbestedingsregister op te zetten. Dit, omdat bedoeld register in het nieuw landsbesluit zal worden uitgewerkt en de Directie Financiën niet wenst vooruit te lopen op het nieuw landsbesluit en het risico te lopen dat het eindproduct niet aan de wettelijke vereisten voldoet.

Tot slot was het CBS, dat belast is met het opstellen van de GPA-aanbestedingsrapportages voor 2015, 2016, 2017 en 2018, door de COVID 19/financiële crisis genoodzaakt andere prioriteiten te stellen. In dit verband zal Aruba, door onvoorziene omstandigheden, naar alle waarschijnlijkheid ook in 2020 niet aan haar verdragsverplichting om overheidsaanbestedingen bij het Comité aan te melden kunnen voldoen.

5.3.8 Investeringsbevordering

De investeringsstrategie is eind 2020 goedgekeurd door de Minister van Economische Zaken. Dit is een belangrijke basis voor de uitvoering van de taken omtrent investeringsbevordering. De aanstelling van mw. Zuleika Quant is ook van belang in een optimale uitvoering van de werkzaamheden. In 2020 is een aanzet gemaakt voor een promotieplan en een handboek voor ARINA. Met de invulling van deze nieuwe formatieplaats voor investeringsbevordering zal een kwalitatieve versie gemaakt worden ter uitvoering begin 2021.

In 2019 heeft ARINA haar deuren gesloten en ontstond een gat in de investeringsbevordering van de Promising Sectors. De DEZHI heeft in dit kader gesprekken gevoerd met de directeur van de Netherlands Foreign Investment Agency om Aruba te assisteren een effectieve blauwdruk voor ARINA te bedenken. Op 18-19 november 2019 heeft dhr. Hans Kuijpers van het NFIA diverse gesprekken gevoerd op Aruba om inzicht te krijgen wat een effectieve blauwdruk van ARINA kan zijn. Op dit moment ressorteren de taken van ARINA onder de DEZHI. Met de input van het NFIA zal in 2021 een unit ARINA opgezet worden net zoals IDEA en Exprodesk. In een eventuele aanloop naar de heropening van een zelfstandige ARINA, ondersteunt de DEZHI vanuit de unit ARINA een optimale investeringsbevordering van de Promising Sectors.

Het proces om door de Wereldbank geanalyseerd worden ten behoeve van het vergelijken van het vestigingsklimaat van Aruba (Cost of doing business) met andere landen is in 2020 stopgezet door de Covid-19 pandemie en de onzekerheden die deze meebracht voor Aruba, maar ook de rest van de wereld, inclusief de Wereldbank en eventuele donors van dit project. Dit project zou de investeringsstrategie van Aruba ondersteunen om een gunstig investeringsklimaat te creëren voor lokale en buitenlandse investeringen, zowel voor grote als kleine investeerders.

In totaal hebben 3 potentiële investeerders gebruik gemaakt van de ‘Investment Portal’ op www.deaci.aw, hiervan zijn 2 geholpen door DEACI, omdat ze onder de Promising Sectors vallen. Beiden zijn buitenlandse investeerders. De derde was een lokale investeerder die in de toeristische sector wilde investeren. Daar er een moratorium is voor toeristenverblijf is deze investeerder niet geholpen. Hiernaast zijn 3 andere potentiële investeerder (allen uit het buitenland) geholpen. Deze zijn bij de DEACI aangekomen via Futura, en sociale media, zoals Linked In.

5.3.9 Legalisering en export medicinale cannabis

Aruba is voornemens om in het kader van medicinale doeleinden cannabis te legaliseren en te exporteren. In dit verband heeft de regering de Commissie Legalisering Medicinale Cannabis in het leven geroepen teneinde haar te adviseren. De Directie Economische Zaken Handel en Industrie (DEZHI) heeft een beleidsmedewerker van de afdeling BEB aangewezen als commissielid. Als zodanig heeft de afdeling BEB een bijdrage geleverd aan de visie van de Arubaanse regering.

Vorig jaar heeft de commissie haar leden eenmalig bijeengeroepen om te vergaderen over een mogelijke structuur die, met het oog op de export van medicinale cannabis, aan de Arubaanse medicinale cannabisindustrie ten grondslag zou kunnen worden gelegd. Het door DEZHI aangewezen commissielid heeft in dit verband de vereisten aangaande staatstoezicht, welke door het Enkelvoudig Verdrag Inzake Verdovende Middelen aan het Koninkrijk der Nederlanden worden opgelegd, uiteengezet en toegelicht. Deze bijdrage was de aanzet om de discussie over de structuur van de op te zetten cannabisindustrie te voeren binnen de kaders van hetgeen door het internationaal recht wordt vereist.

Een tweede Cannabis commissie onder leiding van het bureau de Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur kreeg in April 2020 als taak om invulling te geven aan de concept organisatiestructuur en functiebeschrijvingen voor het Bureau Medicinale Cannabis Aruba (BMCA), als ook de concept werkprocessen, website en digitale formulieren aan te leveren. De DEZHI werd in deze commissie door de directeur vertegenwoordigd. Het Duitse consultant bedrijf Roland Bergen werd in april 2020 ingehuurd om een Roadmap voor de Arubaanse Medische Cannabis op te stellen waarin onder andere een global marktanalyse voor Cannabis, de internationale wetgeving en een voorstel voor het aantrekken van buitenlandse investeerders werd opgesteld. In juli 2020 heeft Roland Bergen een “Investor PITCH DECK” voor Aruba samengesteld. De commissie heeft tevens een presentatie gegeven aan de Centrale Bank van Aruba en aan de Aruba Bankers Association in relatie tot de problematiek rond het openen van een bankrekening door Medicinale Cannabis bedrijven op Aruba. Eind 2020 was deze situatie helaas nog niet opgelost.

Tot slot heeft de afdeling in 2020 een aantal cannabisteeltbedrijven bijgestaan door middel van het verschaffen van relevante juridische informatie en advies met betrekking tot de import in en export uit Aruba van medicinale cannabis.

De afdeling Vestiging van Bedrijven heeft in 2020 een aantal bedrijven een vestigingsvergunning verleend met als doelstelling het telen en processen van medicinale planten. De cannabis bedrijven zullen echter behalve een vestigingsvergunning ook een licentie voor de ontheffing van de Landverordening Verdoovende middelen (AB 1990 GT7) moeten ontvangen.

5.3.10 Bestrijding witwassen en terrorismefinanciering

Aruba is, als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden, lid van de Financial Action Task Force (FATF). De FATF evalueert om de vijf jaar het beleid, de procedures en maatregelen van een land om witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen en te bestrijden. In het kader van de vierde ronde van de FATF-landenevaluatie stond Aruba gepland om in het derde kwartaal van 2020 te worden geëvalueerd. Vanwege de Covid-19 crisis heeft de evaluatie geen doorgang gevonden. In dit verband zijn met betrekking tot dit dossier dit jaar geen trainingen gegeven en waren er ook geen werkzaamheden ter voorbereiding van de assessment van DEZHI door de assessors van de FATF. Door onvoorziene omstandigheden heeft de afdeling BEB derhalve geen bijdrage aan dit dossier kunnen leveren.

5.3.11 Masterplan 'Repositioning Our Sails'

De Covid-19 pandemie is voor onze generatie ongekend. De reactie op de pandemie was dan ook terecht, maar extreem. Aruba ging namelijk in een lockdown met het sluiten van de grenzen en het instellen van een 'shelter in place' waar alleen noodzakelijke winkels open mochten. Hierdoor werd gedurende de pandemie een daling van 33% van het BNP geschat. Het was dus belangrijk om een strategie te hebben om de economie een impuls te geven op het moment dat de pandemie controleerbaar was.

In dit kader heeft de regering een traject gestart met drie Subcommissies en diverse taskforces om allerlei voorstellen aan te dragen. De DEZHI was actief hierin. In de eerste plaats in de Taskforce Economische Stimulus met diverse voorstellen voor het vestigingsklimaat, maar ook een verduidelijking van kansen binnen de Promising Sectors en nieuwe kansen voor ondernemers. In de tweede plaats in de Taskforce New Business Development waarin wederom voorstellen zijn aangedragen om het ondernemerschap te bevorderen ter stimulering van de economie. Deze voorstellen zijn opgenomen in de Masterplan 'Repositioning Our Sails'.

Daarna is de DEZHI actief geweest in de Core Team Red Tape om de voorstellen in de Masterplan daadwerkelijk te realiseren. De werkzaamheden in de Core Team zijn nog gaande. In 2020 is een uiteenzetting gedaan van de processen van de HORECA vergunningen. Ook wordt er gewerkt aan een nieuwe website voor IDEA die een 'One Stop (Information) Shop' voor de ondernemer moet worden.

5.3.12 Diverse werkzaamheden

Werkzaamheden van uiteenlopende aard werden verricht zoals:

- Het verschaffen van inlichtingen;
- Het deelnemen aan vergaderingen en projecten in het kader van de Experts Working Group voor de implementatie van de Sustainable Development Goals. Nu is het van belang de NSP op te nemen in onze werkzaamheden;
- Het verrichten van diverse voorbereidende werkzaamheden.

5.4 Sectie Business Development: Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano (Idea)

5.4.1 Inleiding Idea

De visie “een duurzame economische ontwikkeling” is de leidraad voor de werkzaamheden van Idea.

Om deze visie te kunnen bereiken werd Idea opgericht. Idea is er om de feitelijke en potentiële ondernemers te ondersteunen en begeleiden met de nodige informatie voor een succesvolle onderneming. Idea ressorteert onder de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI), afdeling Buitenlandse Economische Betrekkingen (BEB) en IDEA.

Met Idea als het MSME Center zal de regering, door middel van dit kenniscentrum, aan de behoeften van huidige en potentiële ondernemers voldoen. Daarnaast wordt ook ondersteuning en begeleiding gegeven aan ondernemers die vaak met problemen geconfronteerd worden op gebieden zoals:

- beschikbaarheid van krediet;
- gebrek aan technologie en marketing;
- onvoldoende kennis van bestaande wetten en regelingen;
- overige belangrijke onderwerpen.

Gedurende jaren heeft Idea een goed netwerk gecreëerd met de Kamer van Koophandel, Aruba Investment Bank, Freezone Aruba, Fundacion Desaroyo Comunitario, Telefon Pa Hubentud, ActionCOACH, Enseñansa Pa Empleo, Qredits Aruba, Centrale Bank van Aruba, Futura, Santa Rosa, Departamento di Impuesto, EPI, Bureau Traimerdia, CEDEHM, Stichting Ja Ik Aruba en COSME consultants. Doel van deze samenwerking is om een duurzame ontwikkeling in de commerciële sector te creëren en of te blijven handhaven ten gunste van het doelgroep.

Missie

De missie van Idea is het bijdragen aan de totstandkoming van een duurzame ontwikkeling in de commerciële sector om zodoende de productiviteit en efficiëntie van de ondernemers te verhogen. Deze verhoging brengt een hogere productiviteit en een gezonde arbeidsmarkt met zich mee.

Taken

Taken van Beleidsmedewerkers bij Idea zijn:

1. Informatie verschaffen en advies geven (business coaching) aan nieuwe en bestaande entrepreneurs die ondernemers willen worden;
2. Het creëren en onderhouden van het curriculum voor de bedrijfscursus “Empresario Prepara”. Het gaat hierbij om mensen die eigenaar zijn van een klein bedrijf of degenen die van plan zijn om binnenkort hun eigen bedrijf te starten. Zo worden de kans gegeven om door middel van kennisverschaffing hun eigen zaak efficiënt en effectief te kunnen beheren;
3. Het organiseren van een geavanceerde bedrijfscursus voor ondernemers;
4. Het organiseren van een workshop voor toekomstige ambachtswerkers;

5. Het organiseren van workshops met als doel kennisverschaffing aan startende en bestaande ondernemers;
6. Het monitoren van Idea's cliënten om indien nodig te kunnen ondersteunen bij het oplossen van knelpunten en/of aanpassen van hun ondernemingsstrategieën;
7. Organiseren van conferenties voor bedrijven.

5.4.2 Data Analyse van cliënten van Idea

Iniciativa pa Desaroyo di Empresa Arubano (Idea) is sinds februari 2012 operationeel. In haar eerste jaar heeft Idea in totaal 151 cliënten geregistreerd. In 2013 had Idea 71 cliënten, waarvan 54 startende ondernemers en 17 bestaande ondernemers, die Idea hebben benaderd voor advies. Vervolgens in 2014 had Idea 48 cliënten geadviseerd, waaronder 45 startende ondernemers en 3 bestaande ondernemers. Verder in 2015 had Idea 48 cliënten geadviseerd, waaronder 44 startende ondernemers en 4 bestaande ondernemers. In 2016 had Idea 46 cliënten behandeld, waaronder 42 startende ondernemers, 3 bestaande ondernemers en 1 dromer. Met dromers bedoelen we, dat ze niet precies weten welke soort ondernemingsvorm ze willen starten. In 2017 waren er 27 startende ondernemers. In 2018 had Idea 19 cliënten geadviseerd waarvan 18 startende ondernemers waren en 1 bestaande ondernemer was. In 2019 had Idea 29 cliënten geadviseerd.

Gedurende 2020 heeft Idea totaal 24 cliënten geadviseerd. Wegens de Coronavirus pandemie heeft Idea haar cliënten op diverse manieren geadviseerd en geregistreerd zoals:

- Van januari t/m maart werden 3 cliënten op kantoor ontvangen en geregistreerd;
- Van maart tot en met augustus werden 12 cliënten telefonisch of virtueel geholpen (gedurende deze periode werden de cliënten niet op naam geregistreerd en is daarom moeilijk te achterhalen welke ondernemingsvorm ze op die moment wensten of hadden, dus beschouwen we dit groep als overige/dromer (zie hier onderstaande schema);
- Van september tot en met december had Idea 9 cliënten telefonisch of virtueel begeleid, deze cliënten werden allemaal geregistreerd.

Tot en met 2020 heeft Idea een bestand van 463 cliënten, waarvan 386 startende ondernemers, 59 bestaande ondernemers en 18 overige/ dromer.

Enkele verschaffing van informatie aan cliënten gedurende het jaar 2020 waren:

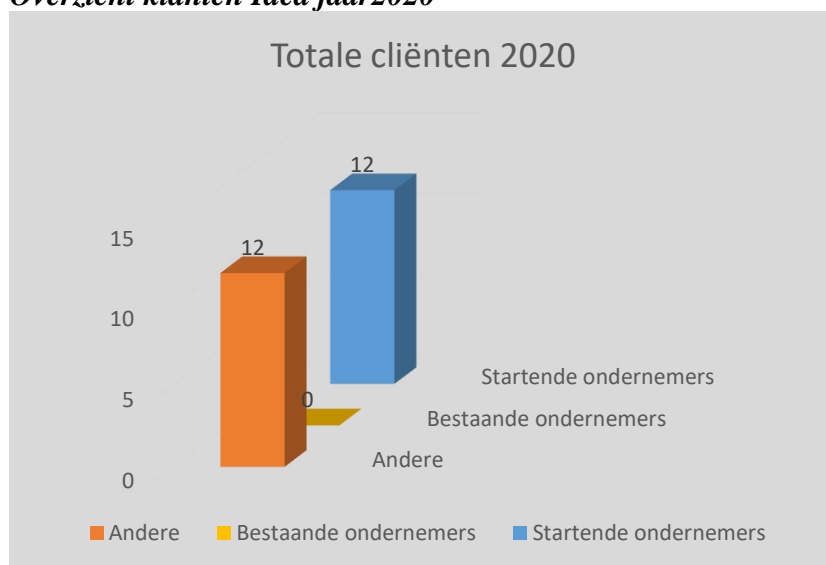
- De eerste stappen om een bedrijf te willen starten, de nodige documenten en de departementen waar men naar toe moet gaan;
- Informatie over workshops van IDEA en de cursus "Empresario Prepara";
- Verwijzen naar de afdeling Vestiging van Bedrijven voor aanvragen van vestigingsvergunning, of naar andere departementen.

Hieronder volgt een cliëntenoverzicht vanaf jaar 2012 t/m 2020

Clienten overzicht IDEA vanaf 2012				
Jaar	Startende ondernemer	Bestaande ondernemer	Overige/Dromer	Totaal Ondernemer
2012	117	29	5	151
2013	54	17		71
2014	45	3		48
2015	44	4		48
2016	42	3	1	46
2017	27			27
2018	18	1		19
2019	27	2		29
2020	12	0	12	24
Totaal	386	59	18	463

Bron: DEZHI

Overzicht klanten Idea jaar2020

Bron: DEZHI

Overzicht klanten Idea t/m 2020

Bron: DEZHI

De meest voorkomende vragen bij startende ondernemers zijn;

- Hoe wordt een bedrijf gestart;
- Waar moet de zaak worden ingeschreven;
- Wanneer is een vestigingsvergunning nodig;
- Verschil tussen diverse ondernemingsrechtsvormen;
- Financiële informatie;
- Informatie over een ondernemingsplan;
- Marketing informatie;
- Import en export informatie;
- Informatie betreffende een sociale media strategie;
- Informatie over additionele vergunningen;
- Informatie over het verkrijgen van een commercieel terrein;
- Informatie over het ontwerpen van een website.

Bestaande bedrijven benaderen Idea ook voor advies, namelijk:

- Uitbreiden van bedrijven;
- Klanten willen de procedures voor het wijzigen van een eenmanszaak licentie naar een N.V.;
- Informatie over andere juridische entiteiten;
- Financiële informatie over banken en andere instellingen die financiële steun verlenen aan MKB-bedrijven;
- Ondernemingsplan;
- Business Development;
- Innovatie;
- Economische ontwikkeling;
- Marktonderzoek en marktwerking;

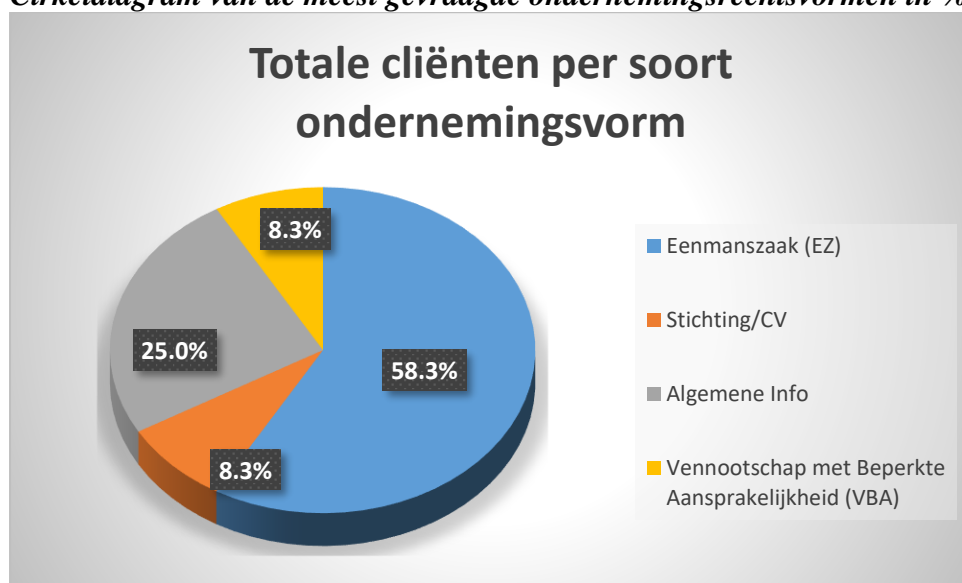
- Cursus “Empresario Prepara” en georganiseerde workshops door Idea.

De meest voorkomende branches in Idea’s database zijn: landbouw, kleding, volwassen industrie, restaurants A en B, massage/spa, onroerend goed, dagopvang, bouw, IT, schoonheidsindustrie, toeristische dienstverlening en amusement, snoepwinkels en gezondheidszorg.

De meest gevraagde juridische entiteiten in Idea’s database zijn eenmanszaak licentie. Vóór de epidemie en vanaf september 2020 werden de cliënten in de database geregistreerd, hieruit waren er totaal 12 cliënten. Tussen eind maart t/m augustus werden de 12 cliënten niet geregistreerd. Dus voor de volgende diagram wordt alleen rekening gehouden met de bekende cijfers, dus 12 cliënten.

In 2020 vroeg 58% van de cliënten informatie over de eenmanszaak licentie, 8% over de V.B.A. licentie, 8% Stichting/ CV, 25% wilde algemene informatie over de diverse ondernemingsvormen hebben. Tevens kan geconcludeerd worden dat in 2020, 9 van de klanten van Idea vrouwelijk waren en 3 mannelijk.

Cirkeldiagram van de meest gevraagde ondernemingsrechtsvormen in %

Bron: DEZHI

5.4.3 Projecten Idea 2020

A. Bedrijfskursus “Empresario Prepara I en II”

Sinds 2012 wordt jaarlijks in de maanden april t/m september de bedrijfskursus “Empresario Prepara” georganiseerd. Gedurende deze bedrijfskursus krijgen de cursisten, diverse vakken die van noodzaak zijn voor een startende ondernemer. Deze vakken worden gegeven door deskundigen.

De aangeboden vakken (modules) zijn: Marketing, Arbeidsrecht, Rechts- en Wetskennis, Businessplan, Quickbooks, Leadership & Management en Tourism Marketing.

De cursist krijgt op het einde van ieder module een toets en moet ook een Business Plan op het einde inleveren. Bij het behalen van een voldoende cijfer krijgt de cursist een certificaat aan het einde van de cursus.

Sinds 2017 is Empresario Prepara II begonnen, in deze cursus wordt meer innovatieve vakken gegeven zoals: “Create a Culture of Innovation, Developing Brand Awareness for Customer Satisfaction en Small Business Tax”

Helaas door de COVID-19 dit jaar ging dit bedrijfskursus “Empresario Prepara” niet door. Idea hoopt in 2021 dit cursus door te zetten.

Hieronder volgt een overzicht van het totaal inschrijvingen en geslaagden van 2012 t/m 2018 bedrijfskursus, van “Empresario Prepara I”:

Totaal inschrijvingen en geslaagden "Empresario Prepara I " van 2012 t/m 2018		
<u>Jaar/ begin maand cursus</u>	<u>Totaal inschrijvingen (M+V)</u>	<u>Totaal geslaagden (M+V)</u>
2012, sept	30	13
2013, april	23	11
2013, sept	15	5
2014, apr	13	9
2015, apr	27	16
2016, apr	30	21
2017, apr	22	16
2018, apr	20	9
Totaal inschrijvin- gen en geslaagden	180	100

Bron: DEZHI

Hieruit kan geconcludeerd worden dat van het in totaal 180 deelnemers in deze cursus vanaf 2012 tot en met 2018 een totaal van 100 personen in bezit zijn van een certificaat van “Empresario Prepara I”.

Hieronder volgt een overzicht van het totaal aantal inschrijvingen en geslaagden van jaar 2017 en 2019 van Empresario Prepara II.

Totaal inschrijvingen en totaal geslaagden, "Empresario Prepara II" Jaar 2017 en 2019		
Jaar/ begin maand cursus	Totaal Inschrijvingen (M+V)	Totaal geslaagden (M+V)
2017, September	15	14
2019, April	24	19
Totaal	38	33

Bron: DEZHI

B. Appreciation Ceremony

Op 23 januari 2020 vond een "Appreciation Ceremony" plaats, die door Idea en Exprodesk georganiseerd werd. Dit evenement was gepland om iedereen te waarderen, de partners, stakeholders en de pers voor hun geweldige samenwerking met Idea en Exprodesk gedurende 2019. In totaal waren er 43 bedrijven en afdelingen uitgenodigd om deze ceremonie bij te wonen op de locatie van de DEZHI. Een certificaat voor uitstekende toewijding en ondersteuning werd aan elke vertegenwoordiger overhandigd door de minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur, mevr. Xiomara Maduro en de directeur van de DEZHI mevrouw Maria Dijkhoff-Pita

C. Webinars Idea

In 2020 hadden de beleidsmedewerkers van Idea verschillende webinars online georganiseerd. Dit was een aanpassing naar aanleiding van de Covid-19 pandemie.

De georganiseerde webinars waren:

- 1) De *eerste webinar* tijdens COVID-19 had de titel van: "What to expect in the Next Normal" (wat te verwachten in het volgende normaal), en werd op 28 april gehouden, door dhr. Edward Erasmus.

Onderwerpen die naar voren kwamen tijdens zijn presentatie waren:

- Risico van het failliet gaan van ondernemingen.
- Manieren van aanpassingen, zoals strenge screening op het vliegveld, digitaal werken, service op afstand voor cliënten, digitaal onderwijs als nieuwe norm, innovatie in industrieën, veranderingen in bijeenkomsten/ evenementen enz.
- Low-hanging fruits voor lokale ondernemers en hoe deze crisis ondernemers drijft naar innovatie, zoals meer lokale producten te koop, het leveren van eten en producten, protocol omtrent hygiëne en fysieke/sociale afstand .

- 2) De *tweede webinar* tijdens COVID-19 ging over: "Agriculture" (Landbouw) ter ondersteuning van de ontwikkeling omtrent "Food Security" (Voedselzekerheid). Deze werd op 4 mei door de volgende twee personen gepresenteerd wie de volgende onderwerpen naar voren brachten:

- Dhr. Ludwig Rasmijn van Santa Rosa, presenteerde:
 - De overstap van een hobby naar een onderneming;
 - Het planten van kleine plantjes;
 - Groenten in 'raised beds' planten;

- Uitleg over aquaponics;
- Hoe je waterverspilling kan voorkomen tijdens het wateren van je planten;
- Waar er rekening gehouden moet worden indien je een terrein krijgt;
- Service over het verkrijgen van water bij de Santa Rosa.

- Mevr. Marylaine Croes, heeft de volgende studie in Nederland gedaan: ‘Expert Teelt en Groene Technologie’ en heeft in deze webinar gepresenteerd:
 - De inhoud over haar studie, met als doel om jongeren te stimuleren om zo’n studie ook te gaan doen;
 - Innovatie in de landbouw;
 - Verschil tussen aquaponics en hydroponics;
 - Welke gewassen (crops) op Aruba geproduceerd kunnen worden;
 - Het planten van bloeiplanten met rozen/bloemen.

3) De *derde webinar* tijdens COVID-19 had als titel: “Key Tips on How to Survive a Financial Crisis in Business” (Belangrijke tips over de overleving van een bedrijf gedurende een financiële crisis).

De volgende 3 personen presenteerden met de volgende onderwerpen op 5 mei:

- Mevr. Geraldine Bardouille, Commercial Lending Advisor bij de Qredits Aruba, heeft uitgelegd wat het ‘Bridge Loan’ inhield.
Dit is een lening dat Qredits aan bedrijven verstrekt tijdens deze crisis, tot een maximum bedrag van Afls. 50.000,-, voor een periode van 3 jaar tegen een interest van max 2% voor 1 jaar. De overheid van Aruba heeft Qredits met dit project gesteund met een subsidiebedrag van Afls. 200.000,-, als bijdrage om 100 micro bedrijven te financieren tijdens de situatie van de Corona Virus.
- Mevr. Layhing de Kort, Managing Director van Cornerstone Economics, heeft diverse tips gegeven over hoe een bedrijf gedurende zo’n financiële crisis kan overleven.
- Dhr. Francis Groeneveldt, de eigenaar van ‘Lead2Success’, heeft 15 tips gegeven over hoe je je Budget in deze tijd van crisis moet gebruiken.

Totaal deden 130 mensen mee aan deze 3 webinars.

- 4) Op 11 juni werd de *vierde webinar* gehouden.
- a) Het eerste gedeelte werd door Directie Natuur & Milieu (DNM), mevr. Vivianne Gomez gepresenteerd en
 - b) Het tweede gedeelte werd door Kareesha Mohamed gepresenteerd, een laatste jaar studente van Circulaire Economie in Nederland.

Ad a) Eerste deel: “Awareness on the Single-use Plastic Ban for Entrepreneurs” (Bewustwording over het verbod op plastic voor eenmalig gebruik voor ondernemers).

In 2015, heeft wereldwijd 193 overheidsorganen die lid zijn van de organisatie van de Verenigde Naties een overeenkomst getekend voor een resolutie voor de transformatie van de wereld: de Agenda 2030 voor SDGs.

De overheid van Aruba heeft deze SDG’s in haar programma meegenomen.

Het doel hierover wordt in 3 thema’s verdeeld, *People, Profit and Planet* en DNM is belast met deze laatste thema’s. De wet van verbod voor schadelijke milieuproducten, geeft garantie voor een toekomstige duurzame milieu voor de toekomstige generatie.

Niet alle producten die schadelijk zijn voor het milieu kunnen ineens verboden worden. Alleen enige producten die negatief of slecht zijn voor het milieu staan in de wet. Deze wet werd op 27 november 2019 goedgekeurd door het parlement en werd op 2 december 2019 gepubliceerd. Per **1 juli 2020** deed deze wet officieel haar intrede.

Mevr. Gomez van DNM presenteerde de volgende thema's:

- Welke de verboden artikelen/producten zijn en waarom;
- Wat zijn de alternatieven en welke acties verboden zijn;
- Hoe herken je plastic en polystyrene materialen;
- Welke de verboden zonnebrandcremes zijn;
- Waarom de zonnebrandcremes die 'oxybenzone' bevatten, verboden zijn.

Ad b) Tweede deel: "How We can adapt to a Circular Economy"

(Hoe we aan een Circulaire Economie kunnen aanpassen)

Kareesha Mohamed presenteerde de volgende thema's:

- Wat is Circulaire Economie;
- Waarom is het belangrijk voor Aruba;
- Hoe bedrijven zich kunnen aanpassen aan een model van Circulair;
- Hoe de overheid Circulaire Economie kan stimuleren;
- Hoe de inwoners van Aruba Circulaire Economie kunnen stimuleren.

Voor dit webinar hebben total 45 mensen deelgenomen.

5) Op 8 juli werd de *vijfde webinar* gehouden door de Douane van Aruba en de heer Enrico Soto en mevr. Sharina Hernandez presenteerden het volgende:

- Invoerrechtenvrij op Landbouw-, Veeteelt-, Visserijproducten voor ondernemers;
- Wat heeft u nodig en moet u doen om aan de invoerrechtenvrij te voldoen;
- Wat zijn de invoerrechtenvrije goederen?

Totaal deden 43 mensen mee aan deze webinar

6) Op 9 juli werd de *zesde webinar* gehouden en deze werd gepresenteerd door mevr. mr. Angeline Geerman-Giel, wie bij de Belastingdienst van Aruba (DIMP) werkzaam is. Het onderwerp ging over: Belastingvrijstelling primaire sector: voor de belastingmiddelen:

- Winstbelasting (WB)
- Inkomstenbelasting (IB)
- BBO/BAVP/BAZV

Totaal deden 36 mensen mee.

7) De *zevende webinar* vond plaats op 23 juli en werd door mevr. Judella Trim van IDEA gepresenteerd. Deze webinar ging over het schrijven van een Ondernemingsplan "Business Plan" voor Landbouwers. In totaal deden ongeveer 30 mensen mee aan dit webinar.

Thema's die gedurende deze webinar naar voren kwamen waren:

1. Wat is een Business Plan;
2. Waarom heb je een Business Plan nodig;
3. Wat staat geschreven in een Business Plan;
4. Uitleg over een SWOT Analyse;

5. Instrumenten voor een goed Marketingplan;
6. Financieringsplan.

Als advies werd gegeven om altijd plaats te maken voor een 'Plan B', indien er veranderingen optreden en altijd, je zelf afvragen hoe zo'n verandering "Mijn Onderneming kan beïnvloeden".

Veranderingen kunnen in de volgende gevallen gebeuren:

- Technologie;
- Overheidsregulering;
- Economie;
- Pandemie.

- 8) Op 30 juli vond de *achtste webinar* plaats en deze werd gepresenteerd door dhr. Urvin Leest, mede-oprichter van miSimia. Thema van deze webinar was: "Organic Farming, wat te doen en niet te doen" en hier deden ongeveer 33 mensen mee. Hoewel Aruba nog niet een platform of een organisatie heeft die een landbouw of een product kan certificeren, is deze webinar toch georganiseerd ter bewustmaking zodat men zich kan voorbereiden over het ontwerp hierover.

Enige thema's die naar voren kwamen tijdens deze webinar waren:

- Ontwerpmethode voor voedselteelt:
 - Wat zijn de voorwaarden om rekening te houden indien je biologisch voedsel wil verbouwen;
 - Hoe te voorbereiden in afwachting van certificering;
 - Wat zijn de belangrijke documenten om te bewaren/ te hebben bij de auditing van je bedrijf;
- Hieronder staan enkele kweekmethodes:
 - Direct in grond;
 - Container;
 - Verhoogde bedden;
 - Aquaponics.
- Kunstmest methodes:
 - Verschil in het type meststof;
 - Verschil tussen organische en kunstmest;
 - Hoe te werk gaan met een voedingsschema voor voedingsstoffen (nutrient feeding chart).

- 9) Op 8 oktober werd de *negende webinar* gehouden door de heren Mario Maduro en Robert Maduro van de Afdeling Toezicht en Handhaving bij de DIP. Ze presenteerden het beleid van ROP 2018/ROPV, het beleid van huurgrond voor landbouwers, het proces van aanvraag en informeerden waar er nog grond beschikbaar zijn en de plannen van DIP.
- 10) De *tiende en laatste webinar* in het jaar 2020, werd door de Departamento di Impuesto (DIMP) gepresenteerd op 20 oktober. Hierbij waren de sprekers: Mevr. Amadee Nicolaas, mevr. Valeska Milton-Genaro, mevr. Lisandra Lacle en mevr.

Johrainne Lacle-Giron.

De Webinar omvatte de volgende onderwerpen:

- Inkomstenbelasting versus winstbelasting;
- Toepasselijke belastingen op zakendoen als BBO/BAVP/BAZV, LB en sociale premies;
- Verzamelloonstaat en verzamelopgave voor derden;
- Plan “Alivio Fiscal” en KOR (Kleine Onderneming Regeling).

Landbouw workshop:

Sinds 2017, begon IDEA diverse workshops, seminars en trainingen voor de landbouwers op Aruba te organiseren. Hieronder alles op een rij:

In 2017 organiseerde IDEA gedurende 1 week een seminar voor landbouwers, waar 14 spreker over diverse commerciële thema's over landbouw aan de landbouwers presenteerden.

In 2018 organiseerde IDEA een presentatie over Cooperatieve Vereniging voor de landbouwers. In samenwerking met COSME organiseerde IDEA ook een training over ‘Good Regulatory Practices’ (GRP), ‘Regulatory Impact Assessment’ (RIA), ‘Good Agricultural Practices’ (GAP) en ook ‘Developing Greenhouse Systems’.

In 2019, organiseerde IDEA een serie workshop voor de producenten van “eieren”, hierbij presenteerden de volgende partners: ActionCoach, Directie Volksgezondheid (DVG), Kamer van Koophandel (KvK), Santa Rosa, Directie Infrastructuur en Planning (DIP) en mevrouw Estella Thodé.

En in 2020 gedurende de COVID-19 ging IDEA actief door met diverse webinars speciaal voor de groep van landbouwers om het concept van Voedselzekerheid te ondersteunen, zie webinars hierboven.

Enige geplande activiteiten/workshops/trainingen in het jaar 2021 zijn:

- Campaign “Buy Local”
- Global Money Week (Financieel educatie voor kinderen in samenwerking met de Centrale Bank van Aruba en andere instellingen)
- Diverse workshop over “Women Entrepreneurship”
- Business Week (Business topics/new business opportunities/ business pitch)
- Brainstorm Session over Circular Economy
- Niche Tousim (nieuwe groep toerisme)
- Diverse trainingen en workshop over Agripreneurship
- Workshop over belastingen (DIMP)

De bedoeling van bovengenoemde workshops is om de klanten en niet-klanten te helpen:

- met de nodige basiskennis op bepaalde gebieden in het ondernemerschap om hun bedrijf succesvol te kunnen exploiteren;
- als stimulans tot innovatie;
- tot diversificatie van de economie;
- met duurzaam ondernemen;
- met het inzicht krijgen in boekhoudkundige en fiscale verplichtingen;

- in 2020 werd Agripreneurship gemotiveerd en gestimuleerd en dit zal verder in 2021 doorgaan;
- ondernemerschap te blijven stimuleren en motiveren ook tijdens de COVID-19 periode;
- de economische ontwikkeling tijdens de COVID-19 op peil te houden.

D. Overige activiteiten

Het Nationale programma genaamd “**Aruba Money Week**”, een initiatief van de Centrale Bank van Aruba, werd in augustus 2020 voor de derde keer georganiseerd met de ondersteuning van Global Money Week International en de Kid Council, een initiatief van Princes Laurentien van Nederland.

Het “Aruba Global Money Week” project bestond dit jaar uit 3 stations:

- Leren (Learn)
- **Verdiene (Earn)**
- Sparen (Save)

Dit jaar werd vanwege de pandemie van het Corona-virus de presentatie virtueel op de Facebook Platform gepresenteerd.

In een samenwerkingsverband heeft IDEA samen met Qredits, Kvk en de National Archeologisch Museum Aruba (AMA) voor de presentatie van de ‘Earn Station’ verzorgd in de week van 17 tot 20 augustus.

Het onderwerp van de presentatie dit jaar was “Uw bedrijf opzetten met behulp van het bedrijf Model Canvas” en het bestond uit verschillende onderwerpen. Als voorbeeld namen wij een “Soft-Ijs Onderneming” en heeft elk partner een video gepost van hun onderdeel:

De planning zag er als volgt uit:

17 augustus: Qredits, gaf een introductie over het educatief belang van ondernemerschap onder kinderen en presenteerde over “*Waardepropositie*”

18 augustus: Museum, presenteerde over “*Klantsegmenten, Kanalen en Klantrelaties*”

19 augustus: Kvk, presenteerde over “*Kernactiviteiten, Strategische Partners en Belangrijkste Bronnen*”

20 augustus: IDEA, presenteerde over “*Kostenstructuur en Inkomstenstromen*”

E. Campagne Cumpra Local “Lokaal Kopen” #DiNosPaNosMes

Op 25 november 2020, vond de start van de campagne “Cumpra Local” plaats in het centrum van Aruba te G.F. Betico Croes voor de kledingwinkel “La Moderna”.

Deze campagne werd gepresenteerd door de Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur in samenwerking met Idea. Tijdens deze campagne had de minister mevr. Xiomara Maduro de eer om dhr. Benjamin Pick “Benchi” als entrepreneur in het zonnetje te zetten. Dhr. Benchi blijft in de economie van Aruba geloven en blijft als een ‘role model’ voor de jonge entrepreneurs.

Het doel van deze campagne is om de lokale gemeenschap bewust te maken en hun te stimuleren om lokale producten te blijven kopen en lokale diensten te blijven gebruiken. Dit is een manier om de lokale markten te promoveren en de economie van Aruba op te bouwen.

Uitleg van de LOGO:

Dit is het logo van de campagne:

De 3 figuren van het logo heeft twee betekenissen:

- Mensen: onze mensen, ons kracht. Door deze campagne profiteren ook onze lokale mensen.
- MSME: the Micro, Small, Medium enterprises

De 3 figuren zijn met elkaar verbonden, dit geeft de inzet aan dat de consumenten en de entrepreneurs met ons eiland Aruba hebben. De figuren vloeien in elkaar, wat betekent dat het geld effectief en continu circuleert voor een stabiel en duurzame economie voor Aruba.

De Slogan van de campagne is #DiNosPaNosMes, (“VanOnsVoorOnszelf”)

De betekenis van de 4 kleuren van de Logo:

Oranje:	Succes
Geel :	Optimisme en positivisme
Blauw :	Vertrouwen en geloof
Grijs :	Toewijding

De inhoud en publiciteit van deze campagne zal middels diverse kanalen gepromoveerd worden bijv. via social media, radio, tv enz.

Er zullen ook interviews gehouden worden met diverse overheidsinstanties en lokale entrepreneurs. Op zo'n manier kunnen de lokale entrepreneurs hun bedrijf, producten of service bekendmaken en promoveren. Ook kunnen ze hun verhaal vertellen over hoe ze gedurende de epidemie hebben overleefd en hoe ze verder zullen gaan. Bij deze campagne hoort ook een jingle en een video bij, gecreëerd door een lokale/ internationale artiest genaamd “Jeon”.

5.4.4 De coronapandemie, coronacrisis of COVID-19

In december 2019 werd het coronavirus voor het eerst in Wuhan in Zuid-Centraal-China ontdekt. Het verspreidde zich in de eerste helft van januari 2020 naar andere delen van China. Eind januari liep het aantal besmettingen in China op tot boven de tienduizend.

Sinds 11 maart 2020 wordt de uitbraak van COVID-19 erkend als een pandemie door de World Health Organization (WHO).

Het maatschappelijke leven in een aanzienlijk deel van de wereld kwam grotendeels tot stilstand, waardoor zich een recessie aandiende.

De coronacrisis in Aruba begon met de eerste besmetting met het coronavirus SARS-CoV-2 op vrijdag 13 maart 2020.

De overheid van Aruba heeft meteen actie genomen na de eerste besmetting, zo werden alle activiteiten op stop gezet, de scholen gingen dicht, niet-essentiële winkels moesten dicht zoals de kleding en electronica zaken, bioscopen, sportscholen, bars, restaurants in hotels enz. Alleen de essentiële winkels mochten openblijven, zoals de supermarkten, apotheken en restaurants die maaltijden serveren via de drive-thru en bezorging, benzinestations met dienstverlening/ betaling via het raam.

Vanaf 16 maart 2020 werden alle inkomende internationale vluchten op stop gezet, alleen de lokale mensen die in het buitenland vast zaten mochten nog het eiland binnentreden.

Uitgaande internationale vluchten waren uitsluitend toegestaan voor de reizigers die op het moment nog op Aruba waren en die hun terugvlucht naar huis wilden nemen.

Aruba kent sindsdien een heel somber periode die tot eind juni 2020 duurde. Het eiland ging in lock-down voor een paar maanden.

Vanaf 4 mei 2020 gingen langzamerhand de niet-essentiële winkels en diensten weer open.

Op 28 mei 2020 was Aruba corona-vrij (dit was de eerste corona-golf), er waren tot deze datum totaal 101 besmettingen. De algemene maatregelen bleven gelden (1½ meter afstand, regelmatig handen wassen/handsanitizer gebruiken, thuis blijven bij de volgende symptomen: koorts, hoesten, moeite met ademen, keelpijn, kortademigheid pijnlijke spieren en contact opnemen met de DVG (Dienst Volksgezondheid) voor verdere instructies).

De tweede corona-golf begon op 2 juli 2020 en dit liep op tot 5.000 totale besmettingen tot december 2020. De hoogste piek was 1.616 actieve besmettingen.

Begin juni 2020 gingen de scholen weer open en sloten weer in juli 2020, volgens de geplande schoolvakantie overzicht.

1 juli 2020 ging de grens weer open voor de vluchten vanuit Europa, Canada en de Caribische eilanden m.u.v. Haïti en Santo Domingo.

10 juli ging de grens weer open voor de vluchten vanuit Amerika. Het toerisme vanuit Amerika is ons grootste bron van inkomen. Op 4 december gingen de grenzen open voor Latijnsamerikaanse landen m.u.v. Venezuela

De essentiële (semie)-overheidsinstanties/ departementen bleven door werken en de diensten die vanuit huis konden werken bleven aan de slag gedurende de hele pandemie.

De Directie Economische Zaken Handel en Industrie (DEZHI) waaronder de unit van IDEA, bleef ook deze hele periode aan de slag. Ook IDEA heeft maatregelen getroffen, namelijk al onze werkzaamheden werden op afstand uitgevoerd. Het begeleiden van cliënten werd telefonisch of per email afgehandeld en alle workshop ging over op virtueel en per Webinar.

5.5 Sectie Exprodesk (Export Promotion Desk)

5.5.1 Inleiding

Exprodesk bestaat sinds 11 september 2017 en ressorteert onder de afdeling van Buitenlandse Economische Betrekkingen en Business Development van de Directie Economische Zaken, Handel en Industrie (DEZHI). Exprodesk is een 'Export Promotion Desk' met als doel een bijdrage te leveren aan een duurzame economische ontwikkeling op Aruba door de nodige informatie en kennis te verstrekken aan alle exporteurs en potentiële exporteurs die hun producten en/of diensten willen exporteren. Om dit te bereiken, biedt Exprodesk ondersteuning, begeleiding, advies, trainingen en workshops aan lokale ondernemers met inter alia het volgende streven:

- potentiële buitenlandse markten te identificeren en te penetreren ter stimulering van het ondernemerschap o.a. op het gebied van markttoegang, marktverkenning, toegang tot kapitaal en toegang tot kennis;
- het stimuleren van de buitenlandse handel, waaronder het exportbeleid;
- het stimuleren en ondersteunen van de particuliere sector o.a. op het gebied van export mogelijkheden;
- het bevorderen van een gedegen nationale economie gericht op het stimuleren van het Midden- en Kleinbedrijf (MKB) van Aruba.

5.5.2 Visie, missie, doelstellingen en waarden

Om de visie, missie en doelstellingen van Exprodesk te realiseren, tracht Exprodesk een nauwe samenwerking te vergen met strategische partners en stakeholders waaronder de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Directie Cultuur Aruba (DCA), Bureau Intellectueel Eigendom (BIE), Centrale Bank van Aruba (CBA), Kamer van Koophandel en Nijverheid Aruba (KvK), Freezone Aruba N.V. (FZA), Aruba Trade and Industry Association (ATIA), Douane (DAA) en Aruba Ports Authority (APA).

Visie

Ondernemers helpen met uitgebreide exportbegeleiding, training, workshops en coaching om de export van hun goederen en diensten te stimuleren.

Missie

Bijdragen aan duurzame economische ontwikkeling en innovatie op Aruba door exportcapaciteit bij ondernemers op te bouwen.

Strategische doelen

De strategische doelen van Exprodesk zijn als volgt:

- Bevordering van handel en internationale bedrijfsontwikkeling met het doel de economie van Aruba te versterken en te diversifiëren;
- Het bevorderen van innovatie en economische groei door nieuwe exportsectoren en bedrijfsmodellen te stimuleren;
- Exprodesk promoten als exportautoriteit en centraal aanspreekpunt door handels- en marktinformatie te bieden;
- Ondersteuning van het strategische planningsproces en aanmoediging van coördinatie en samenwerking tussen de betrokken autoriteiten.

5.5.3 Taken

De taken van de Beleidsmedewerker bij Exprodesk zijn:

1. Het verschaffen van handels- en marktinformatie niet alleen aan potentiële, nieuwe of bestaande exporteurs, maar ook aan andere lokale belanghebbenden zoals overheidsinstellingen of de academische wereld omtrent:
 - Marktfeiten en trends: marktomvang, distributiekkanalen, handelsstatistieken en prijzen;
 - Regels voor buitenlandse handel: douaneprocedures, certificeringseisen en oorsprongsregels;
 - Markttoegang: handelsovereenkomsten, tarieven en technische handelsbelemmeringen;
 - Zakelijke kansen: alerts, handelsvoordelen, zakelijk nieuws en tendenties;
 - Handelscontacten: bedrijfsdirectories, expediteurs en beurzen.
2. Het creëren en verstrekken van digitale en/of niet-digitale documenten met enkele of gecombineerde soorten informatie die voldoen aan de behoeften van de cliënten waaronder, een gedrukte of digitale gids van buitenlandse importeurs, een online gids of brochure hoe zaken te doen in een bepaald land, een nieuwsbrief, een rapport, een aankondiging van een zakelijke mogelijkheid, een marktstudie, een lijst met aankomende handelsbeurzen voor een bepaalde sector, een handelsartikel, een lijst met potentiële kopers of een nieuw marktnieuwsrapport.
3. Het onderhouden van een klantendatabase om op die manier een gestructureerd cliëntbeheersproces te kunnen monitoren en evalueren waarbij gedacht wordt aan de volgende punten:
 - Een effectief serviceportfolio te ontwikkelen die in staat is zo spoedig mogelijk te reageren op verschillende en veranderende klantbehoeften;
 - Het effectiever richten op die ondernemingen met een zo groot mogelijk potentieel qua exportresultaat;
 - Om ervoor te zorgen dat de bronnen van de ondernemingen optimaal worden ingezet;
 - Om sterkere relaties op te bouwen met de belangrijkste klanten van Exprodesk;

- Om de kwaliteit van producten en diensten van Exprodesk te meten en indien nodig aan te passen en verbeteren;
 - Om een hoge mate van klanttevredenheid te bereiken.
4. Het verrichten van studies en onderzoeken met betrekking tot internationale markten om zo beter in te stemmen op de behoeften van de klanten en op de strategische doelstellingen van hun organisaties.
 5. Samenwerken met organisaties en partnerschappen ondergaan met relevante nationale en internationale partners om potentiële exporteurs te ondersteunen met hun producten en/of diensten en alsmede om nieuwe kansen voor bestaande exporteurs te creëren.
 6. Het opbouwen en onderhouden van relaties met bestaande belanghebbenden/stakeholders om beoogde plannen te kunnen realiseren en als ondersteuningssysteem te fungeren voor nieuwe projecten evenals om potentiële exporteurs bij te staan met het realiseren van hun bedrijfsstrategie.
 7. Het organiseren van diverse lezingen en presentaties met als doel de (export)capaciteit op te bouwen van exporteurs of potentiële exporteurs.
 8. Het organiseren van diverse workshops en trainingen om zowel theoretische als praktische kennis te verschaffen. Ondernemers krijgen tools en kennis omtrent de vereisten die nodig zijn voor het succesvol opzetten van een bedrijf buiten Aruba.
 9. Het voeren van verschillende projecten om exportactiviteiten te stimuleren die zullen bijdragen aan een duurzame en innovatieve economie. De projecten zullen ook bijdragen tot het concurrentievermogen en de diversificatie van de Arubaanse economie.
 10. Het onderhouden van de website en social media platforms van Exprodesk door relevante en actuele informatie, evenementen en documenten op te laden.
 11. Het handhaven van public relations (PR) d.m.v. diverse marketingtools zoals social media, persberichten, gastoptredens in belangrijke tv- en radioprogramma's en promotiemateriaal.
 12. Exprodesk als centraal contactpunt van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), werkt nauw samen met en ondersteunt RVO door:
 - handelsmissies van de RVO te bevorderen onder de klanten van Exprodesk;
 - aangepaste landeninformatie te verstrekken via RVO;
 - verzoeken van Europese ondernemers (van RVO) te voorzien met gepersonaliseerde informatie over zakendoen in Aruba;
 - door de SIB-vouchers te bevorderen onder de Arubaanse potentiële exporteurs (zoals de coaching-, missie- en kennisvouchers).

13. Het informeren en/of bevorderen en/of organiseren en/of leiden van relevante handelsmissies onder de Arubaanse (potentiële) exporteurs en importeurs. Exprodesk werkt hierdoor nauw samen met Centro de Exportación e Inversión de la República Dominicana (CEI-RD), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en andere belangrijke stakeholders en partners.

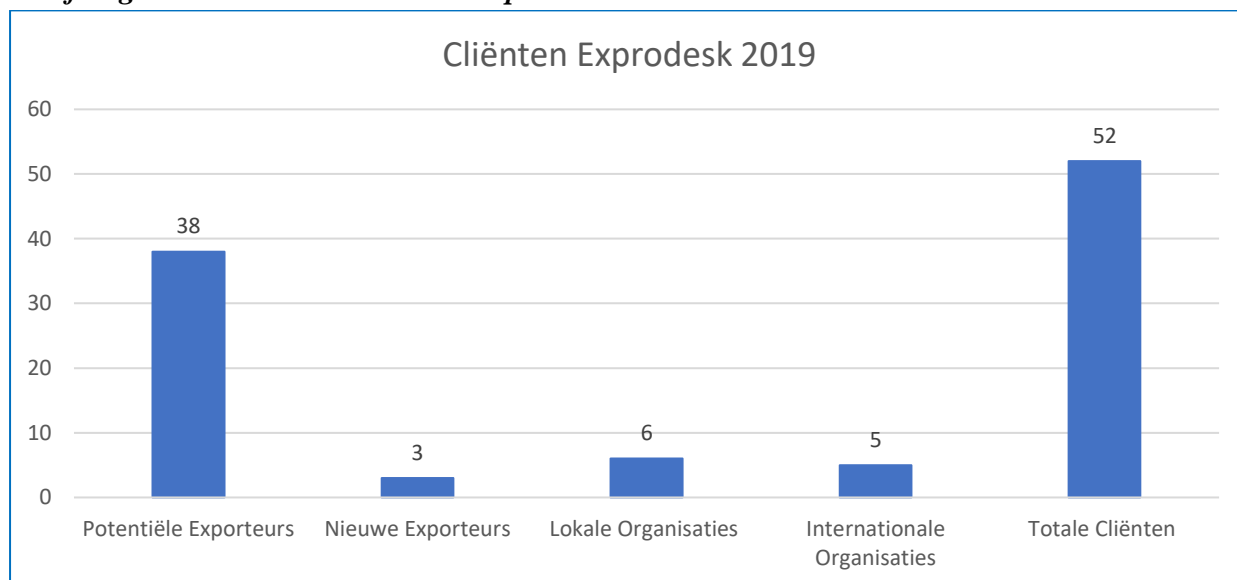
5.5.4 Data-Analyse van cliënten van Exprodesk

Cliënten van Exprodesk zijn ondernemers en organisaties, waaronder ook stichtingen en overheidsinstellingen, die de diensten en producten van Exprodesk gebruiken. De ondernemers van Exprodesk zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- Potentiële exporteurs (ondernemingen die het potentieel hebben om te exporteren maar dit nog niet hebben gedaan);
- Nieuwe exporteurs (ondernemingen die voor het eerst beginnen te exporteren);
- Bestaande exporteurs (ondernemingen met enige exportervaring, maar exporteren vormt geen kernonderdeel van hun activiteiten en is dat wel vaak reactief in plaats van gepland);
- Volwassen exporteurs (ondernemingen waarvan export een kernonderdeel van hun activiteiten is en die wat aanzienlijk percentage van de omzet vormt);
- Lokale organisaties (lokale- overheidsdiensten, niet-gouvernementele organisaties, stichtingen, onderzoekers en de academische wereld);
- Internationale organisaties (internationale- overheidsdiensten, niet-gouvernementele organisaties (NGO's), bedrijven, stichtingen, onderzoekers en de academische wereld).

In 2020 werd Exprodesk in totaal door 52 cliënten benaderd voor informatie, advies of samenwerking. Hiervan waren 38 potentiële exporteurs, 3 nieuwe exporteurs, 6 lokale organisaties en 5 internationale organisaties, zie onderstaande Staafdiagram 5.5.4.1.

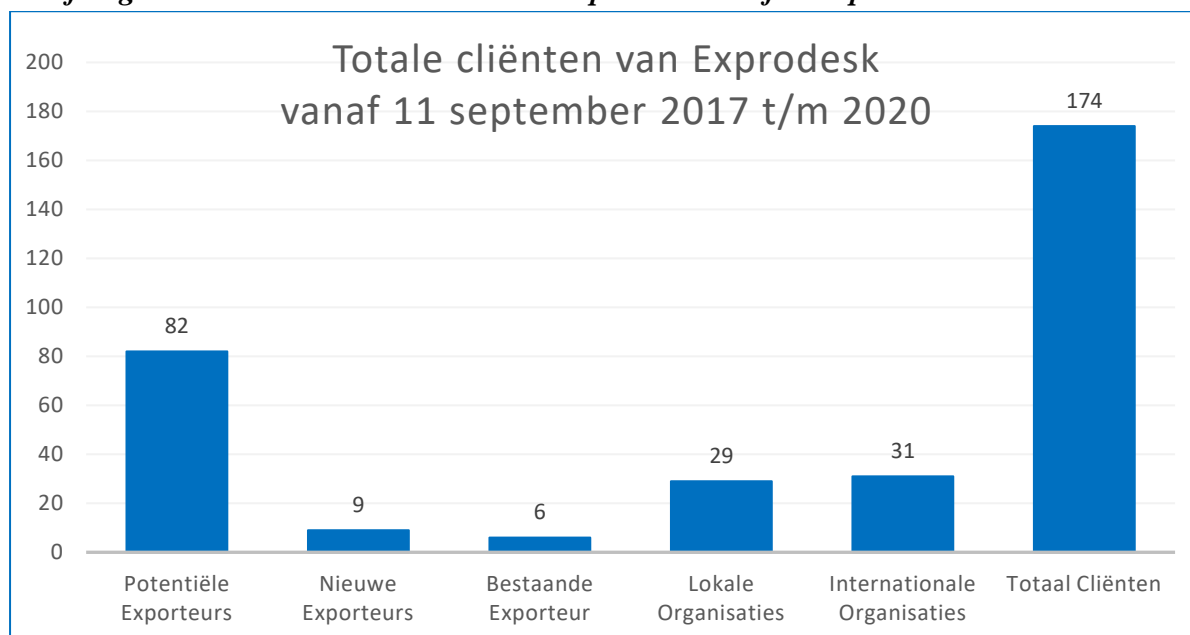
Staafdiagram 5.5.4.1 Cliënten van Exprodesk

Bron: DEZHI

Vanaf 11 september 2017 t/m 2020 werd Exprodesk in totaal door 174 cliënten benaderd voor informatie, advies of samenwerking. Hiervan waren 82 potentiële exporteurs, 9 nieuwe exporteurs, 6 bestaande exporteurs, 29 lokale organisaties en 31 internationale organisaties, zie onderstaande Staafdiagram 5.5.4.2.

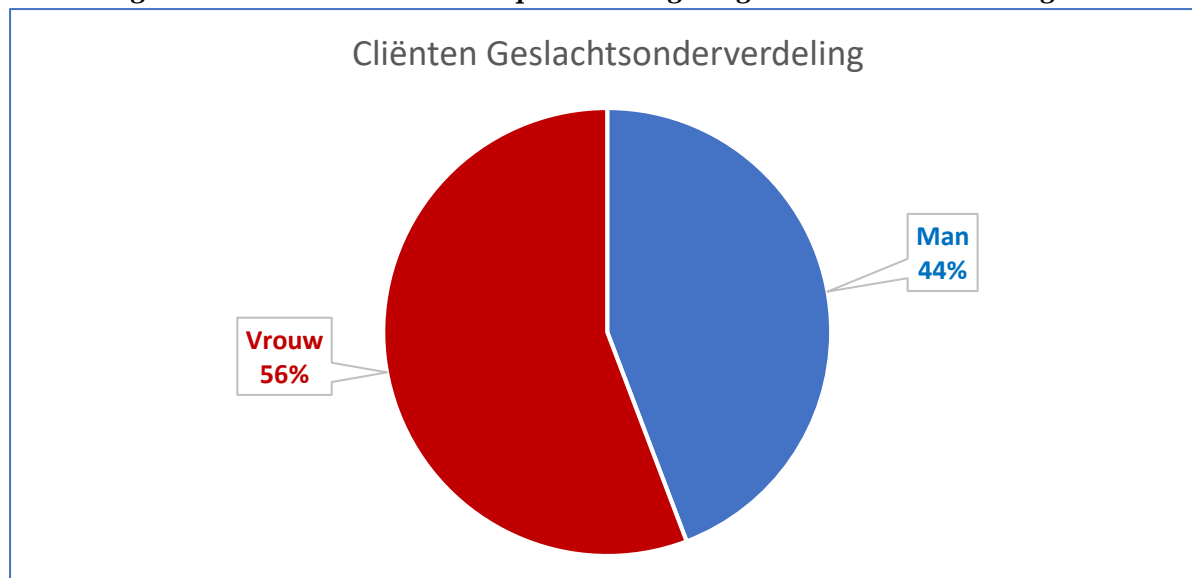
Staafdiagram 5.5.4.2 Totale cliënten van Exprodesk vanaf 11 september 2017 t/m 2020

Bron: DEZHI

Van de 52 cliënten van Exprodesk waren 29 (44%) mannen en 23 (56%) vrouwen, zie Cirkeldiagram 5.5.4.3. Verder heeft Exprodesk in 2019 ook ondernemers verwezen naar de afdelingen Vestiging van Bedrijven en IDEA voor informatie en het aanvragen van een vestigingsvergunning.

Cirkeldiagram 5.5.4.3 Cliënten van Exprodesk volgens geslachtsonderverdeling

Bron: DEZHI

5.5.5 Workshops en trainingen van Exprodesk

Exprodesk biedt workshops aan alle lokale bedrijven die geïnteresseerd zijn in het opbouwen van hun exportcapaciteit. Deze workshops zijn gericht op het opbouwen van een reeks vaardigheden die nodig zijn om succesvol te kunnen exporteren.

Exprodesk, in samenwerking met verschillende lokale en internationale bedrijven, stichtingen en overheidsorganisaties, organiseerde in 2020 diverse workshops en presentaties voor potentiële exporteurs en die waren als volgt:

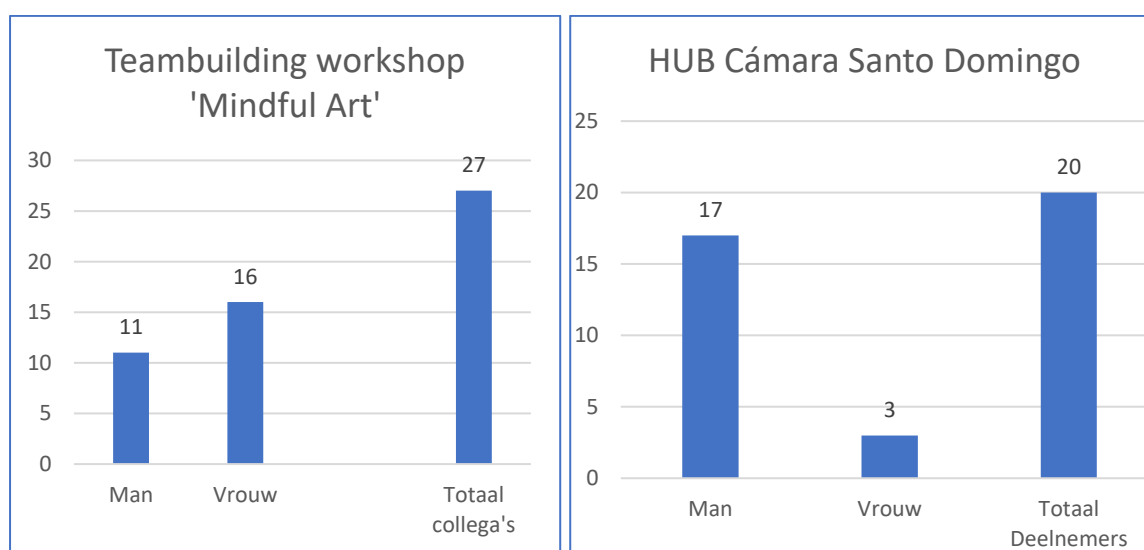
- Workshops en Presentaties Algemeen (zie §5.5.5.1);
- Webinars en presentaties met betrekking tot COVID 19 en de 'New Normal' (zie §5.5.5.2);
- Workshops, webinars en presentaties op maat voor het project 'From Zero to Hero Mastermind- Empowered Women Exporters' (zie §5.5.5.3);
- Webinars en presentaties op maat voor het project 'Music Market Ready 2020' (zie §5.5.5.4);
- Webinars en presentaties op maat voor het project 'Tech & Arts Without Borders 2020' (zie §5.5.5.5).

5.5.5.1 Workshops en Presentaties Algemeen

- Workshops Teambuilding 'Mindful Art' in samenwerking met mevrouw Sharina Gumbs van Soul2Soul Mindful Art, voor collega's van de Directie Economische Zaken over het ontdekken van hun authentieke identiteit en gedeeld doelgerichtheid

met behulp van hun creativiteit terwijl ze als team hun sterke en zwakke punten leerden kennen. Het hoofddoel van de sessie was om een transformationele ervaring te creëren voor het team van DEACI door middel van Creative Coaching en Mindful Art.

- Presentatie HUB Cámara Santo Domingo in samenwerking met Centro de Exportación e Inversión de la República Dominicana (CEI-RD). Voorafgaand de deelname aan de handelsmissie Hub Cámara Santo Domingo 2020, faciliteerde Exprodesk een informatiesessie (met presentaties) die gefaciliteerd werd door dhr. Edward McCollum aan een groep van 20 participanten

5.5.5.2 Webinars en presentaties met betrekking tot COVID 19 en de "New Normal"

- Webinar 'Social Platforms available to help you generate revenue and how to effectively sell your products/services online during COVID-19'. Dit webinar werd gefaciliteerd in samenwerking met mevrouw Taiana Mora van Nex Consulting voor de groep 'Empowered Women Exporters'. De thema van het webinar was omtrent bedrijfseconomische duurzaamheid dat zeer belangrijk is in tijden van constante verandering en extreme onzekerheid. Bedrijven moeten zich kunnen aanpassen aan het Nieuwe Normaal, wat het verschil kan zijn tussen sluiten en bloeien.
- Dhr. Dave Martinus van ActionCOACH faciliteerde de link voor het webinar: 'Marketing During A Crisis - You must Pivot Now or get Left Behind!' aan de groep van From Zero to Hero: Mastermind- Empowered Women Exporters. Deelnemers leerden door middel van dit Webinar hoe ze hun marketingstrategie konden aanpassen tijdens deze moeilijke tijd van Covid-19 zodat ze zich kunnen voorbereiden op het Nieuwe Normaal door 12 stappen toe te passen om hun

marketing te modificeren tijdens een crisis! Dit omdat bedrijven hun aanpak opnieuw moeten gaan bedenken om het veranderende klantgedrag tegemoet te komen in een pandemie.

- Exprodesk organiseerde in samenwerking met mevrouw Thaira Vargas van Metrosystem N.V. het webinar: ‘Preparación de lugares de trabajo para el COVID-19’. Dit webinar was gebaseerd op de vereisten van OSHA 3992-03-2020. Dit webinar was speciaal op maat gemaakt voor ondernemers die wilden weten hoe ze zichzelf en hun medewerkers konden beschermen tegen COVID-19. Bovendien leerden ze ook hoe ze zich moesten voorbereiden om hun bedrijf na deze pandemie te heropenen en om hun bedrijf voor te bereiden op het nieuwe normaal.
- Het webinar ‘Identifying trending opportunities to prepare for the ‘New Normal’ to survive after COVID-19’ werd georganiseerd in samenwerking met mevr. Taiana Mora, Directeur van NEX Consulting. De deelnemers leerden om gebruik te maken van de pandemie en het te zien als een kans om meer en sneller te gaan innoveren, en om meer nadruk te zetten op het genereren van ideeën en hun best practices opnieuw te bekijken uit een nieuwe invalshoek.
- Exprodesk organiseerde in samenwerking met de heer Dave Martinus van ActionCOACH de driedaagse webinars voor elk bedrijf dat geïnteresseerd was en wat hulp en assistentie nodig had bij het opbouwen van hun bedrijf. De driedaagse serie ‘Does Your Business Need Attention’ bestond uit webinars die gericht waren op het stimuleren een ‘push’ te geven zodat de bedrijven een ‘boost back’ kregen van hun energie die ze nodig hebben om zich voor te bereiden en klaar te zijn voor het nieuwe normaal:
 - **Dag 1:** het webinar ‘Turn your Customer Service in your Gold!’ Dit webinar had als doel ondernemers te helpen bij het voorbereiden en plannen voor het ‘nieuwe normaal’. Deelnemers leerden hoe belangrijk het is om hun klantendatabase (CRM) opnieuw te herzien om efficiënt te ontdekken wat hun klanten willen en hen te verkopen wat ze nodig hebben, terwijl hun online koopproces gemakkelijker wordt gemaakt. Bovendien leerden de deelnemers ook hoe ze goede communicatie/relaties met hun klanten kunnen opbouwen en hoe ze kunnen streven naar loyaliteit van klanten en herhalingsaankopen. De deelnemers leerden ook hoe ze proactief konden zijn met hun klantenservice en hoe ze steeds beter konden worden en innoveren doordat Covid-19 ondernemers ‘out of the box’ duwde;
 - **Dag 2:** het webinar ‘Redefining your Business Processes is the Key’. Dit webinar gaf deelnemers inzicht in de machts punten (eigenaarschap, verantwoordelijkheid en verantwoordelijkheid), de 6 stappen naar enorme resultaten, de sleutel tot zakelijk succes, de basisprincipes van bedrijfssystemen (regels, methoden en tools), het herdefiniëren van het bedrijfsproces & procedures, ‘keys’ tot een winnend team, een bedrijf stap

voor stap opbouwen, KPI's, de 5 bewezen manieren om winst te verhogen, de rollen van marketing en het belang van testen en meten;

- **Dag 3:** het webinar 'It's Time to Understand Leadership vs Management'. Dit webinar gaf de deelnemers waardevol inzicht in het verschil tussen leiderschap en management. De besproken onderwerpen waren als volgt: 'Passion & Responsibility, Logic and Results, Leadership Behavior, Management Behavior, 16 Cylinders of High Performance, What we need to grow, The cycle of a business, Quality of Life, Keys to a winning team, Vision, Standards & Norms, Loose vs Tight Culture, Your Action Plan'.

5.5.5.3 Workshops, webinars en presentaties op maat voor het project 'From Zero to Hero Mastermind- Empowered Women Exporters'

De workshops en webinars voor de groep van 'From Zero to Hero Mastermind- Empowered Women Exporters' werden georganiseerd in samenwerking met mevr. Taiana Mora, Directeur van NEX Consulting. Dit Project 'From Zero to Hero' startte in juli 2019 en bestond uit 4 stappen. 'Mastermind- Empowered Women Exporters' is het vierde stap. Deze stap bestaat uit minimaal eenmaal per maand vergaderen. Deze vergaderingen werden gesplitst in workshops, webinars, best practices/testimonials en netwerkactiviteiten en bevatte de volgende thema's:

- De workshop 'Mastermind: 2020 Vision'! Dit inspirerende webinar werd gefaciliteerd in de eerste week van 2020 en had betrekking op het creëren en ontwerpen van de persoonlijke visie van de deelnemers voor 2020 en om hen te helpen om hun doelen en ambities naar een hoger niveau te tillen om hun volgende stappen te bepalen om hun producten en diensten te gaan exporteren.
- De workshop 'Mastermind: Package Your Talent'-sessies zijn bedoeld om de vrouwelijke professionals te helpen bij het voorbereiden, verpakken en verkopen van hun producten en diensten voor export. In elke sessie kan één vrouwelijke ondernemer hun product en/of dienst presenteren, waar ze de kans krijgen om de specifieke kenmerken van hun bedrijf te bespreken en feedback te krijgen van hun export coach, mevr. Taiana Mora. In deze sessie presenteerde mevr. Sharina Gumbs van 'Soul2Soul 'Mindful Art -Transformational and Creative coaching for teams, management & professionals' hoe ze haar talent voor export zou verpakken.
- De workshop 'Moving the Needle in times of Crisis': hoe een organisatie zich afstemt op een gemeenschappelijke visie en strategie, uitstekend presteert en zichzelf vernieuwt om duurzaam prestatie/ambities te realiseren.
- Het webinar 'Mastermind: Package Your Talent'. In deze sessie faciliteerde mevr. Vanessa Hollander het webinar: 'Brand You, Intro to Personal Branding'. Mevr. Hollander presenteerde hoe ze haar talent voor export zou verpakken, waarbij de groep vrouwen interesse en hulp toonde bij het vernieuwen van hun merkstrategie. In deze presentatie slaagde mevr. Hollander erin om deze groep exporteurs te begeleiden bij het realiseren van hun visie en potentieel om hun persoonlijke merken opnieuw op te starten/rebooten met de slogan "Nu Is De Tijd".

- Het webinar ‘Digital Products’. Deelnemers moesten een nieuw digitaal product maken om te presenteren als een 'Mastermind: Package Your Talent' -sessie. Dit webinar was gericht op het omarmen van een digitale transformatie om het nieuwe normaal te overleven. Hoe deelnemers digitale transformatie kunnen gebruiken om te reageren, te herstellen en te gedijen in het nieuwe normaal, maar ook om hun klanten van dienst te zijn en geld te verdienen met deze digitale producten en diensten.
- Het webinar ‘The Right Strategy’. Het betreden van een nieuwe markt is verhuizen naar een nieuw bedrijfsmodel, vooral gezien het effect van de pandemie. De vrouwelijke ondernemers moesten hun exportbedrijfsmodel opnieuw bekijken en evalueren om te onderzoeken of ze de juiste strategie hadden om met succes naar hun nieuwe markten te exporteren, rekening houdend met de pandemie.
- Het webinar 'Moving the Needle towards exporting and looking at lessons learned'. Focussen op exporteren en de voorbereiding op e-commerce wegens sociaal distantiëren en lockdowns in 2020.
- Het webinar ‘Clients Needs’. Webinar over het belang van het weten wie je klanten zijn, aangezien het extra belangrijk wordt bij services, omdat wat je verkoopt, op zijn minst gedeeltelijk jezelf is. Ook het aspect dat diensten verschillen van goederen, aangezien de kenmerken op een specificatieblad voldoende kunnen zijn om een buitenlandse klant te overtuigen om te kopen, maar het abstracte karakter van diensten betekent dat ze moeilijker te verkopen zijn bij het exporteren. Bovendien is het belangrijk om te ontdekken of je potentiële klantbehoeften zijn veranderd als gevolg van een pandemie.
- Het webinar ‘A Buyer’s Journey’. In tijden van crisis is het belangrijk om de juiste inhoud op het juiste moment te leveren. Het is belangrijk voor bedrijven om hun aanbod af te stemmen op de huidige fase/ontwikkelingsstadium van hun klanten. Leaders zullen waarschijnlijk op zoek zijn naar informatie over ‘best practices’ om de pijn/behoeften van hun klanten op te lossen. Door te weten in welke fase een klant zich bevindt, is het mogelijk om aanbiedingen te verzenden die resoneert met waar ze zich bevinden op hun ‘buyers journey’.
- Het webinar ‘Season Offer’. Het belangrijkste voordeel van een seizoensaanbiedingstrategie is om op een geschikt moment de aandacht op je bedrijf te vestigen en de inkomsten te verhogen in een anders rustige periode. Dit webinar was gericht op het hebben van een aangepast seizoensaanbod voor december, rekening houdend met de pandemie. Dit webinar was ook een vervolg op de internationale marktstrategieën van de vrouwelijke ondernemers en een B2B Caribbean-kans waar ze konden overwegen om deel te nemen aan een partnership roundtable om de juiste partner te vinden.

5.5.5.4 Webinars en presentaties op maat voor het project 'Music Market Ready 2020'

Het Project 'Music Market Ready 2020' werd georganiseerd in samenwerking met dhr. Carlos Delgado Imbert van NEX Consulting. Het Project heeft een looptijd van 6 maanden en is gestart op 24 augustus 2020. Dit project bestaat uit 4 stappen zijnde:

- **Stap 1:** 'General Webinar: The Beat must go on!'. Algemene webinar waar de beste potentiële exporteurs werden geselecteerd om naar stap 2 te gaan. Dit webinar ging over:
 - The current state of the Entertainment Business;
 - Covid effect on the Caribbean Festivals;
 - Musicians percentage on Revenue;
 - Current State of Music Streams;
 - Viewership on Twitch's music and performing arts;
 - Traffic on different Websites and Apps during COVID-19;
 - The future of Music Streaming; Digital Music News;
 - Who are you online (different platforms)? Live Shows during COVID-19;
 - Bandcamp;
 - Insights on how fans are thinking about live events in the future;
 - Post-COVID-19 Active Fans Precautions;
 - What you can do today;
 - Digital Real Estate;
 - Digital Distribution; Marketing: Budget, Metrics and Constant Efforts;
 - Affiliations;
 - Making the most of what you can control.
- **Stap 2:** 'Music Market Ready 2020- Webinars op maat'. Stap 2, bestond uit 8 webinars gedurende 8 weken in 2020 (de rest van de Webinars worden in 2021 gefaciliteerd). Ondernemers werden via een stapsgewijs proces aangeboden hoe ze hun bedrijf klaar konden maken om te exporteren en konden bovendien ook hun exportplan voorbereiden. Elke module bood MKB-bedrijven en ZZPers, verklarende leermiddelen en praktische oefeningen die hen stap voor stap begeleiden bij het opstellen van een succesvol exportplan. Ondernemers kregen ook bruikbare aanbevelingen die ze onmiddellijk konden implementeren.
 - Webinar 1- 'Music Market Ready Mastermind Webinar', gefaciliteerd door dhr. Carlos Delgado Imbert van NEX Consulting;
 - Webinar 2- 'Taxation for Musicians', gefaciliteerd door mw. Jourainne Wever en mw. Thayisa Farro van Grant Thornton;
 - Webinar 3- 'Possibilities with ePayments', gefaciliteerd door dhr. David Levy Maduro van CXPAY;
 - Webinar 4- 'Distribute your music globally, gain fans worldwide, and make more money as an artist', gefaciliteerd door dhr. Tony van Veen, CEO Disk Makers;
 - Webinar 5- 'RBC E-commerce Possibilities', gefaciliteerd door mw. Tamarah Arends- Croes van RBC Bank (Aruba) NV;

- Webinar 6- 'Presentation of Holland House', gefaciliteerd door dhr. Jan Willem van Bokhoven en mw. Alison Páez Rincón;
- Webinar 7- 'Corporate Social Responsibility and Legal Aspects', gefaciliteerd door dhr. Ronald Vermeeren, dhr. Maikel Walker, dhr. Marcel Knoors en mw. Shanti Pahladsingh van RVO;
- Webinar 8- 'Closing Music Market Ready Mastermind Webinar for 2020', gefaciliteerd door dhr. Carlos Delgado Imbert van NEX Consulting.
- **Stap 3:** 'Music Market Ready- Export Coaching Session'. Ondernemers krijgen 4 à 5 individuele coaching gesprekken voor maximaal 6 maanden. Samen met de coach onderzoekt de ondernemer de mogelijkheden en risico's in het buitenland. De ondernemer werkt aan een actieplan voor een internationaliseringsstrategie van hun organisatie. De ondernemer zet samen met de coach de volgende stappen:
 - Kansen zoeken: de ondernemer bepaalt eerst samen in welke landen hij/zij veel kans heeft. Hierbij kijkt de ondernemer naar zijn/haar wensen, doelen en de bijzondere kenmerken van het product of dienst en/of de onderneming zelf;
 - Marktinformatie: daarna onderzoekt de ondernemer hoe interessant deze landen precies zijn voor hun bedrijf.
 - Intern onderzoek: als laatste maakt de ondernemer een lijst van wat nodig is om succesvol te worden in deze landen. Zo krijgt de ondernemer een actieplan om te starten met internationaal ondernemen.
- **Stap 4:** 'Music Market Ready- SETAR NV Sponsorship'. Digitale promotie is een over het hoofd gezien onderdeel van de dagelijkse activiteiten van een muzikant. Digitale promotie moet door muzikanten worden gezien als een constante activiteit voor hun carrière en als een belangrijk instrument om nieuwe fans te bereiken. In dit kader wil de coach, als onderdeel van het één-op-één coaching initiatief, digitale promotiesponsoring voor de zes geselecteerde muzikanten veiligstellen. Deze digitale promotiesponsoring zal worden geïmplementeerd via directe digitale promotie-inspanningen op verschillende digitale platforms voor een periode van drie tot vijf maanden (digitale promotieperiode). Het doel van deze investering is om het meeste voordeel te halen uit de meerdere workshops/webinars georganiseerd door DEACI / Exprodesk en het een-op-een coaching programma. Een bijkomend resultaat is de wijziging/toename van statistieken/metingen voor elke artiest (Facebook, Instagram, YouTube en muziek, streamingplatforms). Deze verandering in statistieken tijdens en na de digitale promotieperiode zal de artiesten laten zien hoeveel controle ze kunnen hebben over het markt bereik van hun releases en zal de boodschap van het belang van "digitale promotie als een constante activiteit" verder versterken. De promotiesponsoring zal het volgende betalen:
 - Internationale muziekdistributie voor elke deelnemer;
 - Artwork (for Facebook, YouTube banner etc.);
 - Marketing on Social Media (Facebook, Google ads etc.);
 - Music or Lyric Video;
 - Extras (afhankelijk van de behoeften van elke individuele artiest).

5.5.5.5 *Webinars en presentaties op maat voor het project 'Tech & Professional Services Without Borders 2020' en 'Arts Without Borders 2020'*

De projecten 'Tech & Professional Services Without Borders 2020' en 'Arts Without Borders 2020' werden georganiseerd in samenwerking met mevr. Lay Hing de Kort Yee van Cornerstone Economics en dhr. Frits Israel van Doc Opleidingen. Beide Projecten hebben een looptijd van 6 à 8 maanden en zijn gestart op 14 en 18 september 2020 respectievelijk. Beide Projecten bestaan uit 4 stappen zijnde:

- **Stap 1:** 'The Exporter's Mindset for Tech & Professional Services Sector' en 'The Exporter's Mindset for Arts & Crafts Sector'. Beide zijn algemene webinars waar de beste potentiële exporteurs werden geselecteerd uit elke sector om naar stap 2 te gaan.

De webinars gingen over:

- What is exporting?
 - Why consider exporting?
 - Consumer interest
 - Organizational readiness
 - Characteristics that lead to export success
 - What's the difference between exporting goods and services?
 - How do I prepare for export and promote myself? Ways to internationalize your online store to digital marketing
 - Can we export our talent/ knowledge?
 - Where are the opportunities?
 - How to package my services for export?
- **Stap 2:** 'Tech & Professional Services Without Borders 2020' en 'Arts Without Borders 2020'- Webinars op maat'. Stap 2, bestond uit 17 webinars gedurende 10 weken in 2020 (de rest van de Webinars worden in 2021 gefaciliteerd). Ondernemers werden via een stapsgewijs proces aangeboden hoe ze hun MKB-bedrijven klaar konden maken om te exporteren om te kunnen beginnen met hun exportplan in Stap 3. Elke module bood de MKB-bedrijven en ZZPers, verklarende leermiddelen en praktische oefeningen die hen stap voor stap begeleiden bij het opstellen van een succesvol exportplan in Stap 3. Ondernemers kregen ook bruikbare aanbevelingen die ze onmiddellijk konden implementeren.
 - Webinar 1- 'Am I ready? Defining your product and services' gefaciliteerd door mw. Lay Hing de Kort Yee van Cornerstone Economics en dhr. Frits Israel van Doc Opleidingen;
 - Webinar 2- 'Possibilities with ePayments', gefaciliteerd door dhr. David Levy Maduro van CXPAY;
 - Webinar 3- 'Pack it up! Preparing your products and services for Export, gefaciliteerd door mw. Lay Hing de Kort Yee van Cornerstone Economics en dhr. Frits Israel van Doc Opleidingen;
 - Webinar 4- 'Taxation for the Creative Industry, gefaciliteerd door mw. Jourainne Wever en mw. Thayisa Farro van Grant Thornton;

- Webinar 5- 'Export financing', gefaciliteerd door mw. Lay Hing de Kort Yee van Cornerstone Economics en dhr. Frits Israel van Doc Opleidingen;
- Webinar 6- 'Evaluacion de la Conformidad para Exportadores', gefaciliteerd door mw. Thaira Vargas van Metrosystem;
- Webinar 7- 'Requisitos para Material de Empaque', gefaciliteerd door mw. Thaira Vargas van Metrosystem;
- Webinar 8- 'Exporta Fasil', gefaciliteerd door dhr. Guillermo Raymond, Directeur Post Aruba en een internationale vertegenwoordiger van UPU;
- Webinar 9- Internationale spreker dhr. Devin Voorsanger, Managing Director (interim Executive Director) Zahn Innovation Center at City College of New York and Founder of Juntobot;
- Webinar 10- SEO, Google Analytics and How to Create Traffic on your Website facilitated door dhr. Jorge Zaraga van JZ Marketing;
- Webinar 11- International Speaker dhr. Juan Montoya, Directeur van 'The We Project';
- Webinar 12- RBC E-commerce Possibilities, gefaciliteerd door mw. Tamarah Arends- Croes van RBC Bank (Aruba) NV;
- Webinar 13- Presentation of Holland House, gefaciliteerd door dhr. Jan Willem van Bokhoven en mw. Alison Páez Rincón;
- Webinar 14- 'Corporate Social Responsibility and Legal Aspects', gefaciliteerd door dhr. Ronald Vermeeren, dhr. Maikel Walker, dhr. Marcel Knoors en mw. Shanti Pahladsingh van RVO;
- Webinar 15- 'Presentation Freezone Aruba', gefaciliteerd door mw. Corry Caster en mw. Betty Heiliger van Freezone Aruba N.V.;
- Webinar 16- Exporting Documentation & REX System gefaciliteerd door mw. Elaine Riley en dhr. Enrico Soto van Douane Aruba;
- Webinar 17- Webinar DIMP, gefaciliteerd door mw. Johrainne Laclé-Giron, mw. Amadée Nicolaas, mw. Valeska Milton-Genaro, mw. Lisandra Laclé en mw. Ruthlyn Webb.
- **Stap 3:** 'Tech & Professional Services Without Borders 2020' en 'Arts Without Borders 2020- Export Coaching Session'. Ondernemers krijgen 4 à 5 individuele coaching gesprekken voor maximaal 6 maanden. Samen met de coach onderzoekt de ondernemer de mogelijkheden en risico's in het buitenland. De ondernemer werkt aan een actieplan voor een internationaliseringsstrategie van hun organisatie. De ondernemer zet samen met de coach de volgende stappen:
 - Preparing the export plan;
 - With your strengths, where are the opportunities;
 - From longlist to shortlist: how attractive are the countries you look at;
 - What does it take to reach success?
 - Search for opportunities: in which countries you have a good chance by looking at the goals the special characteristics of the product or services;
 - The Organization of the company;

- Market information: examine exactly how interesting these countries are for their companies;
- RVO Market resources;
- Internal research & development: prioritize steps to become successful in these countries.
- **Stap 4:** ‘Tech & Professional Services Without Borders 2020’ en ‘Arts Without Borders 2020- Implementation Export Action Plan’. De deelnemers zullen tijdelijk ondersteuning krijgen, bij het betreden van een nieuwe internationale markt, van de export coaches en Exprodesk om hulp aan hen te bieden in geval er vragen, moeilijkheden en of problemen ontstaan wanneer ze hun Export Actieplan gaan implementeren. Deze stap zal bestaan uit:
 - Empower participants through a close group of collaborators and accountability partners to take the next steps formulated in their export plan
 - Mastermind-group meetings

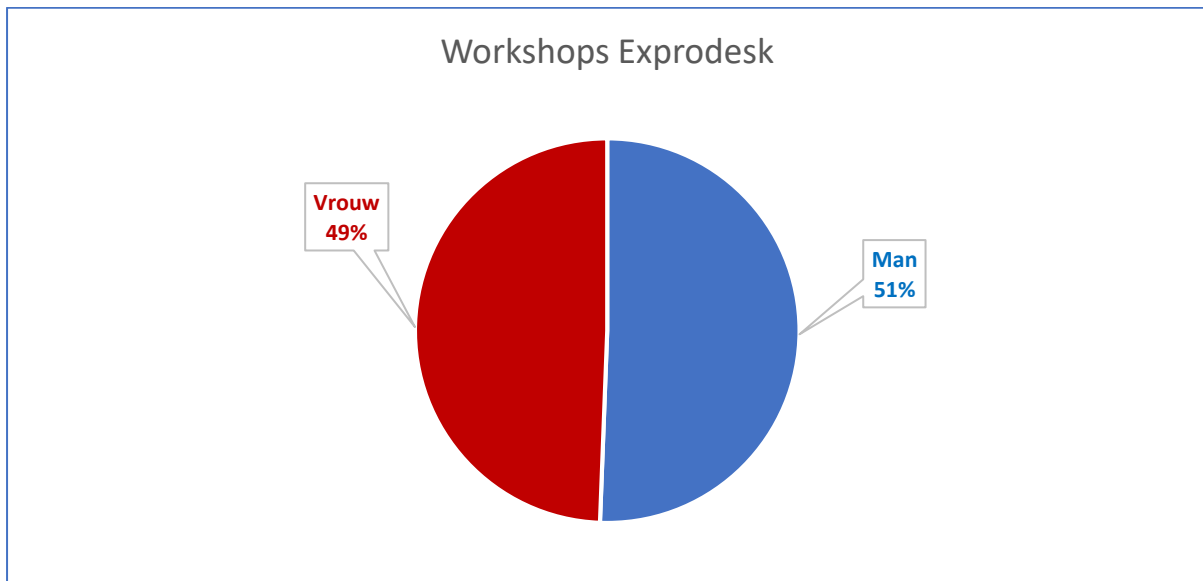
Verder werd er een gesloten Facebookgroep en WhatsAppgroep gemaakt met als doel het delen van inhoud van de workshops met de deelnemers, waaronder:

- Volledige en gedeeltelijke PowerPoint presentaties;
- Artikelen die worden aangehaald tijdens de workshops;
- Wisselen van kennis onder deelnemers en samen het wekelijks huiswerk maken;
- Mogelijkheid vragen te stellen aan de beleidsmedewerker van Exprodesk en/of de consultant;
- Nieuwe en relevante informatie.

De Facebook-pagina's zijn genaamd ‘From Zero to Hero - Pack your Talent’ en ‘Aruba Music Industry’ en zijn gesloten voor het publiek en men kan zich alleen aansluiten door toestemming van de huidige beheerders waaronder de beleidsmedewerker van Exprodesk.

Exprodesk heeft 4 workshops, 2 presentaties en 41 Webinars georganiseerd waar in totaal 249 participanten hebben deelgenomen. Van deze 249 deelnemers waren er 126 (51%) mannen en 123 (49%) vrouwen, zie Cirkeldiagram 5.3.5.1.

Cirkeldiagram 5.5.5.1 Mannelijke en Vrouwelijke Deelnemers Muziekindustrie Workshop

Bron: DEZHI

Voor het totaal aantal deelnemers aan alle workshops en presentaties van Exprodesk zie Tabel 5.5.5.2

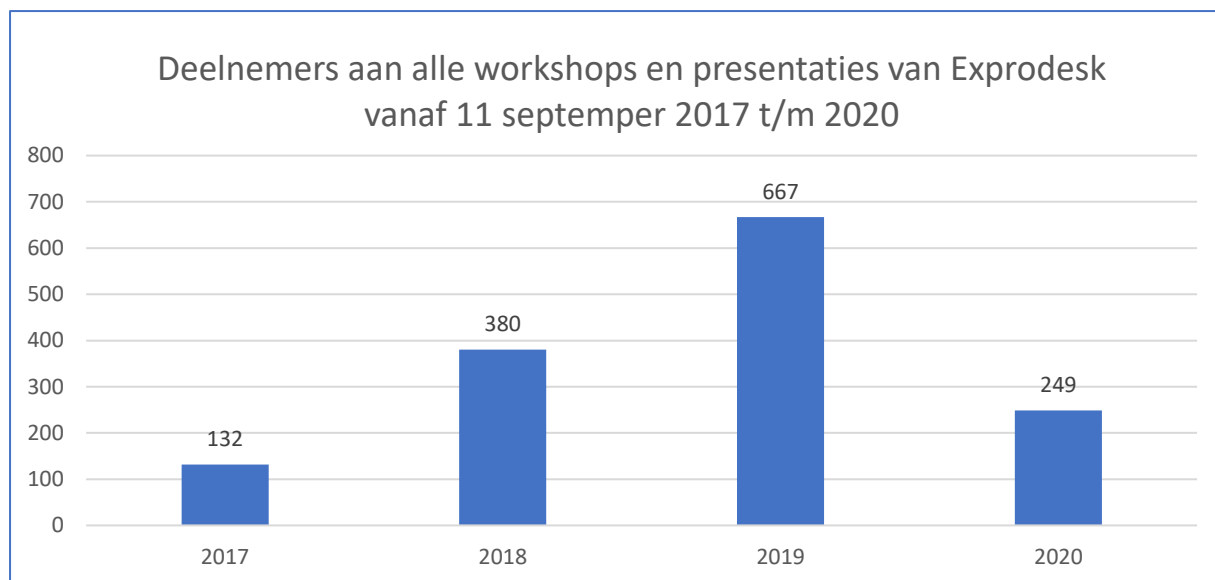
Tabel 5.5.5.2 Totaal Aantal Mannelijke en Vrouwelijke Deelnemers aan 4 Workshops, 2 Presentaties en 41 Webinars (totaal 47) van Exprodesk in 2019

Workshops en Presentaties (incl. Business Week)	Aantal WorkshopsWebinars Presentaties	Totaal Mannelijke Deelnemers		Totaal Vrouwelijke Deelnemers		Totaal Deelnemers per Workshop/Presentatie
		Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
Teambuilding workshop 'Mindful Art' (voor beleidsmedewerkers van DEACI)	1	11	40.7%	16	59.3%	27
Presentatation HUB Camara Santo Domingo	1	17	85.0%	3	15.0%	20
Social Platforms available to help you generate revenue and how to effectively sell your products/services online during COVID-19'	1	0	0%	5	100.0%	5
'Marketing During A Crisis - You must Pivot Now or get Left Behind!'	1	1	14.3%	6	85.7%	7
'Preparación de lugares de trabajo para el COVID-19'	1	20	48.8%	21	51.2%	41
Identifying trending opportunities to prepare for the 'New Normal' to survive after COVID-19	1	1	20.0%	4	80.0%	5
ActionCOACH driedaagse webinars van de serie 'Does Your Business Need Attention': 1) 'Turn your Customer Service in your Gold!' 2) 'Redefining your Business Processes is the Key' 3) 'It's Time to Understand Leadership vs Management'	3	14	34.2%	27	65.9%	41
'From Zero to Hero Mastermind-Empowered Women Exporters'	10	1	12.5%	7	87.5%	8
Project 'Music Market Ready 2020'	8	6	100.0%	0	0.0%	6
Het Project 'Tech & Professional Services Without Borders 2020' en 'Arts Without Borders 2020'	19	7	46.7%	8	53.3%	15
Presentatie Holland House	1	48	64.9%	26	35.1%	74
Totaal aantal deelnemers Exprodesk 2019	47	126		123		249

Bron: DEZHI

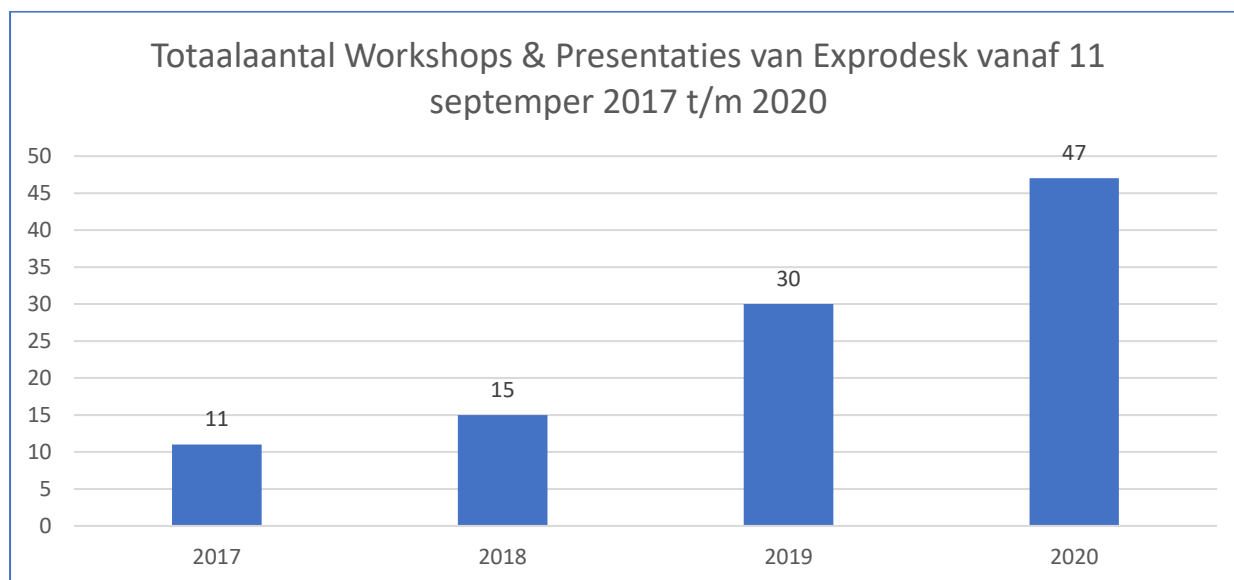
Voor een overzicht van de deelnemers aan alle workshops en presentaties van Exprodesk vanaf 11 september 2017 t/m 2020 zie Staafdiagram 5.5.5.3 en Staafdiagram 5.5.5.4

Staafdiagram 5.5.5.3 Overzicht totaal aantal deelnemers aan alle workshops en presentaties van Exprodesk vanaf 11 september 2017 t/m 2020. De deelnemers zijn minder in 2020 doordat Exprodesk 4 Projecten heeft georganiseerd waar dezelfde deelnemers meerdere workshops en webinars hebben gevolgd en de vorengenoemde workshops en webinars waren gesloten voor het publiek/bedrijven uit andere sectoren.

Bron: DEZHI

Staafdiagram 5.5.5.4 Overzicht totaal aantal workshops en presentaties van Exprodesk vanaf 11 september 2017 t/m 2020

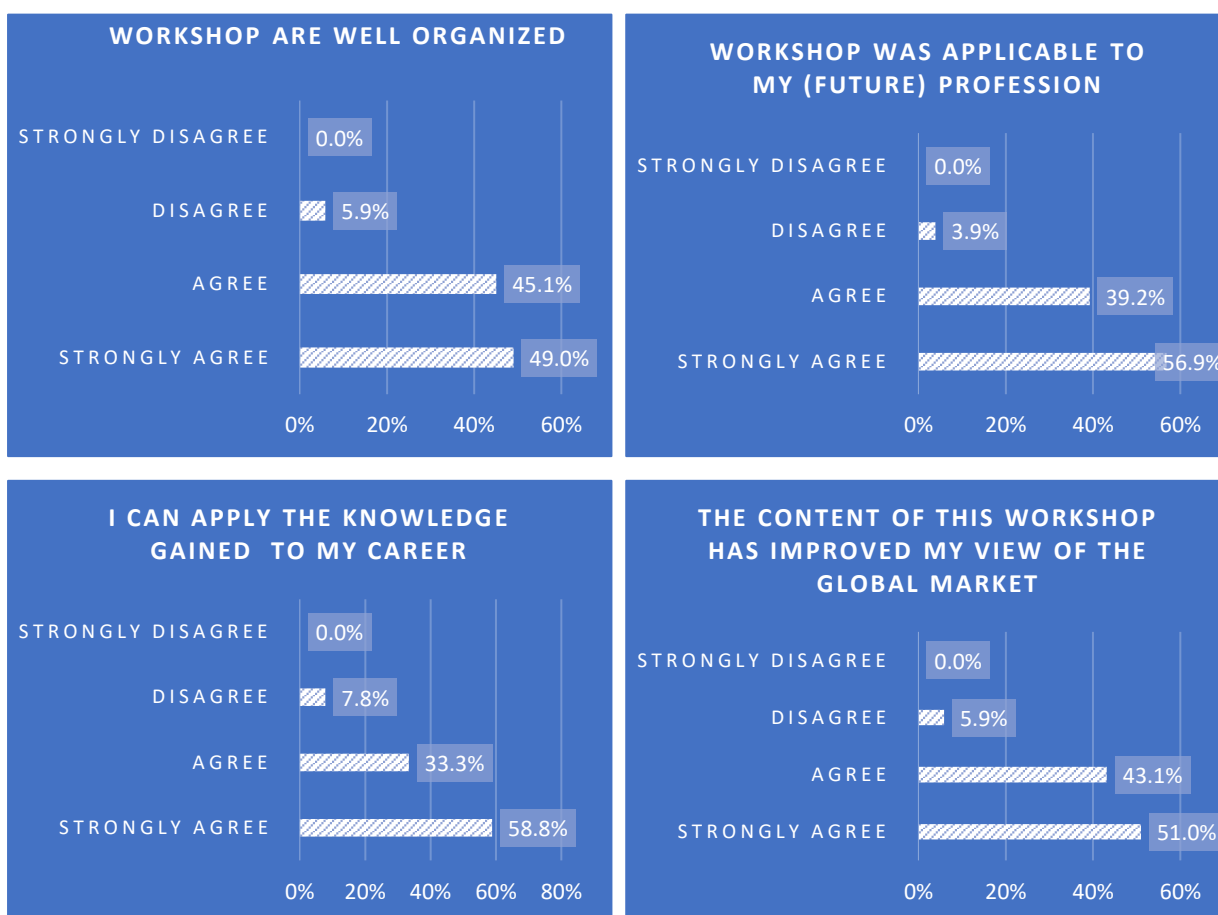
Bron: DEZHI

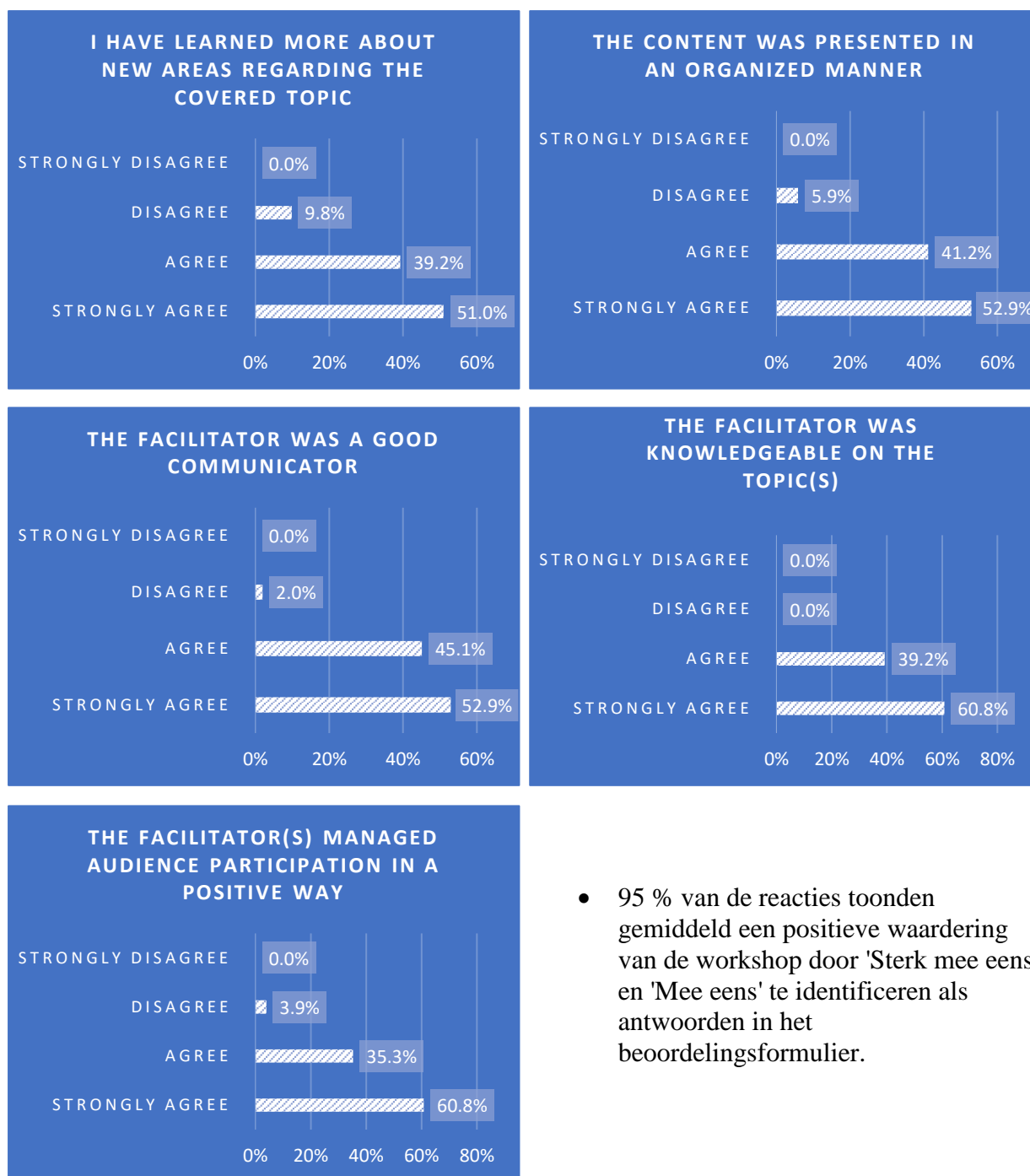
5.5.6 Terugkoppeling en evaluatie

Met het doel om feedback te verkrijgen van de deelnemers, deelden de beleidsmedewerkers van Exprodesk aan het einde van elke workshop of presentatie evaluatieformulieren uit, die anoniem vrijwillig ingevuld dienden te worden door de deelnemers. De formulieren houden het volgende in:

- 10 vragen over de inhoud van de workshop en de spreker/presentator, die beantwoord dient te worden d.m.v. Likert-schaal vragen die variëren van sterk mee oneens tot zeer sterk mee eens.
- 1 vraag met betrekking tot de duur van de workshop, te beantwoorden met de volgende meerkeuze-opties: "Te lang", "Adequate lengte" of "Te kort"
- 1 vraag met betrekking tot het niveau van het onderwerp dat werd gepresenteerd door de spreker/presentator, te beantwoorden met de volgende meerkeuzemogelijkheden: "Introductory", "Intermediate" of "Advanced"
- 1 vraag dat de loyaliteit van de deelnemers meet 'How likely is it that you would recommend this workshop to a friend or colleague?'. Hierbij werd een Net Promoter Score, of NPS gebruikt dat uit onderzoek bleek dat het meten van klanttevredenheid het beste afging d.m.v de Net Promoter Score.

Onderstaande grafieken geven een overzicht van de antwoorden van de deelnemers m.b.t. de drie secties van het formulier. De resultaten van de enquêtes zijn als volgt:

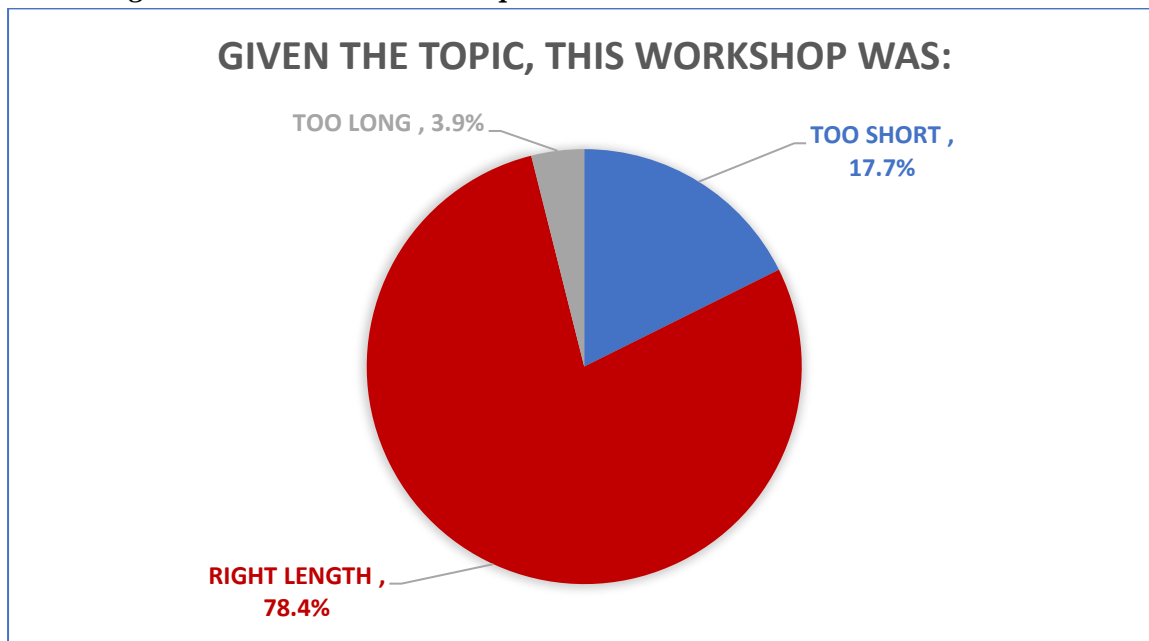

- 95 % van de reacties toonden gemiddeld een positieve waardering van de workshop door 'Sterk mee eens' en 'Mee eens' te identificeren als antwoorden in het beoordelingsformulier.

Bron: DEZHI

- a) Duur van de workshops en presentaties: 78.4% van de deelnemers geven aan dat de workshops en presentaties de "juiste lengte" hebben en 3.9% van de antwoorden geven een "te lange" duur aan, zie Cirkeldiagram 5.5.6.1 over de duur de workshops en presentaties.

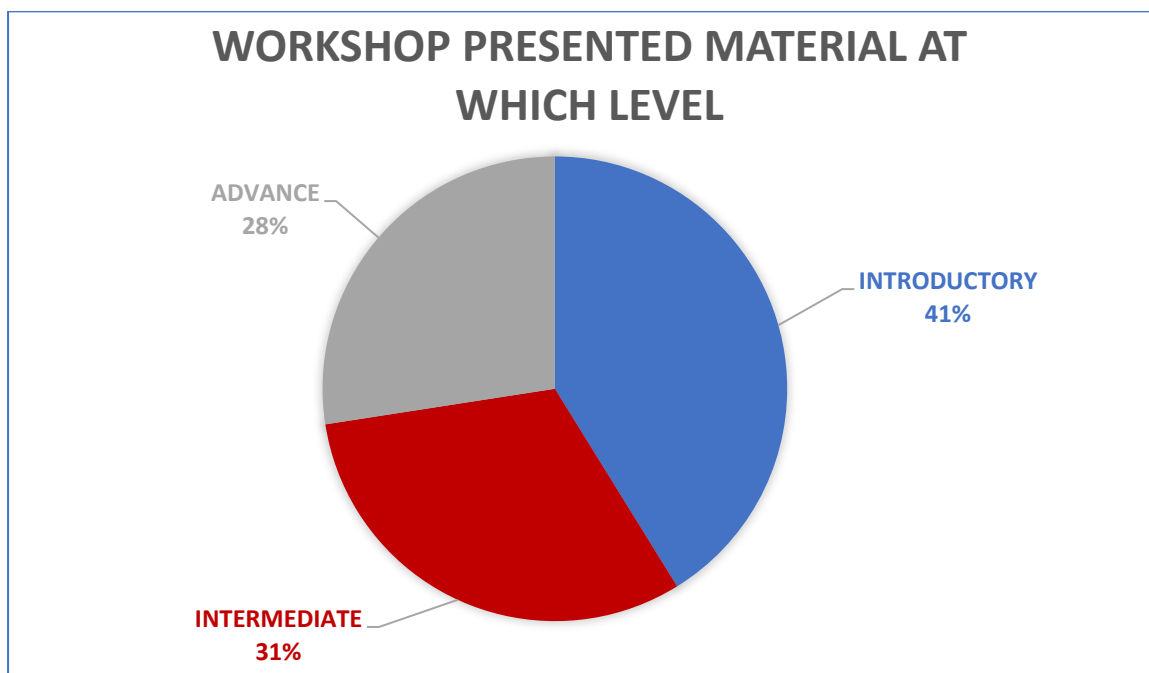
Cirkeldiagram 5.5.6.1 Duur Workshops en Presentaties

Bron: DEZHI

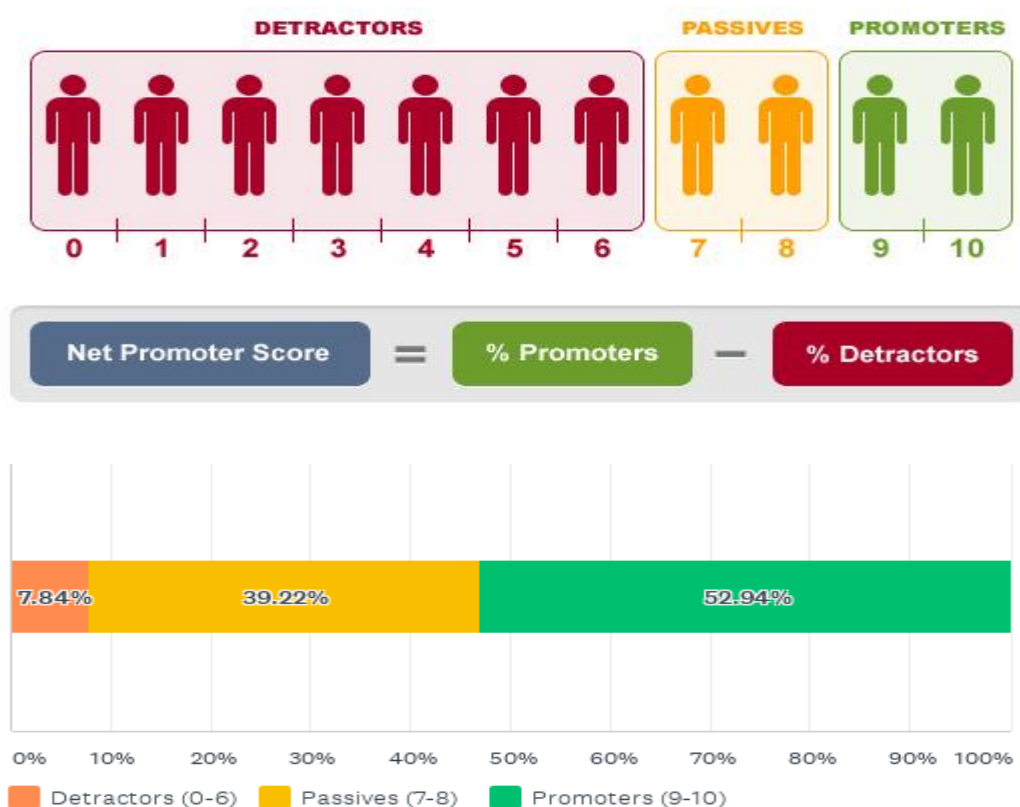
- b) Niveau van de onderwerpen: 31% van de antwoorden geeft aan dat de workshop materiaal van een "Intermediate" niveau voor workshopdeelnemers heeft gepresenteerd, 41% van de antwoorden geeft aan dat de workshop materiaal van een "Introductory" of "gemiddeld" niveau heeft gepresenteerd, zie Cirkeldiagram 5.5.6.2 over het niveau van de onderwerpen

Cirkeldiagram 5.5.6.2 over het niveau van de onderwerpen

Bron: DEZHI

- Net Promoter Score (NPS): ‘How likely is it that you would recommend this workshop to another business/entrepreneur?’

5.5.7 We're Open for Business Campaign

Covid-19 heeft een grote impact gehad op ons bedrijfsleven. De zwaarwegendste impact voor bedrijven is het verlies van betalende klanten, minder cashflow en verandering in klantgerichtheid. Omdat onze gemeenschap wacht op het herstel van de economie en een nieuwe stroom buitenlandse geldwissels, is het meer dan ooit dat we onze eigen lokale bedrijven ondersteunen. Hierdoor zetten ActionCoach, PressPlay en Exprodesk de eerste stappen in het jaar 2020 met de promotiecampagne ‘We're Open for Business!’

5.5.7.1 Wat is het doel van deze campagne?

Exprodesk ondersteunde ActionCOACH en Pressplay Digital bij het versturen van de uitnodigingen/ e-mails en het registreren van bedrijven die aan deze campagne wilden deelnemen, en bood ook ondersteuning bij het bezoeken van bedrijven met als doel:

- ‘Showcase’ onze lokale bedrijven en hun locatie;
- Lokale bedrijven vertellen hun verhalen in Real-time (hun Covid-overlevingsverhaal);
- Leadgeneratie voor het lokale bedrijf door te focussen op hun waarde propositie;
- Communicatie naar hun doelmarkt d.m.v. GRATIS digitale marketing en advertenties;
- Een platform om hun aanbod te communiceren (aantonen van hun producten en/of diensten);

- Ondersteuning krijgen van de lokale Arubaanse gemeenschap, ‘Koop lokaal aangezien we Open Zijn om Zaken te Doen!’;
- Lokale bedrijven krijgen steun van andere bedrijven (om mee te doen aan de campagne zoals Tele Aruba).

5.5.7.2 Hoe werden de lokale bedrijven benaderd?

Exprodesk benaderde de bedrijven door hen uitnodigingen te versturen via e-mail en/of SurveyMonkey, gebruikmakend van gestratificeerde steekgroepen die elke sector vertegenwoordigen waarbij de gehele populatie van het Arubaanse bedrijfsleven wordt verdeeld in verschillende subgroepen of strata (in dit geval de sectoren in de tabel hieronder), d.m.v. de ISIC-sectoren van Aruba en volgens de economische activiteit van het bedrijf:

Economic Activity	Percentage SMEs	Percentage Employees
Agriculture, Hunting, Forestry and Fishing	1%	1%
Mining and Quarrying	0%	0%
Manufacturing	3%	4%
Electricity, Gas and Water Supply	0%	0%
Construction	7%	10%
Wholesale and Retail Trade; Repair of Motor Vehicles, Motorcycles	29%	27%
Hotels and Restaurants	15%	17%
Transport, Storage and Communications	3%	4%
Financial Intermediation	2%	3%
Real Estate, Renting and Business Activities	18%	17%
Education	1%	1%
Health and Social Work	7%	5%
Other Community, Social and Personal Service Activities	14%	11%
Total Companies with ≤ 50 employees	100%	100%

Source: Economic Census 2014 (Preliminary Data)

Om te kunnen registreren heeft Exprodesk een ‘SurveyMonkey Registry’ gemaakt en een QR-code die gescand kon worden om het registratieproces te vereenvoudigen:

- Link om te registreren via Survey Monkey:
<https://www.surveymonkey.com/r/WeAreOpenForBusiness>
- Kortere link voor het geval de link opnieuw moet worden getypt (bijv. Persberichten via traditionele kranten): <https://cutt.ly/OpenForBusiness>
- QR Code om op alle ‘Art work/flyers’ te zetten om te kunnen registreren:

5.5.7.3 Inhoud van de promotiecampagne ‘We’re Open for Business!’

Inhoud van deze campagne:

- Bezoek 100 lokale kleine bedrijven in hun winkels (als proefproject);
- 5 minuten interview met de ondernemer;

- Flyers ophangen (Flyer We zijn open voor bedrijven met DEZHI-logo), om momentum op te bouwen in de gemeenschap;
- Video-opname van het interview (dat ze kunnen blijven gebruiken als promotiemateriaal);
- GRATIS promotie op sociale media om de bekendheid van hun bedrijf te vergroten en bezoekers naar hun winkel te leiden;
- Maak reclame voor de campagne in het nieuws van 8 uur!

5.5.7.4 Speciale aanbieding Tele Aruba

We zijn Tele Aruba enorm dankbaar dat ze co-sponsor was geworden van deze geweldige campagne. Als grote bijdrage had Tele Aruba de video's van bedrijven gefilmd, bewerkt en gepromoot via het 20:00 News voor een ongelooflijk speciale deal/symbolische prijs van Afl.100, -! Bedrijven konden beslissen of ze deze speciale aanbieding wilden toevoegen om de kans te krijgen om gezien te worden op ons nationale tv-station tijdens het 'Prime-Time News'. Deze speciale aanbieding was optioneel.

5.5.7.5 Hoe de campagne een steentje willen bijdragen aan een herstart van de economie:

Hoe we ons steentje willen bijdragen aan een herstart van de economie:

- Om alle deelnemende bedrijven en hun (speciale) aanbiedingen zichtbaar te laten zien om 'lokaal kopen' te promoten en meer traffic te genereren dat kan leiden tot meer omzet/verkoop;
- Om te helpen bij het delen van goed nieuws over hun Covid-overlevingsverhaal om zodoende andere bedrijven te motiveren en te inspireren om niet op te geven door hun getuigenissen en best practices te delen;
- Om momentum op te bouwen in de gemeenschap.

5.5.8 Handelsmissies

Exprodesk was vereerd om Centro de Exportación e Inversión de la República Dominicana (CEI-RD) te hebben bijgestaan, met het inschrijven van 20 Arubaanse deelnemers aan de Hub Cámara Santo Domingo 2020. De Hub Cámara Santo Domingo is de grootste handelsbeurs in het Caribisch gebied die een samenvoeging is van tentoonstellingen, bedrijfsvergaderingen, productlanceringen, workshops en presentaties.

HUB Cámara Santo Domingo is het ideale platform om op één plek zakenrelatie te maken met een verscheidenheid aan formele, nationale en internationale sectoren; waar kleine, middelgrote en grote bedrijven de mogelijkheid hebben om nieuwe relaties en contacten te leggen in een puur zakelijke omgeving (B2B), waardoor het creëren van synergiën en complementen in de waardeketen tussen de deelnemers wordt gestimuleerd. Daarnaast zijn deelnemers in staat om nieuwe trends in verschillende commerciële sectoren te ontmoeten, zoals vanuit: industrie, handel, bouw, fabricage, energie, communicatie/technologie, dienstenindustrie en gezondheid/geneesmiddelen.

Exprodesk in samenwerking met de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Santo Domingo hebben gepland dat alle Arubaanse bedrijven uitgenodigd zouden worden voor een netwerkborrel die door de NL-DR Kamer van Koophandel georganiseerd zou worden, speciaal voor deze missie uit Aruba. Helaas door de COVID-19 pandemie heeft HUB Cámara Santo Domingo 2020 niet doorgedaan.

6 Afdeling Vestiging van Bedrijven (VVB)

6.1 Inleiding

In het Landsbesluit van 19 juli 1990 no. 55, wordt de opnemng bepaald van de geldende tekst van de “Vestigingsverordening bedrijven” in de afzonderlijke afdeling van het Afkondigingsblad van Aruba. Wijzigingen hierop zijn aangebracht bij AB’s 1997 no’s. 33 en 34 en AB 2008 no. 63. Deze landsverordening en de ter uitvoering daarvan uitgevaardigde landsbesluiten, verstaat, met ingang van 1 januari 2009, onder zaak, elke onderneming, waarin enig bedrijf, door wie ook, wordt uitgeoefend.

Rechtspersonen en natuurlijke personen die steeds geacht zijn om een zaak in de zin van deze landsverordening te drijven zijn het volgende:

- Vennootschappen, t.w. N.V., V.B.A. en A.V.V. en de bestuurders daarvan;
- coöperatieve verenigingen (C.V.);
- importeurs, agenten, tussenhandelaars;
- vennoten, met uitzondering van de op Aruba geboren Nederlanders die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en conform de beleidsrichtlijnen met ingang van 1 november 2012 ook de buiten Aruba geboren, 18 jaar en ouder, die alhier tot Nederlanders zijn genaturaliseerd, van een vennootschap onder een firma (V.O.F.) en van een vennootschap en commandite met uitzondering evenwel van de commanditaire vennoot;
- eigenaren van eenmanszaken, met uitzondering van de op Aruba geboren Nederlanders die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en conform de beleidsrichtlijnen met ingang van 1 november 2012 ook de buiten Aruba geboren, 18 jaar en ouder, die alhier tot Nederlanders zijn genaturaliseerd.

Filialen, bijkantoren en andere nederzettingen van zaken worden ten aanzien van de bepalingen van deze landsverordening als afzonderlijke zaken beschouwd.

Volgens deze landsverordening wordt een zaak gevestigd, wanneer het bedrijf ten aanzien van het publiek aanvangt.

Volgens artikel 2 van deze landsverordening is het verboden zonder een daartoe strekkende vergunning van de Minister van Economische Zaken:

- a. een zaak te vestigen en te drijven of te doen drijven;
- b. een zaak te doen vestigen en te drijven of te doen drijven;

- c. een zaak over te nemen en te drijven of te doen drijven;
- d. een zaak te doen overnemen en te drijven of te doen drijven;
- e. een zaak voort te zetten of te doen voortzetten;
- f. een zaak ten aanzien van het publiek te verplaatsen;
- g. een zaak van aard te wijzigen.

De landsverordening Vestigingsverordening bedrijven is niet van toepassing op:

- bedrijven in de Vrije Zone (artikel 6 lid 1, Landsverordening vrije zones, AB 1998 No. GT 7);
- krediet instellingen (artikel 1 lid 1, Landsverordening toezicht kredietwezen, AB 1998 No. 16);
- Verzekeringsmaatschappijen (artikel 2 lid 5, Landsverordening toezicht verzekeringsbedrijf, AB 2000 No. 82);
- straatventers (artikel 3 sub b, Vestigingsverordening bedrijven, AB 1990 No. GT 55 en artikel 45, Algemene Politieverordening, AB 1995 No. GT 8);
- Trustkantoren (artikel 2, sub 3, Landsverordening toezicht trustkantoren, AB 2009 no. 13);
- Bedrijven toebehorende aan publiekrechtelijke lichamen (artikel 3, sub a, Vestigingsverordening bedrijven, AB 1990 No. GT 55);
- Bedrijven die land-, tuinbouw, veeteelt of visserij uitoefenen (artikel 3, sub c, Vestigingsverordening bedrijven, AB 1990 No. GT 55);
- de in Aruba geboren Nederlanders, die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en conform de beleidsrichtlijnen sedert 1 november 2012 ook de buiten Aruba geboren, 18 jaar en ouder, die alhier tot Nederlanders zijn genaturaliseerd.

Verder kan deze landsverordening worden aangehaald als Vestigingsverordening Bedrijven.

De afdeling VVB ontvangt en neemt in behandeling verzoekschriften inzake:

- vestiging van een nieuw bedrijf in Aruba in de vorm van een eenmanszaak, vennootschap onder firma, N.V., V.B.A., A.V.V., coöperatieve vereniging en buitenlandse rechtspersoon (m.u.v. degenen waarop de landsverordening Vestigingsverordening bedrijven niet van toepassing is en conform de beleidsrichtlijnen van 1 november 2012);

- wijzigingen en uitbreiding van een vergunning, overplaatsing van een bestaande zaak en vestiging van een filiaal van een reeds bestaande zaak;
- optreden van anderen dan op Aruba geboren Nederlanders en sedert 1 november 2012 ook de buiten Aruba geboren die alhier als Nederlanders zijn genaturaliseerd, beiden 18 jaar en ouder, als bestuurder van een naamloze vennootschap (N.V.), vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (V.B.A.) en Aruba vrijgestelde vennootschap (A.V.V.);
- intrekking van een vergunning;
- vervallen verklaren van vergunningen;
- deponeren van ingediende verzoekschriften;

Alle ingediende verzoekschriften dienen voorzien te zijn van de nodige bescheiden (voor zover van toepassing) om in behandeling te worden genomen. Bovendien dient een verzoek voorzien te zijn van een plakzegel van Afl. 4,- om als zodanig geaccepteerd te kunnen worden, zulks conform de Zegelverordening (AB 1998 No. GT 1).

Sedert 1 september 2009, met de introductie van het nieuwe “Legesbesluit Directie Economische Zaken, Handel en Industrie” (AB 2009 no. 74), wordt geen verzoek in behandeling genomen alvorens een bewijs is overgelegd dat het daarvoor verschuldigde bedrag aan leges is voldaan. De verzoeker krijgt een uitnodiging voor een persoonlijk gesprek met een adviesmedewerker om bij de officiële indiening van het verzoek (meteen na bewijs betaling van leges), verdere inlichtingen te verstrekken i.v.m. het verzoekschrift. Volgens artikel 8 lid 1 van AB 1990 No. GT 55, is de Kamer van Koophandel verplicht om advies m.b.t. verlening, weigering of intrekking van een vergunning te verstrekken. Nadat genoemd gesprek is afgerond en alle nodige bescheiden zijn ingeleverd, wordt e.e.a. aan de KvK voor advies aangeboden. Nadat het advies van de KvK aan DEZHI is verstrekt, wordt het verzoek door de behandelende adviesmedewerker geëvalueerd en deze maakt het advies en de desbetreffende concept Ministeriele beschikking(en) terzake. Het advies is gericht aan de Directeur DEZHI en wordt door het Afdelingshoofd ondertekend, waarna de Directeur DEZHI namens de Minister van Economische Zaken een beslissing op het verzoek neemt door de concept M.B.’s te ondertekenen. Alle verzoeken worden aan de hand van de gehanteerde Beleidsrichtlijnen getoetst en in alle gevallen dient rekening te worden gehouden met een adequate vestigingsplaats en de te ontplooiën activiteiten dienen per vestigingsplaats zoveel mogelijk verband te houden met elkaar.

Dit hoofdstuk zal een beschrijving geven van de doelstelling en taken van de afdeling VVB en een vergelijking in getekende en afgegeven vestigingsvergunningen in 2018 t.o.v. 2017.

Deze vergelijkingen worden duidelijk in tabellen en staafdiagrammen geïllustreerd.

Vervolgens in paragraaf 5.5, worden de bijzondere taken en projecten beschreven die door de adviesmedewerkers, in samenwerking met andere medewerkers en het Hoofd van de afdeling VVB, gedaan waren gedurende jaar 2018.

6.1.1 Doelstelling van de afdeling VVB

Het bevorderen van een degelijke naleving van de Vestigingsverordening Bedrijven en het reguleren van de lokale handel door middel van het afgeven van vestigingsvergunningen. Het monitoren van bedrijfsvestiging ontwikkelingen en het uitvoeren van controle op de naleving van de vestigingsverordening op Aruba.

6.1.2 Taken van de afdeling VVB

De afdeling VVB is belast met:

- de advisering inzake de toekenning van vestigingsvergunningen in het kader van de Vestigingsverordening Bedrijven;
- het verrichten van onderzoek naar vraagstukken betreffende het Vestigingsbeleid;
- het verstrekken van inlichtingen zowel aan lokale als aan buitenlandse belangstellende kandidaat ondernemers;
- het bijhouden en analyseren en evalueren van de ontwikkeling en de gegevens van de data base DECOS/JOIN;
- het verrichten van administratieve werkzaamheden t.b.v. de afdeling;
- het archiveren van de stukken betreffende verzoeken en het bijhouden van de database “Archief”;
- de controle op de naleving van de Vestigingsverordening Bedrijven, waaronder het optreden bij overtredingen;
- de uitvoering van alle voorkomende werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor het behalen van de doelstelling van DEZHI in het algemeen en van de afdeling VVB in het bijzonder.

6.2 Aantal ingediende verzoekschriften in 2020

In 2020 ingediende verzoekschriften

Het aantal verzoekschriften ingediend gedurende 2020 kwam neer op 1172. In het jaar 2019 waren in totaal 1097 verzoekschriften ingediend. Deze verdeeld in oude systeem (schriftelijk) met een aantal van 507 en 665 in nieuwe digitaal Zaaktype systeem. Van de in totaal ontvangen digitaal verzoekschriften waren 302 direct afgehandeld door ontbrekende documenten of betalingen (dus niet betaalde leges).

Van de 1172 ingediende verzoekschriften in 2020, zijn in totaal 1111 verzoekschriften afgewerkt, zulks met een resultaat van 1435 door de directeur DEZHI getekende vergunningen. De resterende verzoekschriften van 2020 zijn niet afgehandeld doordat deze verzoekschriften enige documenten en/of informatie ontbreekt, advies van de Minister van Toerisme m.b.t. Toerismebeleid is niet ontvangen en/of betreft verzoekschriften die in de laatste maand van het jaar zijn ingediend.

6.3 Getekende vestigingsvergunningen

In 2020 getekende vestigingsvergunningen

Het totaal getekende vestigingsvergunningen (Ministeriële Beschikkingen) gedurende 2020 was 1435. Deze getekende vestigingsvergunningen hebben betrekking op zowel in 2020, als eerder ingediende verzoekschriften.

Onderstaande tabel geeft weer een illustratie van de genoemde getekende vergunningen per soort.

Tabel 6.3.1.: Getekende vestigingsvergunningen in 2020

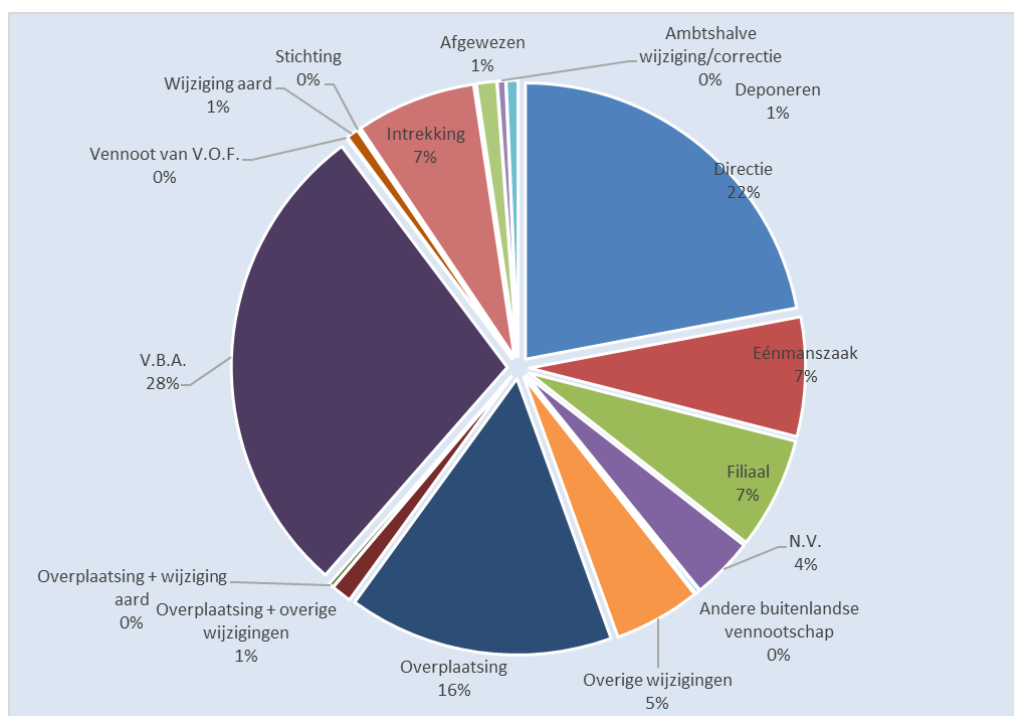
<i>Totaal verleende Vestigingsvergunningen</i>	<i>Aantal in 2020 getekend</i>
Directie	316
Eénmanszaak	100
Filiaal	94
N.V.	52
Andere buitenlandse vennootschap	3
Overige wijzigingen	73
Overplaatsing	223
Overplaatsing + overige wijzigingen	17
Overplaatsing + wijziging aard	4
V.B.A.	406
Vennoot van V.O.F.	1
Wijziging aard	10
Stichting	1
Intrekking	101
Afgewezen	17
Ambtshalve wijziging/correctie	7
Deponeren	10
Totaal	1435

In tabel 6.3.2 volgt een specificatie van de vergelijking van de in 2020 getekende vestigingsvergunningen t.o.v. 2019.

Tabel 6.3.2.: Vergelijking in 2020 getekende vestigingsvergunningen t.o.v. 2019

<i>Totaal verleende Vestigingsvergunningen</i>	<i>Aantal in 2019 getekend</i>	<i>Aantal in 2020 getekend</i>	<i>Vershil in aantal getekend verg. in 2020 t.o.v. 2019</i>
Directie	352	316	-36
Eénmanszaak	111	100	-11
Filiaal	76	94	18
N.V.	104	52	-52
Andere buitenlandse vennootschap	5	3	-2
Overige wijzigingen	74	73	-1
Overplaatsing	193	223	30
Overplaatsing + overige wijzigingen	18	17	-1
Overplaatsing + wijziging aard	11	4	-7
V.B.A.	332	406	74
Vennoot van V.O.F.	3	1	-2
Wijziging aard	8	10	2
Stichting	4	1	-3
Intrekking	137	101	-36
Afgewezen	13	17	4
Ambtshalve wijziging/correctie	8	7	-1
Deponeren	34	10	-24
Totaal	1483	1435	-48

Cirkel diagram 6.3.1: Verdeling in 2020 getekende vestigingsvergunningen

Uit de vorenstaande cirkel diagram is o.a. af te leiden dat de vergunningen m.b.t. het optreden als bestuurder van een vennootschap, het vestigen van nieuwe zaken, hetzij in de vorm van V.B.A., N.V. of eenmanszaak, alsook overplaatsing van een zaak voor het grootste deel uitmaken van de in 2020 getekende vestigingsvergunningen.

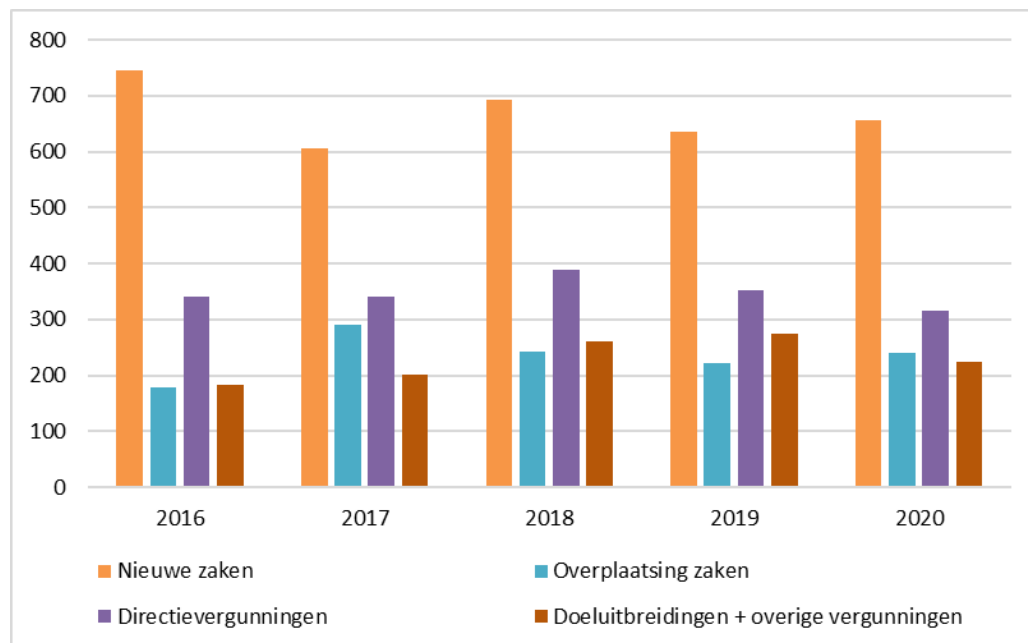
Tabel 6.3.3: Getekende vestigingsvergunningen over de periode 2016-2020

Soorten vestigingsvergunningen	2016	2017	2018	2019	2020	Vershil 2020 t.o.v. 2019 in %
Nieuwe zaken	746	607	692	635	656	3
Overplaatsing zaken	178	290	243	222	240	8
Directievergunningen	340	341	389	352	316	-10
Doeluitbreidingen + overige vergunningen	182	202	260	274	223	-19
Totaal	1446	1440	1584	1483	1435	-3

In de bovenstaande tabel is te constateren dat alhoewel het totaal aantal verzoekschriften in 2020 niet gedaald is, voor wat betreft de totaliteit van de in 2020 getekende vestigingsvergunningen, een daling van 3% is t.o.v. 2019. (zoals bij tabel 6.3.3. weergegeven

is). Dit kan het gevolg zijn dat de behandelde verzoekschriften van één vergunningssoort betreft, terwijl met het nieuw digitaal system een aantal verzoekschriften niet de hele proces heeft meegemaakt. Het is te constateren dat het aantal nieuwe zaken gestegen is. Het volgende is een illustratie van tabel 6.3.2 in de vorm van een staafdiagram.

Staafdiagram 6.3.1: Getekende vestigingsvergunningen over de periode 2016-2020

De meest voorkomende bedrijfssectoren.

De in 2020 geregistreerde bedrijven en getekende vestigingsvergunningen vallen onder diverse bedrijfssectoren. Deze tabel geeft weer een overzicht van de meest voorkomende bedrijfssectoren. De vergunningen hebben betrekking op nieuwe zaken, t.w. in de vorm van eenmanszaken, N.V.'s, VBA's en filialen).

Tabel 6.3.3: De meest voorkomende bedrijfssectoren in 2020

Meest voorkomende soorten bedrijfsactiviteiten nieuwe zaken in 2020	Totaal:
Houdstermaatschappij	59
Kleinhandel in kleding en -accessoires, bijouterieën e.a. handelartikelen	24
Koffiehuis-restaurant, take-away's en andere eetgelegenheden	32
Onroerende goed/Real Estate activiteiten	31
Bouw- en constructiebedrijven, w.o. elektrische installatie, loodgieterswerk	23
Kap- en schoonheidssalon	17
Groothandel diversen	13
Bedrijf voor transport e e.a. onderhoudsdiensten	10
Management / Consultancy en administratiekantoor	7

De in 2020 totale leges inkomsten:

Volgens het “Legesbesluit Directie Economische Zaken, Handel en Industrie” (AB 2009 no. 74), wordt geen verzoek in behandeling genomen alvorens het daarvoor verschuldigde bedrag aan leges is voldaan. In 2020 is de totale (bruto)leges inkomsten Afl. 268.991,= t.o.v. de in 2019 die in totaal Afl. 367.125,= was. Deze verdeeld in Afl. 266.891 (t.o.v. Afl. 359. 425,= in 2019), voor ingediende verzoekschriften, en Afl. 2.100,= (t.o.v. Afl. 3.700,= in 2019), voor het afgeven van een gewaarmerkte kopie van een reeds verleende en afgegeven vergunning.

De leges inkomsten zijn t.o.v. 2019 gedaald, aangezien de verzoekschriften gedaald zijn.

Bankkosten waren in totaal Afl. 399,= m.b.t. de POS machine, die door de Aruba Bank in rekening werd gebracht.

Conform Legesbesluit dient, i.v.m. afgewezen verzoeken, alsook door abusievelijk verzochte en gedeponeerde verzoeken gedurende dit jaar, een bedrag van Afl. 1.775,= gerestitueerd te worden door Directie Financiën.

Tabel 6.3.4: Maandelijks overzicht ontvangen leges, bankkosten en, reeds verrichte restitutie en verzoeken niet ingediend (in Afl.) in 2020

Maand:	Inkomsten leges van ingediende verzoeken	Inkomsten leges van gewaarmerkte kopie	Inkomsten van verleende vergunning van vóór september 2009	Totaal inkomsten leges in Afl. (incl. Bankkosten en e.v.t. restitutie)	Bankkosten	Nog te Restitueren (door Dir Financien)	Totaal (Reële) Inkomsten leges
jan	35,500	225		35,725	185		35,540
febr	25,250	350		25,600	136		25,464
mrt	16,850	275		17,125	78		17,047
april	3,325	50		3,375	0	1,775	3,375
mei	7,575	25		7,600	0		7,600
juni	20,350	150		20,500	0		20,500
juli	24,025	325		24,350	0		24,350
augustus	32,525	50		32,575	0		32,575
Sub-Totaal:	165,400	1,450	0	166,850	399	1,775	166,451
september	17,766	150		17,916	0		17,916
oktober	12,800	175		12,975	0		12,975
november	37,650	175		37,825	0		37,825
december	33,275	150		33,425	0		33,425
Sub-Totaal:	101,491	650	0	102,141	0	0	102,141
TOTAAL	266,891	2,100	0	268,991	399	1,775	268,592

Inkomsten vanaf september is niet afgestemd met de ontvangsten van Directie Financien, tevens zijn deze in de nieuwe Zaak type systeem geboekt. V.w.b. de Bankkosten zijn geen betaling gedaan via de POS machine i.v.m. de Covid pandemie dat geen klant op kantoor werd ontvangen

6.4 Aansluiting web-portaal Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister

Om onze klanten constant en continue een betere dienstverlening te kunnen geven is in dit kader een samenwerkingsovereenkomst met het Bureau Bevolkingsregister gesloten om toegang te krijgen in haar “RPL 3 portaal” (Raadplegen) voor bepaalde bevolkingsgegevens. Deze dienstverlening aan de klanten zal namens de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister verricht worden en de kosten zullen t.z.t. op haar rekening door de Directie Financien overgeboekt worden. Dit project en de dienstverlening is vanaf begin 2019 van start gegaan.

In 2020 is het totale (bruto) bedrag van geïnde leges Afl. 1.500,= (incl. Bankkosten). Het totale (netto) bedrag is Afl. 1.499,92.

6.5 Bijzondere taken, projecten in behandeling en diversen.

In 2020 heeft de afdeling VVB zich bezig gehouden met de navolgende projecten. Deze waren:

1. Inrichtingsactiviteiten en introductie Join/Zaaktype (zgn. digitaal formulier);
2. Intrekking van vestigings- en directievergunningen i.v.m. niet meer actieve bedrijven.

6.6 Inrichtingsactiviteiten en introductie Join/Zaaktype digitaal formulieren

Voor een meer klantgerichte behandeling is samen met de ITP-Caribbean een 15-tal Eforms opgesteld. Sedert het begin fase van dit project in 2020 zijn een aantal sessies gehouden ter beschrijving van de diverse E-formulieren, nodige documenten en de processtappen. Op de desbetreffende concepten zijn een aantal op- en aanmerkingen doorgegeven. Een Handleiding ter gebruik van de invoer en behandelingssysteem, ter afhandelen van deze verzoeken, is opgesteld. Training met betrekking tot het werkproces is intern aan de medewerkers van de afdeling gegeven. Ook de website is m.b.t. het vorenstaande aangepast met de bijbehorende “proces” beschrijvingen in de Engelse taal opgesteld. Dit project, ondertussen met de naam ”Zaaktype”, is in september 2020 geïntroduceerd. Dit project zal in 2021 doorgaan met de nodige controle en nazorg periode.

6.7 Intrekking van vestiging- en directievergunning i.v.m. niet meer actieve bedrijven

In 2020 is de afdeling bezig met het project om vestigingsvergunningen van bedrijven, die sinds jaren geleden niet meer actief zijn, in te trekken. Dit in samenwerking met de KvK die haar advies moet uitbrengen voordat een vergunning wordt ingetrokken. In 2020 zijn in totaal 119 vergunningen ambtshalve ingetrokken, zowel van eenmanszaken, vennootschappen en bestuurders.

7 Sustainable Development Planning (SDP)

7.1 Doelstelling

De afdeling heeft als doel om beleid, plannen en programma's op het gebied van duurzame ontwikkeling voor te bereiden, te ontwikkelen en te evalueren. De afdeling is verantwoordelijk voor de formulering, ontwikkeling, analyse, planning, monitoring, evaluatie, advies en rapportage van het duurzame ontwikkelingsbeleid inclusief advies en planning ten aanzien van duurzame ontwikkelingsvraagstukken. Tevens formuleert de afdeling programma's in het kader van de financiële samenwerking met Nederland en de Europese Unie (EU) en de kapitaalinvesteringen van het land en adviseert zij ook hierover.

7.2 Taken

De afdeling Sustainable Development Planning heeft de volgende taken:

- Het coördineren van het nationale strategische planningsproces door de ontwikkeling van een duurzame ontwikkelingsstrategie;
- Het voorbereiden en coördineren van het National Development Plan (NDP) door het stimuleren van de coördinatie tussen de stakeholders in de publieke en particuliere sector en NGO's via een participatief proces;
- Het coördineren van korte-, middellange- en lange termijnplanning van de economische, sociale en milieu-sectoren, die richting geven aan het overheidsbeleid inclusief de prioriteitstelling van investeringsmiddelen uit de algemene begroting van Aruba;
- Het zorgen voor een samenhang met het uitgavenkader voor de middellange termijn en andere instrumenten voor financiële en budgettaire planning van Aruba en de meerjarenbegroting;
- Het monitoren en evalueren van de uitvoering van duurzame ontwikkelingsprogramma's;
- Het ontwikkelen van nationale doelstellingen op het gebied van duurzame ontwikkeling rekening houdend met de "Global Goals for Sustainable Development" (SDGs) van de Verenigde Naties en het coördineren en stimuleren van de samenwerking tussen de betrokken instanties;
- Het samenwerken met de SDG-commissie en diverse werkgroepen in het kader van de implementatie, evaluatie en coördinatie van de SDGs op Aruba;
- Het bijdragen aan de analyse en monitoring van de SDG-targets en indicatoren;
- Het adviseren inzake de financiële samenwerking tussen Nederland en Aruba op het gebied van programma's en projecten, de coördinatie van de samenwerking met het United Nations Development Program (UNDP)/Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC) en van de internationale financiële samenwerking van Aruba en de projecten met de Europese Commissie (Europese Ontwikkelingsfondsen);

7.3 Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) 2020-2022, de EXACT-sessies en het Monitoring en Evaluatie (M&E) proces voor het NSP

7.3.1 NSP 2020-2022

Het NSP 2020-2022, "Nos Aruba, Nos Futuro" werd begin januari afgerond en voor feedback en goedkeuring doorgestuurd naar de minister-president en naar de minister van Financiën,

Economische Zaken en Cultuur (MinFEC). Eind januari werd een presentatie gegeven aan MinFEC en werd het NSP aangepast met de commentaren van MinFEC in afwachting van goedkeuring door de ministerraad.

Vanwege urgente zaken rond de goedkeuring van de landsbegroting voor 2020 vond geen direct overleg met de ministerraad plaats. De situatie rondom Covid-19, die hierna uitbrak, verstoorde de geplande activiteiten en interne processen, waardoor nog meer vertraging optrad in de goedkeuring door de ministerraad.

In augustus werd een halfjaarlijks rapport voor het NSP 2020-2022 opgesteld, waarin de activiteiten gerelateerd aan de uitvoering van het plan op dat moment, werden weergegeven. Het NSP werd, na een presentatie aan de ministerraad, officieel goedgekeurd in oktober. Hierna werd het plan verschillende malen door de afzonderlijke ministers genoemd in diverse publieke evenementen en interviews.

7.3.1.1 NSP-COVID nota

Als reactie op de COVID-19 situatie werd een prioriteitenlijst opgesteld van NSP-acties, die in het kader van de COVID-19 crisis geïmplementeerd konden worden als bijdrage aan de wederopbouw van het eiland en om te helpen bij de crisis. Voor de prioriteitenlijst werd een ‘three-track approach’ van het UNDP Policy for Post-Conflict Employment Creation, Income Generation and Reintegration (2009), gebruikt als methodologie. Deze benadering is gericht op programma’s voor levensonderhoud en economisch herstel in crisis en ‘post-crisis’ situaties.

De NSP-COVID nota is in april voorgelegd aan de MinFEC en is verstuurd naar de Expert Working Groups (EXWGs) van het NSP. De nota heeft als basis gediend voor de Directie Financiën bij de opzet van de NSP-investeringsmiddelen voor 2020.

7.3.1.2 UNDP/UNDESA review

In juli verrichtte het UNDP en de United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) een ‘rapid review’ van de processen van het NSP, waarbij verschillende aanbevelingen werden geïdentificeerd om specifieke problemen en “gaps” in het NSP-proces te verbeteren. De aanbevelingen betroffen incorporatie van noodzakelijke aanpassingen in het planningsproces.

De UNDESA-evaluatie werd snel uitgevoerd, gezien het aantal ontwikkelde activiteiten op het moment van evaluatie en hield in een beperkte raadpleging van relevante belanghebbenden en DEZHI.

7.3.1.3 NSP en Masterplan

Gedurende de maand juni stelde de afdeling op verzoek van het Comité Herstel en Innovatie Aruba, een Executive NSP Summary op. Dit rapport was een uitbreiding van de NSP-COVID nota, aangezien het rapport de meest relevante NSP-projecten/acties selecteerde, die uitgevoerd konden worden op korte (0-6 maanden) en middellange termijn (6-12 maanden) binnen de scope van het Masterplan Economisch Herstel en Innovatie. De voorgestelde NSP-projecten/acties zijn in overeenstemming met de verschillende Task Forces genoemd in het Masterplan. Tevens werd afgestemd met de SDGs, targets en indicatoren en werden de randvoorwaarden voor de succesvolle uitvoering van de NSP-projecten/acties benadrukt.

In augustus werd gewerkt aan een concept implementatievorm voor de coördinatie van de activiteiten/acties van het Masterplan en van het NSP. De belangrijkste acties van het Masterplan werden opgenomen in de diverse programma’s van het NSP en dit werd verwerkt in de nota ‘Update: Alignment NSP-Master Recovery Plan’ van oktober 2020.

Hierna werd in december 2020 getracht om het NSP, het Masterplan en de Landspakket te integreren voor wat betreft NSP-programma's, Masterplan missies en Landspakket punten.

7.3.1.4 NSP en Landspakket

In het kader van de afstemming tussen het NSP en de nodige voorbereiding op de maatregelen in het Landspakket, zijn de genoemde maatregelen gelinkt met de strategische doelen van het NSP. Er is gekeken in hoeverre de maatregelen in het Landspakket aansluiten en/of voorkomen in de strategische doelen (met gewenst resultaat) van het NSP.

Er is sprake van een behoorlijke afstemming tussen het NSP en de Landspakket gezien het feit dat veel van de maatregelen in het Landspakket opgenomen zijn als acties en/of doelen in het NSP.

7.3.2 EXACT-sessies

In de maanden februari en maart werd een inventarisatie uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de benodigde financiering voor de NSP-acties. De beoordeling vereiste volledige details van elke voorgestelde actie, inclusief de implementatiebeschrijving voor elke actie. Om de voorgestelde NSP-acties te kunnen beoordelen, moesten er concrete formuleringen en kostenberekeningen van de voorgestelde acties worden gemaakt. Hiervoor werd een tool, de EXtended Action Table (EXACT), ontwikkeld. Hierna werden intensieve EXACTE-sessies gehouden met verschillende diensten/directies en ministeries om de voorgestelde NSP-acties zo gedetailleerd mogelijk te bespreken.

7.3.3 M&E-proces NSP

Een start is gemaakt in 2020 met de monitoring van de implementatie van de NSP-acties. In de eerste helft is een uitgebreid deskresearch over M&E-systemen verricht en is vervolgens een Activity Based Monitoringsysteem opgezet voor de monitoring van de implementatie van de NSP-acties. Dit systeem is met name gericht op het monitoren van de voortgang van de implementatie van de acties, zoals: acties zijn voltooid, op schema, hebben vertraging of zijn tijdelijk stop gezet.

Voor elke leidende instantie is een NSP M&E Work Plan file gemaakt, waarin de voortgang van de acties wordt vastgelegd en is een informatiepakket gemaakt met informatie over het monitoringsproces, de NSP-programma's waarin de directies/diensten een leidende rol in hebben en een overzicht van de NSP-SDG-indicators.

Half oktober werd gestart met de eerste monitoringsronde en medio november werd het eerste NSP M&E Progress Report gepresenteerd aan de stakeholders en gepubliceerd op de website van DEACI.

Figuur 7.1: NSP Progress Report November 2020, bron: DEZHI

7.4 Het Europese Ontwikkelingsfonds (EOF)

7.4.1 Het 11de Territoriaal programma: de “SISstem” Faculteit (€ 13 miljoen voor Aruba)

Nadat eind 2019 de contracten met de Europese Unie (EU), de Katholieke Universiteit (KU) Leuven en het UNDP waren afgesloten, en de eerste tranches werden overgemaakt, is in 2020 begonnen aan de voorbereiding van de werkzaamheden van de SISSTEM-faculteit. Het UNDP stelde de heer Rene Dierkx (Ing.) begin 2020 aan als projectmanager. De senior lector begon op 1 juli. Bert Kamsteeg werd als architect aangetrokken voor de bouwtekeningen en om de cultuurhistorische waarde van het gebouw te waarborgen. KU Leuven heeft aangegeven moeite te hebben om geschikt SISSTEM-personeel te vinden. Hierdoor zijn een aantal onderzoeken niet doorgegaan, ook omdat er geen KLM-vluchten beschikbaar waren.

Andere werkzaamheden die wel plaatsvonden, waren: de documentatie van de huidige staat van het Maria Convent, het schoonmaken van de ruimtes aan de binnen- en buitenkant, het weghalen van de bijen en het nagaan in hoeverre het dak vervangen diende te worden, die allemaal door de DOW werden gecoördineerd.

7.4.2 Regionale fondsen Europese Unie

EDF 11 Regionaal – ‘Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity’ (ReSEMBiD-programma) (€ 40 miljoen voor 12 OCT-eilanden)

Expertise France (EF) is na het benoemen van personeel in 2019, begonnen aan de eilandenmissies, die in februari 2020 eindigden (een maand voor de pandemie). Eind mei werden de eerste ‘Project Concept Notes’ van Aruba ingediend. In totaal betrof het 31 projectvoorstellen die besproken waren met EF tijdens hun missie. Na verschillende follow-ups met de drie programmanagers is 1 projectvoorstel overgebleven en goedgekeurd. De resterende projectvoorstellen moest worden aangepast om te voldoen aan de criteria van EF. De meeste voorstellen van de eerste tranche waren voor materialen, gebouwen of infrastructuur.

In de tweede helft van 2020 is na vertraging door Corona, de tweede tranche van projectvoorstellen ingediend. In totaal zijn op dit moment 3 voorstellen goedgekeurd van energie, 1 van resilience en 2 van marine biodiversiteit. Er zijn nog 5 projectideeën die moeten worden uitgewerkt en die nog ingediend moeten worden.

Criteria voor het laten doorgaan van deze projecten is dat er minimaal 2 Overseas Countries and Territories (OCT)-eilanden bereid zijn om een project te kiezen en samen uit te voeren,

7.4.3 Horizon 2020

Activiteiten Nationaal Contact Punt Aruba en deelname in 2020

Internationale samenwerking: Het “Service Facility” heeft de Nationale Coördinatiepunt (NCP) van Aruba uitgenodigd om deel te nemen aan de virtuele innovatie dagen in oktober 2020. De e-mails kwamen jammer genoeg terecht in de junkmail van de NCP, waardoor deelname niet meer mogelijk was.

Sinds 2012 neemt Aruba deel aan de projecten gefinancierd door het zevende kaderprogramma. Sinds 2014 kon Aruba officieel deelnemen aan dit programma en heeft zij ook actief lokale onderzoekers, innovatieve Midden en Kleinbedrijven (MKB) benaderd en getraind om hieraan deel te nemen, maar zonder succes. Zie de volgende tabel.

Tabel 7.4.3a Deelname van Aruba aan het Horizon 2020 programma sinds 2012

Jaar	Aantal Geïnteresseerden	Actief bezig	Offerte ingediend	Deelname criteria gehaald	Minimum vereiste gehaald	Succesvol €
2012	0	0	0	-	nvt	0,-
2013	1	1	1	1*	nee	0,-
2014	11	3	0	-	nvt	0,-
2015	1	1	1	1	nee	0,-
2016	0	0	0	-	nvt	0,-
2017	1	1	1	1	nee	0,-
2018	0	0	0	0	nvt	0,-
2019	0	0	0	0	nvt	0,-
2020	0	0	0	0	nvt	0,-
Totaal	14	6	3	3	0	0,-

Bron: DEZHI

In 2020 zijn er geen projecten binnengehaald of projectvoorstellen ingediend voor het Horizon programma. Door de COVID-19 pandemie was er besmetting bij het hoofdkantoor van de EU in Brussel en werd het gebouw voor een aantal maanden gesloten en werkten de medewerkers vanuit huis, wat de snelheid van het werk ernstig heeft beïnvloed.

Workshops, trainingen/infodagen

Het contactpunt is in 2020 verder gegaan met presentaties aan partners en onderzoekers ten behoeve van de participatie aan deze projecten. De NCP zal in 2021 de participatie hieraan blijven bevorderen met informatiedagen, e-mails en door ze te informeren over relevante onderzoeksthema's in hun vakgebied. Ondanks de bemiddeling van DEZHI en de aanwezigheid en hulp van TNO, is het Aruba nog niet gelukt om succesvolle projectvoorstellen in te dienen voor deze fondsen. TNO is sinds 2019 niet meer op Aruba, maar werkt sinds 2018 met Curaçao.

“Service Facility for international cooperation” in Science and Technology (S&T)

Het goede nieuws is dat Aruba goede relaties heeft met de Duitse agentschap DLR en NDHK, die de grootste projecten coördineren in internationale samenwerking. Daarnaast zijn er bi- en multilaterale programma's waar Aruba zich kan profileren. Nadeel is dat deze projecten niet vanuit de EC worden gefinancierd. Hierdoor is het van belang dat de afdeling over een begroting beschikt voor deelname aan deze workshops.

Horizon Europe: Kaderprogramma van de EU (€ 95,5 miljard voor 27 leden van de EU)

Het nieuwste Kaderprogramma (KP9) voor onderzoek en innovatie; Horizon Europe, zal in 2021 beginnen en heeft een looptijd van 7 jaar. De totale begroting voor Horizon Europe is € 95,5 miljard, wat ongeveer 15 miljard meer is dan het laatste kaderprogramma. Na heel veel discussies onderling, en aan het einde met Polen en Hongarije, is uiteindelijk de begroting door het parlement goedgekeurd. Door BREXIT is het deel van de bijdrage van het Verenigd Koninkrijk uitgevallen en daardoor zou de begroting minder moeten zijn geworden. De afspraak was dat de begroting ondanks dit niet minder zou worden. Dit was de reden van de vertraging.

De doelstelling:

Doelstelling van het kaderprogramma is om een economische groei van 3% te bewerkstelligen en de 3 strategische overwegingen/pilaren zijn: Wetenschap op topniveau; Maatschappelijke uitdagingen/ Industrieel leiderschap en Innovatief Europa.

Zeven maatschappelijke uitdagingen zijn door de EU geïdentificeerd en in programma's onderverdeeld:

- Gezondheid, demografische veranderingen en welzijn;
- Voedselveiligheid, duurzame landbouw en bosbouw, onderzoek voor zee-, kust- en binnenwater en de bio-economie;
- Veilige, schone en efficiënte energie;
- Intelligent, groen en geïntegreerd vervoer;
- Klimaatactie, milieu, hulpbron efficiëntie en grondstoffen;
- Europa in een veranderende wereld – inclusieve, innovatieve en reflectieve maatschappijen;
- Veilige samenlevingen – bescherming van de vrijheid en veiligheid van Europese burgers.

Planning voor 2021

Voor 2021 is gepland om meer presentaties te geven om:

1. Het belang, de bewustwording en kennis over Horizon Europe te vergroten ook onder experts, beleidsadviseurs, onderzoekers en private sector;
2. Naast alleen fondsen en participatie, maar ook aandacht te krijgen voor een meer inclusieve strategische insteek;
3. De toegevoegde waarde van Aruba voor het kaderprogramma te laten zien;
4. Een lokaal netwerk op te zetten voor Horizon Aruba.

Deelname aan dit programma is voor Aruba van belang om verder fondsen te werven voor de overheid of het bedrijfsleven en om de groei van de economie verder te kunnen bewerkstelligen.

Post 2020 Relatie Overseas Countries and Territories Association (OCTA)

De Minister-President van Aruba nam deel aan het EU-OCTA Summit in december over de post 2020 relatie met de OCTA-eilanden.

7.5 Deelname aan diverse Commissies/werkgroepen

Gedurende 2020 nam de afdeling deel aan de volgende commissies:

- De Nationale Sustainable Development Goals Commissie (SDG-Commissie);
- De SDG 'Indicator Working Group' (IWG);
- De SDG 'Awareness Working Group' (AWG);
- De Commissie "National Technical Team for Youth Employment" (NTT for National Action Plan (NAP) on Youth Employment);
- De Non Communicable Diseases (NCD) werkgroep;
- De werkgroep Onderwijsfinanciën.

7.5.1 SDG-Commissie

Gedurende 2020 werden de vergaderingen van de SDG-commissie intensief voortgezet, met wekelijkse vergaderingen in januari, april, mei en september gezien de situatie van de Corona pandemie op het eiland.

Er werd gewerkt aan de instelling van de SDG Youth Voices, de tijdslijn van het jaarplan 2020, de link van het Masterplan met de SDGs, het produceren van data voor het Social Economic

Impact Assessment van het UNDP via een Data Werkgroep, de coördinatie van het UNDP/UNDESA-review van het NSP en de Masterplan en de training door ICON voor capacity building van het overheids personeel.

De afdeling hield de SDG Commissie op de hoogte van de voortgang van het NSP-proces door de commissie uit te nodigen voor de EXACT-sessies, het NSP-COVID nota te presenteren aan de commissie en door de commissie te betrekken bij de M&E-sessies van de NSP-acties. Tevens coördineerde de afdeling de vergaderingen van de commissie door de agenda (die opgesteld wordt door de SDG-voorzitter) en de uitnodigingen voor de diverse vergaderingen van de SDG-Commissie te verzenden naar alle leden van de SDG-commissie.

7.5.2 SDG-IWG

Begin 2020 ging de SDG-IWG samen met het CBS door met een proces dat gestart was in 2019; de methodologieontwikkeling van de ‘localized’ indicatoren. Dit vloeit voort uit de werkzaamheden van 2019 waarin door samenwerking tussen de EXWGs, de SDG-IWG en het CBS, een NSP-SDG-indicator set werd opgezet en indicatoren aangepast werden aan de lokale situatie voor het NSP. Vervolgens verrichte de SDG-IWG samen met het CBS een exercitie, waarin een inventarisatie werd gemaakt van de (localized) indicatoren waarvoor data beschikbaar is. Aangezien het CBS niet beschikbaar was voor continuering van dit proces, werd het proces tijdelijk stopgezet en maakte de SDG-IWG voor enkele indicatoren een aanzet en deelde dit met het CBS voor verdere bewerking.

In het kader van het 3-jarig bestaan van de SDG-IWG in februari, organiseerde de SDG-IWG, als dankbetuiging voor de samenwerking en commitment van de directies/diensten voor de afgelopen 3 jaren, een bijeenkomst voor alle directeurs en afdelingshoofden van de directies/diensten, die gerepresenteerd zijn in de SDG-IWG. In de bijeenkomst werd een presentatie gegeven van de werkzaamheden die de SDG-IWG heeft verricht sinds de oprichting van de SDG-IWG in 2017 en de plannen voor 2020.

Figuur 7.2: Links SDG-IWG, rechts SDG-IWG en directeuren en afdelingshoofden, bron:DEZHI

In maart werd de SDG-IWG door het Parlement uitgenodigd om een presentatie te geven van de stand van zaken met betrekking tot de werkzaamheden van de SDG-IWG.

Figuur 7.3: SDG-IWG en Parlementariërs, bron: DEZHI

Door de start van de COVID-19 crisis in maart, werden de werkzaamheden van de SDG-IWG tijdelijk gestopt. In april werden de werkzaamheden hervat en vonden virtuele vergaderingen plaats. In mei maakte de SDG-IWG een Quick Scan van de SDG-indicatoren met een COVID-19 relevantie; deze indicatoren zijn van belang om ook in het licht van COVID-19 gemonitord te worden. Het doel was tevens dat deze indicatoren meegenomen zouden worden in een voorbereidend rapport voor een Sociaaleconomisch Impact Assessment.

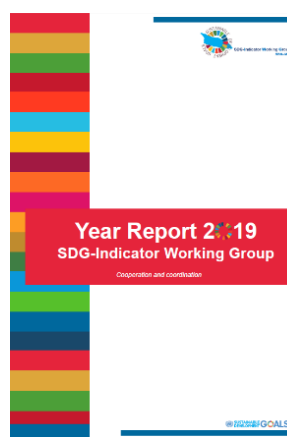
In het kader van het berekenen van nieuwe baselines, het updaten van de indicatoren die al gecalculerd werden voor de baseline verricht in 2018 en het produceren van een time series, werd begin juni gestart met een project ‘SDG-indicators 123’. Aan verschillende data producerende diensten is een aanvraag gestuurd om de indicatoren te berekenen waarvoor zij de bron zijn. De aanvraag had betrekking op data dat al beschikbaar was bij de betreffende dataproducent. De opzet was dat in 3 fases van elk 2 weken, de indicatoren/data geproduceerd zouden worden voor een deel van de time series. In totaal heeft het project 6 weken geduurd. Aangezien de situatie voor het kunnen leveren van de indicator/data bij elke dienst anders is, konden enkele diensten de data eerder dan verwacht produceren, andere diensten hadden meer tijd nodig, en voor enkele diensten was het niet mogelijk om de indicator/data te leveren.

Half september is de SDG-IWG begonnen aan het report ‘The Sustainable Development van Aruba’. Gebruikmakend van de beschikbare time series en andere relevante data worden analyses verricht van de SDG-targets. De SDG-IWG werkte aan dit rapport in SDG Pillar constellatie.

De rapporten SDG Comprehensive Indicator Framework Aruba (SDG CIFRA) en het SDG-IWG Jaarverslag 2019 zijn gefinaliseerd.

Figuur 7.4: SDG CIFRA, bron: DEZHI
bron:DEZHI

Figuur7.5: SDG-IWG Year Report 2019,

7.5.3 SDG-AWG

Gedurende de eerste kwartaal werd een 30-seconde film door een lokaal bedrijf geproduceerd, als eerste van een reeks van zes video's. Door de COVID-situatie werd de planning van de productie van de video's aangepast en werd minder vaak vergaderd. In het begin van de derde kwartaal werd een SDG *Young Voices* video gemaakt.

Tegen het einde van het jaar werd de SDG-AWG uitgebreid met meer leden. Dit verbeterde de feedback en het algemene werk tussen de SDG-AWG en het videobedrijf, wat leidde tot

voortgang bij de afronding van meer video's. De bedoeling is dat alle SDG-video's in het kader van bewustwording gereed zullen zijn in het eerste kwartaal van 2021.

7.5.4 Commissie "National Technical Team for Youth Employment"

In het eerste kwartaal hield de Commissie "National Technical Team for Youth Employment" een virtuele sessie met de International Labour Organization (ILO) met het doel om tot verdere afspraken te komen voor het finaliseren van het "National Action Plan Youth". Door de Covid-19 situatie stond het proces stil in 2020.

7.5.5 NCD-werkgroep

In het kader van het Nationaal Non Communicable Disease (NCD) Plan, is een technical working group opgezet rondom Health information, waaraan de afdeling deel aan neemt. De frequentie van de bijeenkomsten is niet regelmatig. In het begin van het jaar is de groep van start gegaan en is begonnen aan een inventarisatie van aanwezige data gebruikmakend van het door de SDG-IWG ontwikkelde model AMIGA (Aruban Model for Indicator Generation Assessment) en is begonnen met besprekingen over de legal framework voor het verzamelen van data vanuit verschillende bronnen. Door de COVID-19 situatie zijn de meetings tijdelijk gestopt en zal de werkgroep focussen op data die elektronisch voorhanden is of elektronisch vast te leggen is via medische dossiers.

7.5.6 Werkgroep Onderwijsfinanciën

Ter implementatie van het project Onderwijssubsidie en Financiën 2020 werd assistentie gevraagd van de afdeling voor de deelprojecten 'Uitwerken implementatie PEN 2030' en 'KPIs bepalen en uitwerken'. In februari verzorgde de afdeling een Logical Framework training en werd halverwege het jaar schriftelijk feedback gegeven over een aanzet voor indicator keuze dat gedaan werd door Directie Onderwijs. Door de COVID-19 crisis is het project tijdelijk stopgezet.

7.6 Workshops/trainingen

Gedurende 2020 was het moeilijk om workshops en trainingen te geven of te volgen door de situatie met de Corona pandemie.

Echter, in november werd een Logical Framework (LF) workshop virtueel gegeven aan de studenten van de Organization, Governance and Management (OGM) faculteit van de Universiteit van Aruba.

'Strengthening Stakeholder Engagement for the Implementation and Review of the 2030 Agenda'

Van 20 januari tot en met 1 mei 2020 werd online deelgenomen aan de cursus 'Strengthening Stakeholder Engagement for the Implementation and Review of the 2030 Agenda', die gratis door de UNDESA en de United Nations Institute for Training and Research (UNITAR), werd georganiseerd.

De doelstelling van deze cursus is om de capaciteit van overheids personeel en andere stakeholders te versterken door doelgroepen in een effectieve en waardevolle manier te betrekken bij diverse groepen in het kader van de implementatie en de voortgangsevaluatie voor het behalen van de SDGs.

**Directie Economische Zaken, Handel
en Industrie (DEZHI)**

L.G. Smith Boulevard 160
Tel: 297 521 2400
Website: www.deaci.aw